

SZIGETHY

1939

2
2009

Volumul III.

III. kötet

REDACTATĂ DE — SZERKESZTI:

Iosif SZIGETHY József

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

PREȚUL — ÁRA

600 Lei

— CLUJ —

CLUJ 1939. TIPOGRAFIA „VICTORIA“.

538.896

1994

R III - 549

Docent Dr. Axente Iancu

Medic șef director la azilul de copii.

Trecutul este așa de aproape încât abia observăm scurgerea zilelor de ieri. Nici nu putem vorbi de un trecut propriu-zis, căci formează un singur nucleu cu prezentul, timpul reformelor și a inovațiilor, care nu se poate desface. Dacă aruncăm o privire asupra carierei medicale de un deceniu și jumătate, observăm că trecutul a înzestrat societatea cu o personalitate de valoare, ale cărei fapte, vorbe, și scrieri reprezintă un pas înainte pentru educația generației viitoare. Dă dovadă de o deosebită obiectivitate în cece privește studiul și critica chestiunilor medicale.

Născut la 6 Martie 1894 în comuna Făget, județul Severin din părinți de gospodari, cinstiți dar fără avere.

După terminarea școlii primare din sat, se înscrie la liceul maghiar de Stat din Lugoj dar aici după absolvirea clasei a VI-a pleacă la Brașov unde în 1913 ia bacalaureatul cu distincție.

Alegând cariera de medic, se înscrie la Universitatea Baun am Rein apoi la

A multă vreme așa de aproape, încât abia observăm scurgerea zilelor de ieri. Nici nu putem vorbi de un trecut propriu-zis, căci formează un singur nucleu cu prezentul, timpul reformelor și a inovațiilor, care nu se poate desface. Dacă aruncăm o privire asupra carierei medicale de un deceniu și jumătate, observăm că trecutul a înzestrat societatea cu o personalitate de valoare, ale cărei fapte, vorbe, și scrieri reprezintă un pas înainte pentru educația generației viitoare. Dă dovadă de o deosebită obiectivitate în cece privește studiul și critica chestiunilor medicale.

Nem biborban, gyermekszoba levegőjében élte le ifjú éveit a Severin megye, Făget községben, 1894 március 6-án született földmivelő gyermeke, mert a napégett arcu szülők, verejték árán tudták megszerezni a létfenntartás szükségleteit. Ennek dacára, a falusi elemi iskola szűknek, kicsinynek bizonyul az elevenesű gyermek részére, s ha áldozatok árán is, de bekerül a lugoji magyar állami gimnáziumba, hogy az ott elvégzett 6 osztály után Brașovban, 1913-ban kitüntetéssel leérettségizhessen a görögkeleti liceumban.

Az orvosi pályára készülő orvos, előbb a Baun am Reini, majd a budapesti s végül a cluji egyetemen öleli fel azokat a studiumokat, melyeknek révén kortársai fölé kerekedik a gyermekgyógyítás terén. Már 1919-ben diplomát nyer a cluji egyetemen, amit megelőző az a hatalmas világégsben való részvétel, mely 1914-ben robbant ki. Igaz, hogy csak 1917 elején kerül bele a 13. gyalogezred kötelékébe, mint önkéntes szanitész káplár a forгатagba, s mint képzett medikust Albániába viszik, hogy a Durazzóban dühöngő maláriának leküzdésében részt vehessen. Már zászlós,

Budapesta și Cluj specializându-se în bolile infantile. În anul 1919 este promovât doctor la Universitatea din Cluj. Dar înainte de acestea în 1917 este înrolat în cadrele Regim. 13 inf. cu teterist la Serviciul Sanitar, iar mai târziu este trimis în Albania, fiind medic, pentru a pune stavilă malariei care bântuia la Durazzo.

În curând ajunge la gradul de elev plutonier, iar la izbucnirea revoluției se oferă gărzii naționale române, înlocuind la Halmagiu pe medicul refugiat.

La început este preparator la Clinica Infantilă din Cluj, dar dorința și zelul de a învăța cât mai mult îl îndeamnă să călătorească la Paris, unde în 1920 funcționează ca asistent la Institutul Pasteur al lui Levaditi. Devine discipolul celebrilor profesori: Lereboullet, Pinard, Marfan, Nolécourt, Couvelliéré.

Primind în 1921 diploma de »Puericultură«.

În luna Februarie a anului 1922 se întoarce la Cluj, ocupând postul de șef de serviciu la Inspectoratul Sanitar, iar în 25 Aprilie 1923 preia locul profesorului Genersich, dela Azilul de copii.

Deja în 1927 docent, este ales de președinte al Docenților Universitari dela Fac. de med. pentru a 3-a oară.

Predă cursuri la Școala Surorilor de Ocrotire, precum și la școala de îngrijitoare de copii.

Organizează în cadrul facultății de Medicină, cursul de vară al Medicilor din întreaga țară.

A fost vice-președintele societății »Principele Mircea« unde în prezent ocupă postul de consilier tehnic. Orașul căuta a câștiga de partea sa în comisia culturală a orașului, această personalitate de valoare, dar înafară de acestea este membru activ, fondator ale diferitelor societăți culturale și de binefacere.

Reformă regulamentul azilului de copii câștigând mari merite prin munca depusă în cadrul comisiunii de examinare. Dădu dovadă de pregătirea sa de medic la dife-

mikor Aradon a forradalom kitörésekor le-szerel s a megalakult román nemzeti gárdában, Halmagiuban, az elmenekült orvost helyettesiti.

Megszerzett orvosi diplomáját, mint a gyermekgyógyászati klinika preparatora érvényesiti Clujon, de tudományszomja nem engedi pihenni, üzi, hajtja az elmélyülés, a kiforrottság felé. Így kerül Párisba 1920-ban és az egyetem orvosi fakultása mellett, mint assistens működik Levaditi Pasteur intézetében. Tanítványa lesz Le re boulet Pinard, Couvelliére, Marfan, Nobécourt professzoroknak és »Gyermekevédelmi« diplomát nyer 1921-ben. (Diplom de duner culture)

Az 1922. év júniusában visszatér Clujra, hol az Inspectoratul Sanitarnál, mint Șef de serviciu nyer beosztást és 1923 április 25-én, nagynevű elődje dr. Genersich professzor helyét foglalja el a cluji Gyermekmenhelyen.

Már 1927 február 1-ével egyetemi magántanár s mint docent lesz az egyetemi magán tanárok testületének elnöke, Előadó professzor a »Școala Surorilor de ocrotire« a bábaképzőben és az Ingrijitoare de copii, gyermekvédő iskolában is. Megszervezi az orvosi facultás keretein belül az országos orvosi továbbképző tanfolyamot, hol világos logikával átszőtt tartalmas előadásával teszi emlékezetessé nevét. Alelnöke volt a gyermekvédelemmel kapcsolatos Societate »Principele Mircea« egyesületnek, hol jelenleg a műszaki tanácsosi tisztelet viseli. Megreformálta a gyermekmenhely szabályait, ennek előkészítő bizottságában kiváló érdemeket szerzett alapos, kiforrott orvosi tudásával. Az »Astra« kulturbizottságában is számos értekezleten, mint ezen magas nivóu testület elnöke tanujelét adta felkészültségének és a gyermekvédelem érdekében kifejtett programjai mindenkor az általános tetszéssel találkoztak.

Több száz értekezlete, észlelete, saját tapasztalatainak megrögzítése látott napvilágot a különböző bel- és külföldi orvosi szaklapok, folyóiratok hasábjain. Melyek egytől-egyig a gyermek gyógyítása, nevelése, védelme körül forognak. A »Société

ritele conferințe ținute în cadrele Asociației »Astra«, dând dovadă de dragostea și zelul cu care muncește pentru interesul copiilor.

Are mai multe sute de lucrări, studii, recenzii, toate bazate pe experiențe și documentate, precum și o serie de articole apărute în diferite reviste medicale din străinătate, căutând toate să găsească diferite metode pentru vindecarea copiilor. Mai mult de 15 studii are apărute în »Bulletin de la Société de Pédiatrie de Paris« și »Revue Francaise de Pédiatrie«, »Le Nourrisson«, »Bulletin international de la protection de l'enfance«. Dar are studii apărute și în America în »Amerique Journal« din Cleveland.

Prima lucrare mai vastă apărută datează din 1926 intitulată »Din lumea copiilor părăsiți« care avu parte de o critică foarte măgulitoare din partea tuturor. Urmează apoi »Copilul de curând născut«, apărută în 1930, apoi o vastă lucrare cuprinzând 453 pagini, intitulată »Actualități în puericultură și pediatrie«, care lucrare avusese răsunet și în străinătate, fiind apreciată de către prof. Hofrat din Viena, și dr. Levzold Moll din Turin, Prof. G. B. Maria, și de către Prof. Lereboullet din Paris, precum și de către profesorul său dr. Ioan v. Bókay dela Universitatea din Budapesta.

Copilul părinților dela țară își făcu carieră prin sine însuși. Este adevăratul »Self made« man care se ridică la vârsta de 33 ani în calitate de docent, câștigându-și renume atât lui cât și țării.

Munca lui a fost recompensată cu Medalia »Meritul Sanitar cl. I., și »Steaua României« în grad de ofițer.

Istoria azilului.

În fiecare stat civilizat s'au pus bazele unei instituțiuni pentru ocrotirea copiilor.

La Cluj această instituție a luat ființă în anul 1903, pentru a lua sub oblăduirea

de *Pédiatrie de Paris*“ és a *„Revue Française de Pédiatrie“* francia lapokban nem kevesebb, mint 15 tanulmánya jelent meg, valamint a tengerentuli *„Americ. Jurnal“* Clevelandban is örömmel vette az éles meg-látásu docentiró tudományos theziseit.

Az első könyvalakban megjelenő mű 1926-ban *„Din lumea copiilor părăsiți“* — *„Elhagyott gyermekek életéből“* címen került ki, melyről a helybeli orvosi karon kívül az ország orvosai is elismerőleg nyilatkoztak. Ezt követte *„Copinl de curâm născut“* — *„Az újszülött gyermek“* című munkája 1930-ban, majd a 450 oldal terjedelmű *„Actualități în puericultura și pediatrie“* — *„Aktuális kérdések a gyermekgyógyászat köréből“* c. alkotására a külföld is felfigyelt. Így Bécsből Hofrat Prof. dr. Leopold Moll, Prof. G. B. Alluria Turinból és Párisból Prof. Dr. Lereboullet tesz értékes nyilatkozatot ezen nagy-körültekintéssel megírt munkájáról, melyet egykori budapesti professzorának dr. Bókay János egyetemi tanárnak is megküldött. Aki szintén elismeri kedvenc tanítványának alapos felkészültségét és azt az univerzális tudást, melyet értizedes praxisából merített és alapos megfigyeléseivel utmutatóul szolgál a gyermekgyógyászat terén.

Az egyszerű földmives szülők gyermeke, mikor saját erején, magabizón felküzdötte magát 33 éves korában az egyetemi magántanári katedrára, nemcsak önmagának szerzett hirnevet, hanem a Román államnak is, aki értékes és neves docentjét a Meritul Sanitar cl. I. és a Steaua României grad în Ofițer érdemrendekkel tüntette ki.

A gyermekmenhely története.

Minden kultur országban megteremtették a gyermekvédelem eme életbevágóan fontos intézményét, melynek létrehívását Budapesten 1869-ben foganasították meg. Majd 1903-ban Erdély fővárosában is felépítették az elhagyott gyermekek otthonát, hogy azok ne legyenek kitéve az elzülés,

sa orfanii de tată și mamă, pentru a nu
jua spre calea cea rea.

Primul director al acestui azil fusese
Dr. Gustav Genersich până în anul 1918,
după care urmă docentul universitar Dr.
Axente Iancu, un vrednic urmaș al înain-
tașului său, care contribui în mare măsură
la desvoltarea Azilului de Copii prin re-
forme aduse în decursul timpului.

Fiecare copil, fie băiat sau fată, sub
15 ani, fiind orfan de părinți, este între-
ținut de Azil, unde primește o educație
aleasă.

Copiii sănătoși sunt plasați pe sarcina
Statului la familii, unde până la vârsta de
15 ani, după terminarea cursului primar,
sunt înzestrați cu îmbrăcăminte, sunt an-
gațați de ucenici pentru a avea o meserie
în mână ca să fie buni cetățeni, și de
folos Statului, care i-a ajutat până ce aveau
nevoie de ceva.

Deoarece nu toți oamenii au o deo-
sebită inteligență înăscută, tocmai așa și
între copiii aceștia sunt adevărate talente,
cari sunt trimiși să studieze mai departe.

Dela înființarea azilului foarte mulți
copiii orfani întreținuți de azil, au ajuns
la funcțiuni și demnități înalte. Chiar în
prezent sub conducerea Dlui Dr. Axente
Iancu, docent universitar, au fost multe ca-
zuri când dintre orfanii aceștia au creiat,
profesori, ingineri, intelectuali folositori Sta-
tului.

Directorul întreține relația cu Capii
instrucțiunei publice, dela grădina de copii
până la Universitate, căci stau sub îngri-
jirea sa atât internii cât și externii până la
împlinirea vârstei de 15 ani, precum și cei
ce învață mai departe până la terminarea
studiilor. În sălile spațioase ale Azilului
sunt reținuți numai bolnavii, precum și co-
pii în fașă.

Efectivul anual se ridică dela 1700—
1800 copii, dintre cari 100—110 copii sunt
educați, tratați, învățați, de către perso-
nalul de îngrijire, de a cărei pregătire
temeinică se îngrijă directorul nobil la
suflet.

a koldulás és a bűnözés fertőjének. Ezen
abszolút értékes munkát végző intézmény-
nek első igazgatója dr. Genersich Gusztáv
1918-ig olyan beható tevékenységet fejtett
ki, hogy nem haladhatunk el tettei mellett
észrevétlenül. Ennek az agilis professzornak
méltó utódja Dr. Axente Iancu egyetemi
magántanár, igazgató-főorvos, aki éles meg-
látásával számos reformot hozott és terem-
tett meg. És szemléltető sorozatos előadá-
saival, minden alkalommal komoly érdeklő-
désre talált.

Mert a menhelyen, minden 15 éven
aluli fiu vagy leánygyermek, akikre reá-
szakadt az elhagyatottság átka. fedelet, ne-
velést és oktatást nyer az állam által fize-
tett intézetben.

Az egészségeseket tartásdíj megtéri-
tése mellett családokhoz és az ugynevezett
telepekre helyezik ki, hol a 15 éves korha-
tár betöltéséig, a négy elemi osztály elvé-
geztével, tanoncnak szerződtek, megélhe-
tést biztosító ipart adnak a kezébe, hogy
hasznos tagja lehessen annak államnak,
amely neveltetését elősegítette. Minthogy
minden ember más és más értelmiséggel,
veleszületett intelligenciával van felruházva,
ennél fogva az elhagyott gyermekek között
is vannak talentumok, akiket a legfelsőbb
iskolákban képezhetnek ki diplomás embe-
rekké.

A menhely fennállása óta számos
neveltje került magas hivatalba, míg a je-
lenben működő igazgató vezetése mellett
tanár, mérnök s más intellektuel került ki
a humánus intézkedést folytató intézetből.
Az agilis igazgató-főorvos összeköttetést
tart a közoktatásügyi karral, az ovodától az
egyetemig, mert a kintlevő gyermekekre
épen olyan intenzív felügyeletet gyakorol,
mint a bentneveltekre.

Az intézet tágas termeiben csupán a
betegeket és a csecsemőket gondozzák. Az
a létszám, ami évente megfordul az irodán
450—500-ra tehető, melyből rendszerint
100—110 védett gyermeket nevel, gyógyít
az az alapos felkészültséggel rendelkező
ápoló személyzet, melynek kiképzéséről a

Acest personal de ocrotire se ridică la 20—25 de persoane care dau o îngrijire aleasă orfanilor.

S'a pus frâu și mortalității. Acum procentul mortalității a scăzut simțitor, datorită azilului directorului medic-șef care a reușit să scadă procentul mortalității la 4—6% la copii sub 1 ani.

Azi domnește în azil o curățențe, ordine exemplară, încât locuitorii nu simt singurătatea și lipsa de tată sau mamă pentru că sunt tratați cu dragoste părintească de către frați, căutând a face din fiecare buni cetățeni și folositori Statului.

magastudăsu igazgató gondoskodik. Ezen ápolói kar 20—25 személy között szokott váltakozni, akik a legnagyobb jártassággal nevelik a gondjaikra bízott gyermekeket.

Az a nagy gyermeki halandóság, mely a multban tömegesen szedte áldozatait, ma már örvendetesen csökkenőben van, mert az intézet igazgató-főorvosa, a csecsemővédelem terén olyan aktív működést fejt ki, hogy az egy éven aluliaknál a halandóságot 4—6%-ra csökkentette.

Dr. Boga Alajos

Kanonok, egyházi előadó.

A lelki magvetők magasztos hivatását jelölte ki a sors irányító keze élete céljául, ahogy elindult az évezredes Ardeal nemes palántáthajtó ősi humuszából. Amíg a munkamart tenyerü, gondékével barázdált arcu

szülői, a hálás földbe szórták az életet tápláló magvakat, addig a Csikkozmas községből, 1886 február 18-án elindult gyermekük a lelkeket nemesíti a soha el nem pusztítható hit magjaival. A földszagától olykor megittasult emberpalánta, az odorheiui gimnáziumban 1906-ban tett érettségi után, a bécsi teológián szívja magába a lélek nemesítő tanokat. A bécsi Pázmánium elvégzésével Lemhényben, és Reghinul Sasescen lelkészkedik, majd 1912-ben a cluji egyetemen mélyíti el azt a felemelő tudást, amit a bécsi papnöveldében szerzett. S mikor a halál állott be vérkalász aratónak s a világháboru orkánja minden fohászt tul harsozott, a szűk határok közé szorított egyetemi falak kitágultak s a világ legnagyobb tantermében, a becsület mezején önt erőt, lelkesedést a magyar hadsereg fiaiba. Alapjában csak annyi változás állott be, hogy hivei a király ruhájában nyerik lelkészi áldását a frontok poklában. S ott, az életek olcsó birodalmában sohasem volt olyan közel a növendék a nevelőjéhez, mint az alatt a világot felforgató négy év alatt. Mert a hadosztály plébánossá előléptetett lelkimagyvető az egész vérontás alatt fáradságot nem

ismerő kitartással éjt-nappallá téve buzditotta az 55, majd a 38-ik honvédhadosztály fiait. S mikor 1918-ban elsimíthatták a vén föld felszaggatott hátát s a nagy mészárlások helyén zöldülni kezdett a vetés, az élet döcögő, kátyuba ragadt szekere megindult a megmaradottakkal, hogy az elült harcillázzal kevert halálfélelem érzéseit felcseréljék a megélhetés szürke gondjaival. A leszerelt hadosztály plébános is visszatért egy kisebb tanterembe, a tárgusásești fiunevelő intézet falai közé, hol mint igazgatótanár és 1928-tól mint főgimnáziumi igazgató osztotta növendékeire igazgátszerető lelkének kiapadhatatlan kincseit. Kiváló érdemeit előjárói jutalmazni kívánják, mikor 1933-ban egyházmegyei főtanfelügyelői kanonokká nevezik ki.

És ennek a felelősségterhes nagy koncepcióu hivatásnak, amit főpásztora vállaira rakott; az egész Ardealra kiterjedő egyházmegyének összes iskolaügyeinek vezetésében, olyan becsülettel felel meg 1937-ig, mint amilyen szívvél-lélekkel tett eleget tábori papi hivatásának. Mert amit végeznie kell, a tanárok, tanítók szellemi és anyagi gondjait a hitszava szerint lelkiismeretesen intézni, ez több az egyszerű hadvezér kötelezettségénél, de hisszük, hogy a nehéz idők dacára, a tevékeny szeretet, az igazsággal párosult lelki finomság, a népnevelőkar közmegeledését eredményezi.

Generáció nevelő működése mellett mint kiforrott írói egyéniség keres leveletést azoknak a magvas és kristálytisza lelkiemocióknak, melyek ősforrásként buzognak bensőjében. Történelmi essayk alakjában keres kibontakozást tudása gazdag

tárházából, majd az élénk megfigyelő tanulmányai találják meg az utat az olvasóhoz, melynek tárgyát a kiapadhatatlan széhhelyföld története szolgálja. Neveléstani értekezletei épen olyan logikus okadatolt érvekkel van alá támasztva, mint azok a hírlapi cikkei, melyek az elvitázhatatlan írói készséget igazolják.

A r. kath. egyháznak országos megmozdulása alkalmával, mint kellemes organummal, hatásos fejtegetési talentummal megáldott pap, szónoklataival nem egy ízben frappírozta a hívők hatalmas táborát. A tudás és a hit megrázó ereje oly hatalmas lendülettel törnek fel fáradhatatlan ajkairól, amelyek még soha sem tévesztették el a kívánt hatást.

Mint kiváló egyházi férfi a politika mentes kultur és jótékony alakulatoknál mindig ott van, ahol a kisebbségen segíteni kellett. Tevékeny agilitását s nemes indulatoktól átfűtött egyéniségét számos intézményen kívül a Hargita önszegélyző szövetkezetnek is sikerült megnyerni, hol az igazgatóságban fejtette ki áldozatkész működését. S *dr. Balázs András* nyugalomba vonulása után az ő sokoldalu s nagy körütekintéssel rendelkező egyéniségét nevezte ki a püspökség az egyházi előadó tisztségére.

Közel félszázadot pergetett le az életorsólya, hogy a kis székely fiu elindult a napégetett szülői kezek áldásától kisérve, kicsiny tarsolyában, néhány mesebeli pogácsával, ezeknek morzsáiból még ma is tud juttatni a generáció nevelőknek, akiknek viszont elszórt halálvirágai igazolják, hogy gondoskodójuk lelkiépítő működése kiapadhatatlan forrása az összehéghumusznak.

Bocsányi László

ny. alelnök-igazgató.

Közgazdasági életünk egyik kimagasló egyéniségével ismerkedünk meg, midőn fáradszomjas munkás életét megörökítjük.

Dejen 1873-ban született. S a cluji »Kereskedelmi Akadémia« elvégzése után Budapest egyik legnagyobb intézeténél a »Pesti Kereskedelmi Bank«-nál nyer állást. A bank igazgatósága 1899-ben a helybeli »Erdélyi Bank«-hoz delegálja. Itt veszi kezdetét a már sokat ígérő karrierje. Pénzügyi tranzakcióinak sokoldalúságát, a méhszorgalommal összegyűjtött tapasztalatait 1912-ben a Takarékpénztár és Hitelbank részvénytársaság intézetnél juttatja érvényre oly módon, hogy a rákövetkező évben, 1913-ban vezérigazgatóként üdvözlik a bank alkalmazottait.

Aránylag frissen, fiatalon foglalja el ezt a felelősségteljes pozíciót, de annál több szaktudással öregbíti tekintélyét a nagyszabású pénzkapacitások között, akik előtt mindenkor érvényt szerzett, absolute biztos tudásának.

Minden év meghozza az egyenesuton haladó vezér örömeit, úgy a családi-, társá-

dalmi, mint a közgazdasági életben elért sikereiben.

Mikor a katasztrófális összeomlás után, csaknem 600 pénzintézetet a megszüntetés veszélye fenyegette, akkor megmentésükért olyan emberfeletti erővel dolgozott, hogy sikeres munkáit még ellenfelei is elismerték. De puritán személye elhárított minden elismerést, mert nem érdemekért küzdött, hanem a józan ész szavaitól sarkalva, nemzete iránti kötelességből cselekedett.

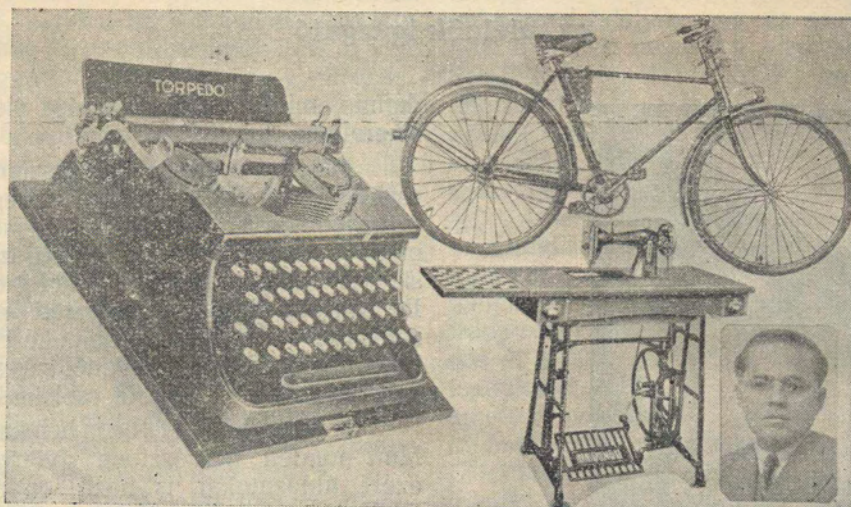
A társadalmi életbe is belekapcsolódik. Mint minden művészből gyönyörködő és ezért áldozatokat is hozó egyéniséget a cluji színpártoló kerület azzal honorálja, hogy elnökévé választja. Nagy agilitással működik az erdélyi rom. kath. státus igazgatói tanácsában is, hol nem egyszer adta tanujelét nagylelkűségének.

A bankszakmánál eltöltött negyedszázados jubileumát 1925-ben a bank igazgatósága, talán semmivel sem honorálhatta volna jobban érdemeit, minthogy alelnök-vezérigazgatói címmel jutalmazta azt a gigászi-munkát, amit az intézetnél eltöltött évek alatt kifejtett.

Megteremti Erdély nagyobb vármegyéjében a bank fiókjait. A szolid alapokon dolgozó intézet tőkéjét fokozza és európai hírnevűvé fejleszti. Ezek mind olyan cselekedetek, melyeket egyedül alelnök-vezérigazgatónak köszönhet az intézet, mert az ő akadályt nem ismerő munkássága tette a bankot naggyá, népszerűvé és hatalmassá.

De csaknem huszonöt évet tölt el a Hitelbank kötelékében, mikor úgy érzi, hogy az a lelkiismeretes tulfeszített munka, azok a heroszi küzdelmek, melyeket a szanálásokért fejtett ki, kezdték megviselni idegeit, miért is 1936-ban átengedte helyét a fiatalabb generációnak s nyugdíjba vonulásával élvezi a régen kiérdemelt pihenést.

Atelier și comerț cu Mașini și direrite
articole tehnice

Gép és különféle technikai cikkek
lerakata és árusítása

Str. Regina Maria
No. 44.

SelegEAN Dumitru
Mecanic

P. Ștefan cel Mare
No. 2.

Firma tehnică din Cluj:

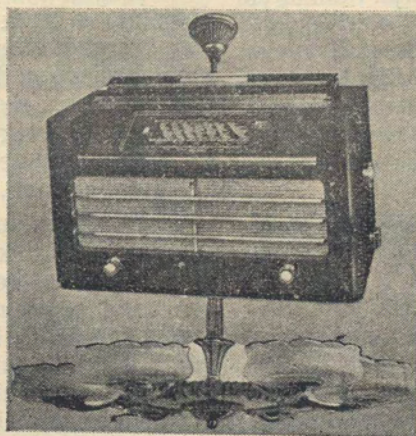
Technikai vállalat

ELECTROLUME

Orice piesă: candelabre, radiouri perfecte

În preț efin și execuție fără de pereche

În montări se bucură azi cel mai bun renume

Szerelésekben jobbat
Clujon ma nem kaphat

Pontos, olcsó minden
egyres munkája

Szenzációs rádiója,
csillárja

Str. Gh. Barițiu 28/b

Str. Gh. Barițiu 28/b

Căminul Studentelor Universitare

Dl. Buga Constantin conduce acest institut din 1925 până'n prezent cu pricepere și conștiințiozitate spre deplina mulțumire a Senatului Universitar. Activitatea sa rodnică nu numai că a lărgit acest institut indispensabil, ci prin priceperea administrației a sporit venitul.

De când tot mai multe fete își caută existență prin cariera intelectuală, pentru ușurarea studiilor și pentru a evita diferite neplăceri survenite cu locuințele private ale fetelor, s'au înființat în toată țara cămine de studențe. La Cluj căminul s'a înființat în 1923 și astăzi întreține 165 de studențe, care pentru 1400 lei lunar primesc cameră modernă cu bucătărie igienică și toate posibilitățile de a învăța co-

Buga Constantin a conduită cu o pricepere și conștiințiozitate 1925 óta az egyetemi tanács legnagyobb megelégedésére végzi mindezideig. Hasznos ténykedése főképp abban nyilvánult meg, hogy ezen nélkülözhetetlen intézményt nemcsak kibővítette, hanem hozzáértő tevékenységgel annak jövedelmét fokozta.

Mióta a nők közül egyre többen keresnek elhelyezkedést az intellektuel pályán, tanulmányaik megkönnyítésére, a magánlakásokkal járó kellemetlenségek elhárítása végett országszerte otthonokat létesítettek számukra. Clujon 1923-ban teremtették meg ezt, a ma már 165 növendéket befogadó intézményt, mely havi 1400 lei ellenében, modernül felszerelt lakoszobáival, hygénikus

mod și nederanjate. Sălile căminului după doi ani s'au dovedit neîncăpătoare și de aceea primul director Ioan Paul a cumpărat casa vecină de sub Nr. 70, dar n'a ajuns, să vadă construirile de mai târziu. După moartea lui, noul director Profesor Dr. Alexandru Borza, vestitul savant de științe naturale și administrator Constantin Buga au ridicat institutul la un nivel deosebit. Afară de ajutorul Statului și al Universității, care au dat în trecut câte trei mii de lei fiecărei bursiere direcțiunea căminului a economisit 7,000,000 lei pentru canstruirea edificiului înzestrat cu camere moderne de 3—4 paturi. Căminul nou cu etage și cu parc, dispune și de o bibliotecă de 3000 de volume, pe care o pune la dispoziția internelor, afară de aceasta mai pune la dispoziția studentelor și baie, medic, infirmerie și o comoditate nemăsurată. În fruntea institutului dela 1925 stă administratorul Constantin Buga, pe când funcțiunea de director între 1927—34 a împlinit-o profesorul Dr. Alexandru Borza. Subdirector al Căminului a fost Median Victoria, Comșa Stela și în prezent este Livia Morariu, care aranjează chestiunile personale, de ordine și disciplină ale internelor. Și astăzi, când a trecut un deceniu dela înființarea acestui institut umanitar, este meritul conducătorilor insufletiti că în prezent fară nici un ajutor căminul funcționează neturburat și progresează cu spiritul timpului. Guvernul și a dat expresie recunoștinței sale când în 1932 directorul Căminului. Prof. dr. Alexandru Borza și administratorul Constantin Buga au fost decorați cu »Răsplata Muncii cl. I.

göz-konyhájával várja lakóit, hol azok tanulmányaikat kényelmesen befejezhetik. De az otthon termei két év után kevésnek bizonyultak, mire első igazgatója, Ioan Paul tanár megvette a tözsomszedságában lévő házat, de belső építkezési műveleteit nem érhetette meg. Elhunytá után Dr. Alexandru Borza természettudományi professzor igazgatása mellett, Constantin Buga adminisztrátorral vállvetve, közös erővel emelték az intézetet a mai nivójára.

Az állam és az egyetem segítségén kívül, honnan az ingyenes és ösztöndíjas hallgatónők részére 3000 leit utalványoztak a multban, az adminisztrátor takarékos vezetése mellett 7,000,000 lejell járult hozzá az otthon igazgatósága az uj modern 3—4 ágyas termekkel ellátott épület felemeléséhez. A stilusos, parkkal szegett, emeletes otthon, könyvtárát, mely 3000 kötetét bocsátja bentlakói részére, fürdőt, orvost, betegszobát nyujt a kényelmet és a csendes tanulást kereső hallgatónők részére.

Az intézet élén, mint adminisztrátor 1925 óta áll Const. Buga, mig az igazgatói tisztséget 1927—34 között Dr. Al. Borza egyetemi tanár töltötte be fáradhatatlan tevékenységgel. Az aligazgatónő teendőit Median Victoria és Comșa Stella után jelenleg Livia Morariu látja el, aki a bentlakók személyes ügyeit bonyolítja le igazságos, szeretettel.

S ma, mikor egy évtized mult el ezen humánus emberbaráti intézmény megnyitása óta, az otthon lelkes vezetőinek érdeme, hogy a jelenben mindennemű támogatás nélkül is zavartalanul működik és halad a kor szellemével. A kormány is elismerését fejezte ki ugy Dr. Al. Borza igazgatónak, mint Const. Buga adminisztrátornak, mikor a Rásplata Muncii Cl. I. érdemrenddel 1932-ben kitüntette őket.

Dr. Ioan C. Cosma

notar public

Și-a moștenit caracterul drept dela tatăl protopop greco-catolic cu sufletul puritan, fiind născut la 11 Septembrie 1882 la parohia din Sângeorzi, județul Satu-Mare.

Suferințele vieții se încep pentru el încă în vârstă de 8 ani cu pierderea mamei sale iubite. Suportă eroic această suferință și după ce își începe studiile liceale la liceul Premontreilor din Oradea își ia bacalaureatul în 1900 la Blaj. Se înscrie la Academia de Drept din Oradea iar în 1908 își ia doctoratul la Universitatea din Cluj. Prestă examenul de avocat la Târgu-Mureș, iar după doi ani de activitate de stagiar de avocat, izbucnind războiul mondial, ca sublocotenent al Reg. 34 de Artilerie ia parte în această valtoare sângeroasă. Înaintat la gradul de locotenent și decorat, în 1916 e surprins de o sângerare la plămâni, iar după vindecare e detașat spre serviciu la Ministerul de Război din Viena. După demobilizare, înfăptuindu-se

Egyenes jellemét, puritán lelkű görög-katholikus esperes atyjától, az Sangeorzi, (Satu-Mare m.) parochián 1882 szept. 11-én örökölte. Hol már 8 éves korában leirhatatlan fájdalmaikat kell elviselnie, amit szeretett édesanyjának elvesztésével okozott. Benniszakadt fővissel szívében hősiiesen viseli az orvul ért csapást. Az Oradeai premontriek gimnáziumában kezdti tanulmányait, majd az 1900. évben Blajon leteszi az érettségit. Utána az oradeai jogakadémiára iratkozott, végül a cluji egyetemen 1908-ban elnyert doktorátussal. Târgu-Mureșen két esztendeig teljesít jogvédelmi gyakorlatot, mikor kitör a világháború, mint a 34-ik tüzér ezred hadnagyát, kiharcolja az ezer halált osztó ágyuk mellé. Az előléptetett, dekorált főhadnagyot 1916-ban tüdővérzés lepi el s így felépülése után a bécsi hadügyminisztériumba nyer beosztást.

Amint leszerel az imperium változásával 1919-ben a cluji törvényszékhez ügyésznek, majd hamarosan főügyészének nevezik ki. Innen csak egy elgondolás s már is az igazságügyi államtitkár fényes pozícióját, az ő kivételes egyéniségével töltik be. Ebben a minőségben tagja a volt aradeai és bánáti egységesítő bizottságnak, mely Cluj székhellyel 1920—1921 években működött. De kartársainak legnagyobb csodálkozására ezen felfelé ívelő állásról lemond s 1922-ben, a megpályázott cluji közjegyzőséggel cseréli fel azt a pozíciót, ahonnan már csak egy lépés lett volna a miniszteri bársonyszék.

A politikának nem volt hive, mindezek dacára kartársai hét vármegye területéről az ő fáradhatatlan személyét állították 1924-ben a Clujon székelő közjegyzői kamara élére. Ezen elnöki tisztségnek 1932 év végéig igazságérzettel tett eleget. 1924-ben a cluji háztulajdonosok szövetsége őt választotta meg, a több mint 3000 tagot számláló erkölcsi testület elnökévé.

Unirea, în 1919 e numit procuror la Tribunal ajungând în scurt timp prim-procuror. Nu trece mult timp și demnitatea de subsecretar de Stat la Justiție e ocupată de personalitatea sa excepțională. În această calitate a fost membrul fostei Comisiuni de Unificare din Ardeal și Banat care a funcționat cu sediul la Cluj în anii 1920 și 1921. Spre cea mai mare nedumerire a colegilor săi demisionează în 1922 din această poziție superioară și schimbă cu postul de notar-public poziția de unde numai un pas era spre fotoliul ministerial. N'a fost niciodată adept al politicei totuși în 1924 din șapte județe personalitatea sa neobosită a fost pusă în fruntea baroului notarilor publici cu sediul în Cluj. A satisfăcut acestei funcțiuni de președinte până în 1932 cu deosebită justete. În 1924 Asociația proprietarilor din Cluj îl alege de președinte al acestei asociațiuni care numără peste 2000 de membri.

Voința și caracterul bărbatesc al acestei personalități sunt accentuate încă prin conștiința sa înăscută de cavalier.

Despre aceste însușiri nobile se discută într-o societate restrânsă a cărei membri erau Dl. Prof. Dr. Tătaru, domnii coloneli Popa Marian și Bozac și directorul poliției Dl. Chifor Ioan și în societatea lor Dl. Dr. Cosma a întocmit statutele »Clubului de Scrimă Cluj« și au înființat sportul scimeii care are un rol favorabil în educația generației tinere. Meritele sale au fost răsplătite prin ordinul »Coroana României« în grad de Comandor.

După scurgerea unui jumătate de secol este un pivot puternic în clădirea societății noastre, și prin activitatea sa neobosită, persoana sa care lucrează fără mult zgomot e participant al tuturor mișcărilor naționale, culturale și caritative.

A ferfi caracterét, akaraterejét csak fokozza a beléje nevelt gavallér öntudat. Ezen léleknevelítő alapeszméket vitatta egy szűkebb társaság 1925 őszén, melynek tagjai között: Dr. Tataru professzor, Popă Marian és Bozac ezredek és Chifor János rendőrigazgató voltak. Akikkel egyetemben Dr. Cosma lefektette a »Clubul de Scrima Cluj« alapszabályait és megteremtették az ország ifjúságának előnyös nevelésére szolgáló vivósportot. Ezen egyesületben olyan együttérző szeretettel működnek a tagok, hogy a megtartott versenyek mindig a sikeres győzelem jegyében zajlottak le. És állandóan olyan favoritokat nevel, akik a külföldi versenyekről is elhozhatnák a pálmát a romániai vivóklub dicsőségére. S mindezt az agilis és áldozatkész közjegyzőnek köszönheti az ország, aki fáradságot nem ismerő ambícióval tartja össze ma is ezt a lelket üdítő, testet edző nemes sportot. De nemcsak a vivás terén vannak érdemei, hanem a »Soc. Regina Maria« gyermek felruházó egyesület vezetőségében is, ahol évenként több száz tisztviselő gyermekét látják el ruházattal. A kormánykörök az igazságügy terén kifejtett érdemeit a »Comandor Coroana României« rendjével honorálta.

Egy félszázad elteltével nemcsak rendíthetetlen oszlopa a közbecsülés épületének, hanem fáradhatatlan tevékenységével, hangtalanul működő egyénisége minden jótékony és kulturális nemzeti törekvéseknek.

Dr. Ioan Crețu

director general

Intrucât fiecare om și-ar putea alege cariera de bună voie, cu mult mai mic ar fi numărul nemulțumirilor. O carieră de artist, ce tinde spre culmi, de multe ori este înfrântă de lipsa mijloacelor materiale. Astfel s'au risipit și visurile fiului Consilierului Sedriei Orfanale din Sibiu, care, care, născut la 11 Oct. 1888, încă în anii săi de elev de liceu bursier, avea un deosebit talent în arta mănuierei arcușului. Dar fiindcă la Academia de Muzică nu erau locuri gratuite de bursieri, în loc de artă, talentatul Ion Crețu fu nevoit să îmbrățișeze o altă carieră. În 1908 îl găsim student în drept la Universitatea din Cluj, apoi în 1910/11 este și student al Academiei Comerciale din Viena. Inarmat cu două diplome face un an de stagiu de candidat la un avocat din Sibiu, apoi la Contenciosul Băncii Albina. În anul 1911 intră la Banca Generală de Asigurare, metamorfozată apoi

Ha minden ember lelke szerint választhatná pályáját, kevesebb lenne az elégedetlen. Legtöbbször az anyagiak hiánya töri derékba a ívelésnek indult művész karriert. A sibiui árvaszéki elnök 1888 okt. 11. született fiának is szerte zilálta álmát, vágýt, aki már gimnáziumi tanulmányai alatt, melyet ösztöndíjjal végzett az 1908-ban elért érettségéig, meglepő precizitással kezelte a vonót. De a zeneiskola nem adott ösztöndíjat, így fájó szívvvel bár, de gyakorlati pályát kellett a hegedűművészi helyett választani. A cluji egyetem jogifakultását hallgatja 1908-tól, majd 1910—11-ben jogász-kodásával egyidejűleg a bécsi kereskedelmi akadémiát látogatja, honnan szintén diplomát nyer. Egy évet mint jelölt tölt Sibiuban az Albina bank ügyvédi irodájában és 1911-ben belép a Banca Generala de Asigurare társasághoz, Sibiuban, amely átváltozott a jelenben is működő: Prima Ardeleana biztosítóvá.

Mikor 1913-ban Clujon államtudományi doktorrá avatják a biztosító főkönyvelőjévé nevezi ki. És a világháború alatt olyan agilis tevékenységet fejtett ki a szívvel-lélekkel dolgozó főtisztviselő, hogy felmentést élvezett, mint nélkülözhetetlen.

Azok az álmok, melyek a művészetre inspiráltak nem tűntek el, máig is élénken foglalkoztatták, dacára annak, hogy a beteljesedés tetőfokára nem juthattak el. Ahogy a kis diák, a gimnáziumi ünnepeken tág teret talált meg csillogtatni zenei készségét, s a későbbi években az »Astra« román egyesület rendezésében több jótékonycélú estélyen adta tanujelét művészi felkészültségének. Igaz, hogy ezeket a nyilvános szerepléseket nem követte több interpretálása, mert az 1919-ben igazgatóvá és 1936 októberében helyettes vezérigazgatóvá előlépett zenekarát, csak családja és saját szórakoztatására szolgáltatta meg hegedűjét.

în Prima Ardeleană de astăzi. Odată cu titlul de doctor în Științele de Stat este numit în 1913 și șef contabil al Societății. Contribuția acestui funcționar era atât de necesară întreprinderii, încât în timpul războiului era mobilizat pe loc ca un element indispensabil serviciului său.

Visurile de artă n'au pierit cu desăvârșire din viața Drului Crețu, deși ele nu s'au putut realiza. În timpul studiilor liceale, elevul Crețu de multe ori a avut ocazia, ca la festivitățile școlare să delecteze pe ascultătorii săi prin cântecul său curat și inspirat. Apoi mai târziu în cadrul festivităților »Astrei«, spre a-și da concursul în nenumărate rânduri în scopuri de binefacere, a dat dovada unor frumoase aptitudini artistice. Dar aceste manifestări frumoase au încetat pentru public, pentru că în 1919 fu numit director, iar în Oct. 1936 locțiitor de Director General substituit, așa că viața sa nu mai sună decât în cercul restrâns al familiei sale.

Ahogy a multban ügyvezető-igazgatói teendői tülön-tul igénybe vették idejét, a jelenben sincs a helyettes vezérnek ideje közszereplésre. Csupán az Intrepr. Forestiera S. A. választmányában, majd 1936 óta ennek igazgatóságában fejt ki tevékenységet s a szeptemberben megtartott Camera de Comerț közgyűlésén, az igazgató tanácsba választotta be *kellemes modoru* egyéniségét.

Ha nem is érte el művész álmait, de szerzett a társadalmi életben egy olyan kimagasló pozíciót, ahol a közbecsülés piedálja, ha nem teljesen, de részben pótolja a félbeszakadt művészi vágyakért.

Dr. Octavian Felecan

fost prefekt al județului Turda

Atyja, aki egy ideig jegyzősködött Sochiesben hol fia 1867 március 30-án megszületett, 1872-ben beleunva a közigazgatás küzdelmébe, gazdálkodni kezdett. Ez alatt gyermeke, román születése dacára a cluji Piaristák intézetében ismerkedik meg a betűvetés alapfeltételeivel. Itt emelkedik fel a gimnáziumi osztályokba, s mikor 1881-ben elveszti apját és korrepetálásokkal keresi meg tanév vizsgadíjait, hogy 1887-ben érettségizhessen. Még ez évben lesz a helybeli egyetem jogi fakultásának hallgatója.

Midőn 1892-ben Clujon eleget tett katonai kötelezettségeinek, 1893-ban mint tartalékos hadnagy a híres memorandum pör vádlottjainál ő tartja fel a kordont a felvonulásoknál, mely sokáig emlékezetes maradt a pör szereplői előtt. Leszerelése

Tatăl său care o vreme ocupase funcțiunea de notar în comuna Sochieșe, unde îi s'a născut fiul la 30 Martie 1867, plictisându-se în 1872 de luptele vieții administrative începe să se ocupe cu agricultura. Copilul său în institutul Ziariștilor din Cluj cunoaște primele elemente ale scrisului, trece apoi în clasele liceale, în 1881 își pierde tatăl iubit și din meditații particulare câștigă suma necesară studiilor luându-și bacalaureatul în 1887. În acelaș an se înscrie la Facultatea de Drept a Universității din Cluj. În 1892 satisface obligațiunile militare, în 1893 ca sublocotenent în rezervă în renumitul proces al memorandiștilor el face cordonul la demonstrațiile cari rămân veșnic memorabile acuzaților. După demobilizare e stagiar de notar public iar în 1895 alegătorii din județul Sălaj îl ajută în funcțiunea de pretor al plășii Tășnad.

Maniera sa plăcută, simțul datoriei îi asigură încrederea generală așa că în 1897 la Crasna, iar din 1898 la Zalău servește administrația maghiară. Alegerile din 1900 îl așează în scaunul de prim-pretor al Zalăului. După aceea e primul vice-notar al județului Sălaj, iar din 1905 dintre prim-notarii regiunii locuite de români, el a fost acela care ca român a trăit în deplină armonie atât cu conducătorii maghiari cât și cu confracții săi cari trăiau pe atunci soartă minoritară. Dovadă despre aceea că în tot timpul funcțiunei sale a ajutat unde a putut populația română, e faptul că în Ianuarie 1919, când a primit armata ocupătoare română, funcțiunea de subprefect s'a încredințat persoanei sale. Încă pe vremea aceea a declarat forurilor superioare că n'are aspirațiuni mai înalte, fiind în stare, ca funcționar superior administrativ care se putea mândri de o onestă carieră administrativă de un sfert de secol, să satisfacă postului de subprefect cu justetă nepărtinitoare. Cu toate acestea după o jumătate de an de funcționare în calitate de subprefect e numit judecător la contenciosul administrativ, iar la 1 Februarie 1920 de prefect al județului Turda. În zadar n'a vrut să

utân Szilágysomlyón közjegyzői jelölt és 1895 április 14-én nyílik részére egy kapu, melyen át a választó polgárok besegítik a Salaj megye tasnádi járás szolgabírói tisztségébe. Kellemes modora, alkalmazkodni tudása, felelősségterhes kötelességérzete olyan egyéniséggé egyensúlyozzák, hogy 1897-ben Crasnán, 1898-tól Zalauban szolgálja a magyar közigazgatást. És hogy milyen közkedveltségnek örvend azt igazolja az 1900 évi választás, mikor Zalaú főszolgabírójaként iktatja be, emelkedett nézetű személyét. A volt főszolgabíró Salaj-megye első aljegyzője, majd 1905-től a románlakta vidék három vármegye közül ő volt az, aki román eredetére való tekintettel a legnagyobb harmoniában élt ugy a magyar impérium vezetőivel, mint az akkor még kisebbségben lévő fajtársaival együtt. Hogy főjegyzősége idejében, ahol csak tehette segítette a románságot, azt igazolja az a konkrétum, hogy 1919 januárjában, miután fogadta a bevonuló nemzeti hadserget, az alispáni széket önzetlenül működő személyével töltötték be. Már akkor kijelentette a román impérium vezetőinek, hogy nincs semmi aspirációja magasabbra törni. Mert az alispáni széket, mint egy negyedszázados közigazgatási tiszta multa visszatekintő főtisztviselő a legjobb tudása, igazságos szeretetével pártatlanul betudja tölteni. Ennek dacára egy évi alispánkodása után közigazgatási bírónak, majd 1920 január elsejével Turda főispánjának nevezték ki. Tehát hasztalan nem akart annak a vármegyének élére kerülni, hol 1895-ben, mint szolgabíró kezdte, mert nemcsak Turda és Salaj-megyék főispánja volt három izben is, hanem még Satu-Mare megye is az ő puritán fennkölt egyéniségével akarta a prefectusi méltóságot betölteni, amit azonban nem fogadott el.

S azt a nagykörültekintéssel működő, magyar világ főtisztviselőjét, aki a háboru alatt, mint az olasz menekültek kormánybiztosa bizalmas összeköttetésben volt a románsággal, az 1928-ban uralomra kerülő nemzetipárt kormánya, speciális hatáskörrel,

ajungă în fruntea județului unde și-a început cariera ca pretor, căci a fost numit prefect și în trei rânduri, nu numai în județele Turda și Sălaj, ci și s'a oferit și demnitatea de prefect al județului Satu-Mare, pe care însă n'a primit-o. Vechiul funcționar superior administrativ care în timpul războiului ca comisar al refugiaților italieni, a stat în raporturi intime și cu populația română, după înfăptuirea Unirii în 1928 a fost numit de guvern cu atribuțiuni speciale de Inspector General Administrativ, ajungând conducătorul Directoratului instituit mai târziu cu raza de activitate în județele Turda, Mureș, Someș, Bistrița, Odorhei, Treiscaune și Ciuc. Timp de cinci ani e vicepreședintele Comisiunii Generale de Pensii, a fost membru fondator și președinte în direcțiunea S. A. de Asigurare Helveția, azi Minerva. E președintele Băncii de Comerț și Industrie din Cluj. E membru de direcțiune la S. A. Comercială din Turda și președintele ei timp de 5 ani. A fost președinte al Casinoului Național Român precum și președinte al direcțiunii S. A. Fabrica de Celuloid. Personalitatea sa gata de sacrificii o putem găsi și printre membrii fondatori ai A.G.R.U.-ului, colaborând și la înființarea corului »Sf. Maria«. Când bunurile bisericii greco-catolice au avut nevoie de un administrator just în 1927 e numit administrator al bunurilor Mitropoliei din Blaj, devenind totodată și administratorul bunurilor bisericii minore și averilor ei. E membru în curatorii greco-catolic.

Cercurile guvernale vrând să recompenseze această activitate bogată în merite i-a conferit ordinul »Coroana României« în grad de comandor și »Steau României« în grad de comandor.

»Inspector General Administratornak« nevezte ki és a később felállított direktorátus vezetője lett. Hatásköre Turda, Maros, Someș Bistrița, Ciuc, Odorhei megyékre terjedt ki. Az országos nyugdíjbizottságnak öt éven át fíradhatatlan alelnöke; alapító elnöke és igazgatósági elnöke volt a Helveția jelenlegi Minerva biztosító r.-t.-nak. A cluj-i Ipar és Kereskedelmi Banknak elnöke, a Turdai Kereskedelmi Rt. igazgatósági és öt éven át elnöke, a Román Nemzeti Casinónak, valamint igazgatósági elnöke volt a Celloid gyár részvénytársaságnak is. Az »Agru« alapítói között is ott találjuk áldozatkész egyéniségét, valamint a Sfânta Maria kórusának létrehozásán is közreműködik. S mikor a görögkatholikus javak erős és igazságos kezelőre szorultak, 1927-ben a blaji érsekség vagyonkezelő főgondnokává teszik meg, aki egyszersmind a minorita templom és az ehezjáró vagyonkomplexumnak lett önzetlen kezelője. Valamint a gör. kath. kuratorium tagja.

Érdemeiért a kormánykörök a Steaua României grad în Comandor és a Coroana României grad în Comandor kitüntetésekkel honorálták az 1919 óta kifejtett hasznos munkálkodását.

Ha visszapillant multbatekintő jóságos szeme arra a hat és fél évtizedes utra, csak az a jóleső érzés hatja át nemesen érző lelkét, hogy mindkét uralom alatt az igazság jogára sohasem esett ki kezeiből, mert rendszerető és pártatlan tevékenységével nemcsak a kormánykörök elismerését vívta ki, hanem a társadalom szeretetét és becsülését is bírja.

Dr. Farkas Mózes

vezérigazgató

Dacára, hogy jogitanulmányt végez, kifejezett üzleti érzéke van. Felismeri a gyár-
ipar nélkülözhetetlenségét, mely egyrészt
nagyban elősegíti a város lakóinak megél-
hetését, másrészt produktumaival igyekszik
a külföldi iparcikkeket kiszorítani. A meg-

alapítandó vállalatok megválasztásában ab-
solute tehetség, mert mindegyiknek renta-
bilis bázist teremt.

Clujon született 1883-ban. Az unitárius
gimnázium elvégzése után jogot tanult és
a doktorátusát elnyerve Tg.-Mureşen ügy-
védi diplomát szerez. Még 1908-ban meg-
alapítja a Polgári Takarékpénztárat, mely-
nek segítségével létrehozza az egykori Ren-
ner bőrgyárat. A mai Dermata elődjét. A
gyár üzembehelyezése után teljesen szakít
az ügyvédi foglalkozással s visszatér az
ipari pályára, melytől csak családi okokból
átmenetileg tért el. 1916-ban a »Lapkiadó
Rt.« grundolja, melyet a »Keleti Ujság« na-
pilap követ. 1920-ban *Diamant Izsóval* lé-
tesíti a mai virágzó Sodronyipari vállalatot.
Még ez évben teszi le alapjait a Gyáripa-
rosok és Munkaadók Országos Szövetségé-
nek, melynek elnöki tisztét 12 éven át kiváló
hozzaértésseltöltötte be. Minden kezdeménye-
zését siker koronázza s ma már külföldi relá-
ciókban is ismerik a szerényen visszavonuló
alapító, vállalatainak bevezetett termékeit.

Trămbiţaş Vazulné szül. Geringer Piroska

administratoare

Az a lelki finomság, ami már ott vibrál
a gyermekeleányka lelkében, az iskolai tanul-
mányok alatt, olyan mély gyökeret ver a
szívben, hogy azt csak az elesettek, a se-
gítségre szorulóknak tudják kellőképpen érté-
kelni.

A Ciuc megye foseni községben szü-
letett földbirtokos leánykája, ezen lelkijósá-
got valószínűleg anyai nagyapjától örökölte,
aki olyan kedvező anyagi viszonyok között
élt, hogy annak idején Ciuc megye első viri-
listái közé tartozott. Így Rozsdás János nagy-
apámnak minden megadatott a jótékonyság
gyakorlására, amiből bőven ki is vette ré-
szét. Ez a nemes érzés idegződik be a
szépen fejlődő leányka hófehér lelkébe,

Bunătatea sufletească care vibrează în inima fetei, se înrădăcinează și mai mult în timpul studiilor, încât această calitate numai aceia o pot aprecia cari sunt nevoiți a recurge la ajutorul altora. Această calitate sufletească o moșteni fetița, născută în comuna Ioseni jud. Ciuc, dela bunicul ei, care fiind moșier bogat se socoti printre primii oameni cu stare ai județului Ciuc, dar și cel mai darnic și inimos față de nevoiași și săraci, pe cari îi ajută din tot sufletul.

Acest gest nobil și mărinimos al bunicului lasă urme adânci în sufletul fetei în tot timpul cât studiază la colegiul Surorilor Franciscane din Sibiu.

Terminând studiile la Sibiu și având o deosebită aplicație și dragoste pentru cariera de educatoare și învățătoare a copiilor, se înscrie la Școala Normală de fete din Sf. Gheorghe. Dar înainte de a-și lua diploma devine soția directorului școlii gr. catolice din Șarmaș, mai târziu din comuna Varviz, Vasile Trămbitaș.

Tatăl, cu toate că era ocupat cu elevii, nu-și uită datoria de părinte față de copii săi, dând o educație aleasă și lor, ceace se constată văzând rezultatul. Unul din copii azi e avocat, al doilea proprietar, iar fetița azi e profesoară.

Isbucnind războiul mondial, erau nevoiți a lua drumul pribegiei fiind casa lor din Varviz distrusă de incendiu. Astfel se stabilesc la Cluj.

Dar soarta se îngrijește de cei care își părăsără căminul lor. În urma faptului că urmă trei ani la Școala Normală, este angajată la Azilul de copii din Cluj.

Urmează cursurile de protecția și îngrijirea copiilor, intrând în felul acesta în rândul femeilor lucrătoare.

După făurirea României. Mari, în 1919 este deja definitivată la acest institut, depunând în anul 1915 examenul de Finanțe de Stat, la Universitatea din Cluj, ceace constitui un mare efort și sacrificiu, precum muncă stăruitoare și energie.

În anul 1920 este înaintată de con-

mikor a Sibiuban székelő szentferencrendi nővéreknél folytatja tanulmányait a felsőleányiskola falai között. Innen, mikor elvégzi a legutolsó osztályt, a népnevelés csirája kezd kibontakozni a serdülő leánykából, mert a Sfânta-Gheorgheni tanitónőképző rendes hallgatója lett. Már majdnem diploma átvétel előtt áll, mikor leányálmait megszakítja a vőlegény. A leendő férj, aki megkiméli őt az apróságokkal való bajlódástól, de ugyanakkor megfosztja az ezzel járó örömtől is, mikor 1905-ben oltár elé vezeti. Trămbitaș Vazul, a görög katolikus felekezeti iskolának igazgatója volt, akit később az akkori állami iskolához neveztek ki. Azt a szeretetet, gyengédséget, odaadást, amit a tantermek rossz levegőű falai között idegen gyermekekre akart pazarolni, két fia és leánya között osztja meg, akiket mint ügyvédet, gazdaszt és végzett tanárnőt, adott át a román államnak.

S mikor a világháboru orkánja végig süvölt az országon, hajléktalanná lett gyermekével, mivel kicsiny Sarmasi otthonuk leégett. Ezt már azonban csak Clujon tudta meg, hová riadtan menekült a dühöngő fergeteg elől.

A sors akaratlanul is gondoskodik azokról, akiket a váratlan csapás a porig sujt. Már az, hogy a felsőleányiskola után tanítóképzőt végez három éven át, a sors előrelátó gondoskodása volt, mert így, amint Clujra érkezik, az állami gyermekmenhelynél nyer elhelyezkedést. Igaz, hogy az intézet keretén belül elvégzi előbb a gyermekgondozó női kurzust s ennek bevégeztével, mint díjnoknő bekapcsolódik a dolgozó nők táborába. Majd az impérium változás után is saját maga gondoskodik gyermekeinek neveltetéséről, amely olyan hatalmas áldozatot, a mindenről való lemondást követelte, ami egy férfinak is becsületére vált volna. Már 1919-ben rendes kinevezett tisztviselőnője az intézetnek, mivel 1915-ben a cluji egyetemen leteszi az államszámviteli vizsgát, ami akkor kitartó szorgalmat és nagy energiát követelt.

Már 1920-ban ellenőri kinevezést nyer

troloare la Azil, iar în anul 1922 este transferată la Spitalul de ortopedie, unde ajunge la postul de prim secretară.

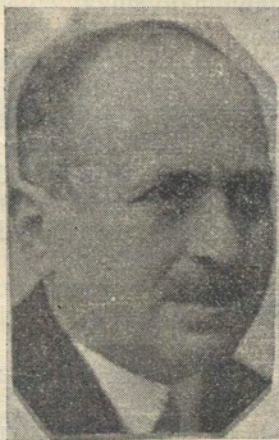
Dar în anul 1924 se întoarce la vechiul post, la azil, unde avusese o funcțiune care cerea foarte multă răspundere, prin faptul că în afară de 110—140 de copii cari sunt interni mai erau mii de copii plasați la diferite familii, trebuind a se interesa de situația și educația lor.

După ce face cunoștință cu toate ramurile protecției copiilor, precum și cu administrația, timp de 15 ani, este numită de administratoarele a Azilului, cu data de 1 Ianuarie 1929, ceea ce constituie un merit câștigat pe deplin, datorită muncii necruțate, lucrând cu tot sufletul și inima pentru interesul asilului.

a menhelynél, 1922-ben áthelyezik a ortopéd kórházhoz, hol első osztályu titkárrá küzdi fel magát. Visszatérése után 1924 októbertől ellenőri funkcióját végzi, ami abban az időben igénybe vette minden idejét energiáját, hiszen 110—140 védett gyermek kivül több ezer kintnevelt gyermek testi épségéről, azok helyes neveltetéséről kellett gondoskodnia. A gyermekvédelem valamennyi ágazatával, annak adminisztrációs munkáival megismerkedve 15 évi gyakorlat után, mint himporral megrakodott méh röppen be 1929 január 1-ével a kiérdemelt gondnoknői tisztségbe. Mert másfél évtizedes rutinja, alapos felkészültsége, biztos mozgása, az összes adminisztratív ügyek labirintusában valósággal predesztináltak arra az állásra, melyet hét éve pontos, megbízható és lelkiismeretes munkával tölt be mindezideig.

Ing. Heves Vilmos

mérnök

Az alkotó művészet kiváló reprezentánsa a Satumare megyei, hiripi községgyő szerető otthonában 1878 július 28-án pillantotta meg az életet. A gyorsfelfogású és eleven eszű gyermeket Budapestre, a Markó

utcai főreál iskolába küldik és érettségije után 1895-ben a Királyi József Műegyetem hallgatója lesz. Mérnöki diplomát 1900-ban nyeri el s mint alapos szakember, Magyarországon helyérdekű vasut építkezések levezetésével lesz megbízva, kiváló egyénisége. 1905-ben visszatér Ardealba és Clujon építész-mérnöki irodát nyit. Nevezetes alkotása a Someșen átvezető vasbeton hid megkonstruálása és a városi csatornázások tulnyomó részét is az ő körültekintő személye építette. Az iparvállalatok legnagyobbját, a sok ezer embernek kenyeret biztosító Renner, jelenleg »Dermata« bőrgyárat is a saját elgondolása után építette meg. Valamint a város szépségét fokozó Renner palota is a kitünő szakember világ-városias, jó ízléséről tanuskodik. Az új iparkamara társasépítkezésén kívül számos magánház, villa hirdeti a nagy rutinnal dolgozó építész-mérnök hírnevét.

A társadalmi életben a közjótékony-sági intézmények lelkes támogatója. A zsidókórház egyletnek hosszú ideig volt alelnöke s jelenleg elnök helyettese. A neológ hitközségnek egy negyed század óta vezetőségi tagja és a neológ Chevra Chachisa Egylet elnöki tisztét éveken át az ő köztisztvisletben álló szimpatikus egyénisége töltötte be. S alig van a városban olyan

számbavehető kulturális és jótékony-sági alakulat, melynek ne lenne áldozatkész vezetőségi tagja.

Több mint három évtized fáradhatatlan munkássága hirdeti kiválóságát s clujt esztétikai és arhitecturái szempontból modern építkezésével nemcsak fejlesztette, hanem alkotásaival örökre beírta nevét a fejlődő város történetébe.

Inginer I. I. Ivaşcu

arhitect la Stat

Omul, pentru care munca e o plăcere şi-i dornic să făurească lucruri mari, nu se abate dela ţinta propusă, ci insistă să rămână forţa dinamică a unei activităţi grandioase.

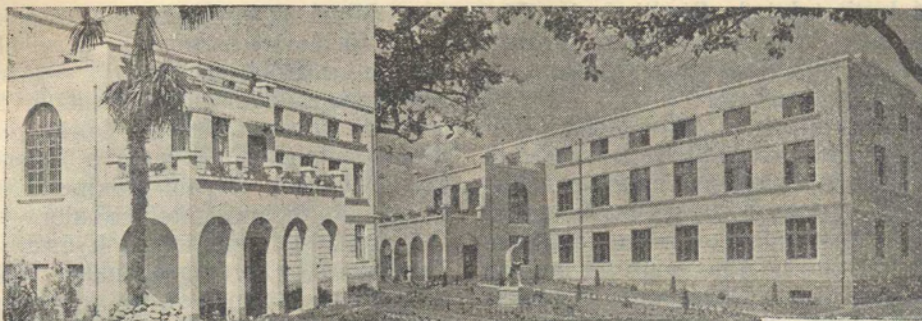
Cu o astfel de voinţă puternică a pornit pe calea vieţii fiul de agricultor. născut la Orăştie, la 11 Iulie 1890, pentru începerea unei activităţi dezvoltătoare de

Akinek a munka élvezet, az szeret nagy dolgokat művelni. Az nem tér el a kitűzött céltól, mert minden erejével azon van, hogy egy nagyszabású tevékenységnek mozgató ereje maradjon.

Ezzel az akarni tudással indult el az élet útjára az 1890 július 11-én Orăştien született magánzó fia is, hogy városépítő tevékenységét mielőbb megkezdhesse. Középiskolai tanulmányainak elvégzése után a németországi macklenburgi Wiesmarban levő politechnikán elektromérnöki diplomát nyer, amelynek alapján 1913-ban Bucureştiben kinevezik állami mérnöknek.

Mikor kitört a világháború, amelybe Románia is beleszólt, 1916-ban őt is bevonultatják a román hadsereg 4-ik nehéztüzér ezredéhez s már 1917-ben főhadnagyi rangot nyer, és a voinesti fronton szerzett hősiességét a »Coroana României cu spade şi la Virtutea Militară« érdemrenddel honorálták. Az 1918-ban történt leszerelése óta pedig, mint tartalékos kapitány van nyilván tartva.

Tudását és nagykonceptióu tervezési készségét a Consiliul Dirigent honorálni kívánta, mikor agilis személyét oradeai székhellyel, a magánvasutak kormánybiztosává nevezte ki, a közlekedésügyi miniszter. Szépen ívelő karrierjét 1922 július 22-én újabb előléptetés éri, s így lesz Şeful de

III. Inginerul-șef proiectator.

III. Az épületek tervező főmérnöke.

I. Sus : Vederi din muzeul botanic înființat în 1936.

II. Jos : Palatul Clinicilor terminat în 1938.

I. Felső képek : részletek az 1936-ban készült botanikus muzeumból

II. Lent : az 1938-ban elkészült klinika palotája.

orașe. După școala secundară, la Politehnica dela Wismar din Mecklenburgul Germaniei, obține diploma de inginer electrotehnic, în baza căreia este numit la 1913 inginer la Stat în București. La intrarea României în războiul mondial, în 1916 este înrolat în Reg. 4 Artilerie grea, în 1917 obține gradul de locotenent, iar pentru meritele de pe frontul dela Voinești și Maxinenile decorat cu »Coroana României« cu spadă și ponglică, cu »Virtutea Militară«. În 1918 trece în rezervă, iar la 1932 este avansat căpitan în rezervă.

Consiliul Dirigent dorind să onoreze știința și talentul de proiectator al acestei personalități agile, Ministerul de Comunicațiuni îl numi Comisar Guvernal la Căile ferate particulare cu sediul în Oradea. Laa 1 Iulie 1922, devine șeful Diviziei Technice Igienice din Cluj. Cu proiectele de arhitectură dezvoltătoare de orașe a desfășurat o activitatea grandioasă.

Planurile Sanatorului Tuberculoșilor din Aiud, ale Spitalului Ortopedic din Cluj, Institutului Orbilor și Surdo-muților,

Divizie Technica al Inspectoratul Sanitar din Cluj.

Városokat fejlesztő építészeti terveivel olyan nagyszabású munkákat bonyolított le, melyek igazolják veleszületett esztétikai érzékét. Az aiudi tudóbetegszanatórium, a cluji Orthopäed kórház, a vakok és siketnémák intézete, a Muzeul Institut de Clasice, a fejlődő modern építészeti technikával megalkotott Botanikus muzeum, valamint a méreteiben gigászi, kivitelében impozáns Palatul Clinicilor tervei, mind az ő alkotó művészetét hirdetik örök időkig.

Kiegyensúlyozott egyénisége, mint államépítész mérnök, nemcsak egy újabb kinevezéssel gazdagodott, mikor 1934-ben a cluji tudomány egyetem építésmérnöke lett, hanem hasznos tevékenységéért az országos műépítészeti karba is beválasztották.

Szakirodalmi munkálkodását a bucu-reștiben megjelenő »Architectura« hasábjain fejté ki, mint ezen magas nivóju szemle erdélyi levelezője. Ugyanekkor a román napilapokban megjelenő értékes szakírássai, a kiforrott író kézjegyét hirdetik.

Muzeului Institutului de Studii clasice, Muzeului Botanic, Palatului Clinicilor, gigantic în proporții și important în execuție, vestesc arta sa constructivă.

În 1934 devine Architectul Universității, iar în urma activității sale rodnice este ales în Corpul Arhitecților. Activitatea sa în literatura de specialitate, dezvoltată ca corespondent din Ardeal al revistei »Architectura« din București, precum și articolele prețioase cari apar în coloanele ziarelor românești, dau dovada manuproprii unui scriitor rutinat.

Împlinind postul de Controlor general la Inspectoratul Igienic, are sub controlul său conștiincios instituturile de igienă aparținătoare cercului Cluj.

Guvernul a dorit să răsplătească meritele dobândite în dezvoltarea culturii, decorându-l cu »Crucea Meritul Sanitar«, »Coroana României în grad de cavalier«, »Meritul Comercial și Industrial« cl. I., și medalia »Regele Ferdinand I.«. răsplătă demnă personalității simpatice care se bucură de un respect general.

Mivel az egészségügyi inspektorátusnál a főellenőri tisztelet tölti be, a cluji körzethez tartozó egészségügyi intézményeknél ő végzi lelkiismeretes ellenőri teendőit.

A kultura fejlesztése körül szerzett érdemeit jutalmazni kívánta a kormány, mikor a »Crucea Meritul Sanitar« »Coroana României în grad de Cavalier« »Meritul Comercial și Industrial cl. I. és a »Medalia Ferdinand I.« érdemrendekkel tüntette ki szorgalmas személyét, aki közvetlen simpatíájánál fogva általános köztiszteletnek örvendő.

Még fél század sem suhant tova, rokszenves égyénisége fölött s már is olyan időketálló alkotásokkal gazdagította, az imperium változása óta rohamosan fejlődő várost, melyek a kiforrott főmérnök kiváló műzslését, alapos tudásáf és nemes veretü elgondolásait igazolják,

Dr. Jakobi József

Emberszeretetet és áldozatkészség vezeteti azon a megkezdett uton, mely a szülői háztól az orvosi rendelőig visz. Mindig, minden körülmények között adott. Megszerzett tudásával ép úgy ajándékozza meg az arra szorulókat, mint adományaival. Ezen humanitást oly intenzíven gyakorolja, hogy a cluji Chevra-Chadisa szent egylet, mely az egész világot behálózza, érdemeiért örökös disztagjává választotta. Mert bármily időben keresték és keresik fel szegény sorsu hit-sorsosai, rendelőjében ingyen kezeli őket.

Kereskedői családból született Borsán 1883 dec. 9-én. Miután a cluji unitárius gimnáziumban jó sikerrel leérettségizik 1901, beiratkozik a cluji Regele Ferdinand I. tudomány egyetem orvosi fakultására.

Medikus korában orozva csap reá a

ifuszt követő mellhártya gyuladás, melynek következtében két évig ágyhoz van kötve. De ennek dacára orvosssá avatása után a klinikán nyer elhelyezkedést, mint a élet és körvegytani tanszék első tanársegédje. Egymásután teszi le az egészségtanári és a tisztiorvosi vizsgákat. Majd a belgyógyászati klinika tanársegédje hét esztendőn keresztül. Ezzel egyidejűleg, mint az orvosnövendékek oktatója is sikeresen működik. A háboru tartalmára, mint nélkülözhetetlen a katonai szolgálat alól felmenti az egyetem, s a medikusok tanítása körül szerzett érdemei elismerésül a Vöröskereszt tisztí jelvényével tüntetik ki.

Legkimagaslóbb nemes cselekedete a cluji Országos Zsidókórház Egyesület megteremtése, melyhez országos tevékenysége folytán 600.000 lei gyűlt össze. Ezen létrehozott egyesületből bontakozott ki a mai modernül felszerelt Zsidókórház, ahol a bel-

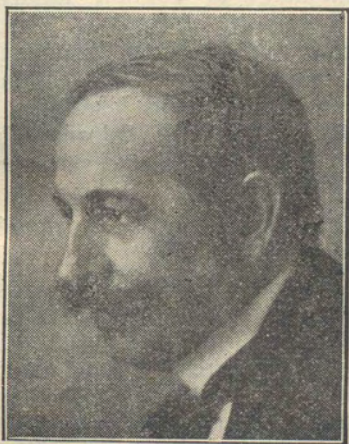
gyógyászati osztály consilionárus főorvosi teendőit végzi a legnagyobb szakértelemmel.

1923-ban a nagyváradi Zsidókórház a kiváló belgyógyász tanársegédet igazgatójául szeretné megnyerni, de azt a meghívást családi okokból nem fogadja el. 1930-ban orvos kollegáival karöltve megteremti a cluji Paul Erlich zsidóorvosok szövetségét, melynek alelnöki tisztét a mai napig is az ő személye tölti be. Irodalmi tevékenysége sem szorul háttérbe, mert már tanársegéd korában a Budapesten, Berlinben és Clujon megjelenő orvosi lapokban a belgyógyászati és orvoscémiai cikkeivel igen élénk érdeklődést váltott ki.

Az a nagyszámu jótékonyági intézmény, melyeknek orvosi praxisa alatt lelkes támogatója, sohasem fordulhatott hozzá olyan kéressel, mely meghallgatásra ne talált volna, áldozatkész és a humanizmus nevében dolgozó személyénél.

Dr. Mohalyi Gábor

tanfelügyelő

Életünk könyvét ha forgatni kezdjük, megtaláljuk benne a küzdelmes multat, a reménységek között suhanó jelent és a sejtelmes jövőnek jobbat váró perceit. A borulatot követő napsütéses utak beragyogják

az ifjukur ambiciózus nekilendüléseit, az alkonybahajló kor békés megnyugvásáig. A nagy akarások delelője éppen olyan hűen tükröződik vissza a beszédes lapokról, mint a jelenkor lehiggadt időszakai.

Ezeket látja, az 1875 ápr. 5. Baimaren született kincstári iparos szülők gyermeke is, mert csak a folytonos tanulásból jutott ki bőven serdülő ifjúsága korszakában. A jelesen végzett négy gimnázium után a dévai képzőben 1892-ben nyer tanítói oklevelet s Mór községbe nevezik ki a r. k. felekezeti iskolához. Mint jó hegedűs bekerül az egyházi zenekarba, s mivel kántora a maroknyi gyülekezetnek a templomi kórust is vezeti. Innen már nov. Macicasul-Ungurescre, az áll. iskolához helyezik a közismert matematikust, hanem Cohalomra, majd Mediaşra vezérli a sors, mikor, mint póttartalékos tesz eleget katonai szolgálatának.

Már 25 éves korában elég erőt érez a családalapításra s nőül veszi *Gopcsa László* min. tan. unokahugát, Margitot, akivel Branra megy, s az ottani áll. elemi iskolában elért nemzetnevelői sikereit 100 koronával jutalmazta a tanügyi fórum. Itt a uatárszéli Fágaraş megyében határozza el magát a tovább tanulásra s 1905-ben leteszi Braşovban az érettségit. Ezt követi a bpsti egyetemen végzett jogitanulmánya, s mikor a falutól 1905-ben elvált, Satumare után Oradeara helyezik, ahol elvégzi a kézimunka (slőid) tanfolyamot, aminek későbbi években igen nagy hasznát látja. Mielőtt Clujra kerülne 1909-ben leszigorlatozik és ugyanez évben doktorrá avatják.

Jogvégzettsége dacára, amellyel meszebbmenő céljai voltak, csak elemi iskolai tanító, de a rendes oktatáson kívül kézimunkaoktató is és a tanítványai által készített tárgyakból több kiállítást rendezett, melyek mind a siker jegyében zajlottak le. Már 1913-ban iskola látogatónak nevezik ki, amit Clujon való letelepedése miatt nem fogadhatott el. Amint kirobban a világháború, neki is mennie kellett az 51. gyalogezredbe, de jogivégzettsége megmenti a frontszolgálattól, a katonai ügyészség iroda vezetője lesz. Hamarosan őrmesteri rangot nyer s olyan kiváló szorgalommal s hozzáértéssel végzi teendőit, hogy elnyeri a tábornok főhadbíró nyilvános dicsérő elismerését. Mielőtt 1918 januárjában leszerelne zászlóssá lép elő s azonnal beosztást kap a cluji kir. tanfelügyelőséghez, de ezen állásából a megváltozott államforma miatt egy év múlva kiesik. Akkor áll be életébe egy olyan fordulat, mikor a tollat ipari szerszámokkal kénytelen lesz felcserélni. Nem csak azért, hogy a mindennapi biztosítsa, hanem ne kelljen gyermekeinek taníttatását félbeszakítania. Így kezd neki ambiciózus feleségével együtt, akit a halál mindannyiuk fájdalmára kiragadott szerettei közül, a sapkakészítés iparának, ami kép-

zettsége és odaadó munkásságuk révén olyan szép lendületet nyert, hogy a taníttatási költségen kívül félre is tehettek belőle. Így nevelt fiából vegyész mérnököt, aki jelenleg Braziliában van, s három leánya közül a legnagyobb polgári iskolai tanárnő Budapesten, középső Clujon tanárnő a ref. leánygimnáziumban, míg a legkisebb végzett gyógyszerésznő, az egyik helybeli gyógyszerertárban. Volt közben az Első Ardeali Biztosító tisztviselője is, s innen hívja el a r. k. püspök, a tanügyi osztályhoz s tanfelügyelőnek.

Ha nagy küzdelmek árán is, de elérte kitűzött célját s képzettsége után elfoglalta az őt megillető helyet. De a tanügyek berkein kívül, hol a tankönyvek szellemi vezetését irányítja, megvalósítja társadalom szociális eszméjét, amit 1922-ben vet fel a püspökségnek. Így kerül tető alá 1924-ben a ma már szép eredménnyel működő keblői tanítók önszegély, nyugdíj és temetkezési intézménye, melyet ma is az életre hívó tanfelügyelő vezet. Ebben a nagy munkában igen nagy segítő társat talál második feleségében, néhai Boér ezredes Ilona leányában, aki maga is végzett tanárnő s ő vezeti az intézmény könyveit. Itt minden egyes r. k. tanító ha belép fizetésének 10 százalékát befizeti s ma már 120 tag kap nyugdíjat. Az elhalálozás esetén a hátramaradottakat 20.000, s a feleség elhunytá alkalmával 10.000 leit fizet a pénztár.

Ahogy kartársainak öregkorát gondtalanná tette emberbaráti ténykedésével, övéiről sem feledkezett meg. Még 1927-ben vásárolt telkén szobakonyhás lakást épít fel a kézimunkát kitanult tanfelügyelő, amit 1928-ban kölcsönből felépített több szobával, hogy azt a négy évtizedet meghaladó szolgálat fáradalmait, amit még 1895-ben kezdett meg, mint népnevelő nyugdíjba vonulása után kényelemben pihenhesse ki nem cselekedetekben gazdag egyénisége.

Ing. Moll Elemér

okl. műépítész

Az élet, mely apró mozaik kövekből van összerakva, sokszor produkál gigantikus alkotásokat. S ha ezeket a termékeket megkíséreljük elemekre bontani, az energiának, ambiciózus munkabírásnak, kitartó szorgalomnak, elmélyített tudásnak olyan tömegével találkozunk, amely mellett nem lehet szóltanul elmennünk.

A hatalmas *Hohenholle herceg* nagy-kiterjedésű birtokának, uradalmi jószágigazgatója Sopron-megye, Ságh községben élte napjait, mikor a fenti erényekkel megáldott fia, 1886 február 25-én megszületett.

Az élet mozaik kövei ott kezdtek csiszolódni a hercegi portán, már kicsiny gyermekkorában előrevetette árnyékát annak a tehetségnek, melyet élénk fantáziája elképzelt s ügyes kezei formáltak.

A pozsonyi főreáliskolában is feltűnik határozott megfigyelő képességeivel, s miután 1904-ben éretté nyilvánította a tanári kar, a mozaik kövek kezdenek megsokasodni, mire a budapesti József Műegyetem hallgatói közé érkezik. Itt nyer a gyermek fantáziája, elgondolása befejezést, mikor

1908-ban megkapja műépítési oklevelét. Hogy nagy rátermettséget és sokoldalúságot tanúsított a 22 éves ifju, azt igazolja 1908-ban történt tanársegédi kinevezése, amit *Professzor Petz* mellett foglalt el a középítési tanszéken.

Ivelhetett volna szépen indult pályája a műegyetemi professzor magas piedestáljára felé is, ha 1910 őszén ki nem nevezik Clujra városi mérnöknek. De mivel a Dunántul szülőtte Ardeal fővárosába került, meg kellett alkudnia az élettel s a felsorakozott mozaikok kezdték kialakítani a városépítő s architektesztéta egyéniségét. Az 1912-ben tervezett villamos erőműtelep, mint legelső műve hirdeti, az időket álló *Kolumbán Károly* emeletes villájával együtt, hogy alkotójuk abszolút jártassággal és alapos tudással rendelkezik.

A megtervezett németszisztém szerinti monumentális városház kivitelére sajnos a közbejött háboru miatt nem kerülhetett sor, s így, ma közel negyedszázad után is az 1600-as években épített ódon városháza épületében kell szorongni az adminisztratív ügyosztályainak.

A kirobbant világháboru sodorja magával a városi mérnököt is a bizonytalanság felé. Eleinte, mivel békeidőben nem teljesített csak póttartalékosi minőségben szolgálatot 1915-ig a soproni 76-ik közöshadseregben végzett helyőrségi szolgálatot. Innen kerül Budapestre tisztí iskolába s mint hadapródörmmestert viszik ki az oroszfrontra. Ugy itt, mint az olasz hadszíntéren, ahol már 1917-ben hadnagyá lépett elő, mindig helyén volt a szíve, s mikor 1918-ban leszerelt Budapesten a II. oszt. vitézségi érem mellett, ott volt a *Signum Laudis* kardokkal diszitett kitüntetése is.

A megváltozott államformában nem tudott elhelyezkedni, ennél fogva 1919 január havában önálló tervezési és építési irodát nyitott. A saját terve szerint megépített a vasúthoz vezető főútvonalon, az első 4 eme-

letes Zsigmond-féle vasbeton bérpalota után, mely még békében készült el az az *Alverna kápolna*, a *Református leányfőgimnázium*, Dr. Dunca Jenő volt főispán bérháza, a *Görög Katolikus szeminárium*, *Hosszu vasuti vezérigazgató* modern palotája tanuskodik alkotójuk műépítési nagyságáról. Dr. Hincz gyógyszerész, Bergner László és több számos magán villa megtervezésével és felépítésével járult ezen ősi város nivós fejlesztéséhez.

Még városi mérnöksége alatt a régi sport pályát az ő elgondolása alapján épí-

tették fel, s a jelenben is az ő sokoldalú tehetségét vette igénybe a sportok lelkes vezére *Professzor dr. Hațieganu Iuliu*, s még nincs teljesen befejezve ez a világvárosokba is beillő stadion, s már is az elismerés hangján nyilatkozik meg minden hozzáértő látogató.

Mivel nagykonceptióu tervei s ambiciózus tevékenységei teljesen lekötik idejét, csupán a Tervezők szindikátusánál vállalta el az elnöki, míg a Mérnökök, építészek és építőmesterek szindikátusánál az alelnöki tisztséget.

Dr. Müller Hermann

a luth. egyház ügyésze

A cluji szellemi élet egyik reprezentánsa az előbb Tg-Mureșen, majd a cluji kir. táblabíró, 1882 júni 25-én Tg-Mureșen született fia. Az 1906-ban letett érettségit követte a cluji egyetem után a gráci, lipcsei, berlini és Sibiuban megnyitja ügyvédi irodáját. A világháborút mint tart. tüzér-tiszt, kapitányi rangban küzdötte végig,

azóta Clujon folytat ügyvédi gyakorlatot és publicisztikai tevékenységet.

Tíz éven át alapító igazgatója volt a Banca Carpațiának, mely 1929-ben beleolvadt a Sibiui takpt. cluji fiókjába. 1926-ban jelent meg „*Das autonome Siebenbürgen*” c. feltűnést keltő tanulmánya, melyben elsőként követelte Erdély automiáját és az erdélyi népek kibékülését. Azóta is számos német, magyar és román nyelvű hasonló irányu és értelmű cikkben foglalt állást, főleg a közigazgatási decentralizatio és autonomia, valamint az erdélyi idegenforgalom emelése és az erdélyi fürdők érdekvédelmi szindikátusba való tömörülése érdekében. Az erdélyi publicisták és intellektueller köréből 1926-ban alakult „*Mișcarea social-economica*” elnevezés alatt működő az erdélyi kulturális, gazdasági és társadalmi kérdésekkel való foglalkozást tervező egyesületbe, a német részről őt választották meg alelnöknek. 1933-ban a város német lakosai egyhangu jelölése folytán került be a cluji városi tanácsba és az ő személyében jutott 66 év óta először az itt élő németiség a városi tanácsban képviselőhez. Évekig viselte a romániai német nép kisebbségi szervezésében a cluji, vidéki és északnyugati erdélyi tagozat elnöki tisztségét.

Dr. Oros Iuliu

director exac. la uzina de apa

Cine-i înzestrat de Soartă cu energii excepționale, acela face față oricărui împrejurări ale vieții. Fiul de funcționar de Stat, născut la Târgu-Mureș la 15 Iunie 1895 a pornit pe drumul vieții cu o astfel de energie imbatibilă după ce și-a luat bacalaureatul în 1914 la liceul din Năsăud. Izbucnirea războiului mondial îl scoate din băncile Facultății de Drept ale Universității și tânărul elev cu termen redus își face datoria și pe frontul rusesc cu aceeași conștiinciozitate ca în anii de studii. Luptă apoi printre Dolomiții de pe frontul italian și în loc să depună uniforma de locotenent ornată cu medalii, intră în armata națională română servind conștiincios patria sa ca locotenent-megistrat.

Insurându-se, după 1926 părăsește cadrele armatei devotându-se carierei administrative găsind teren pentru dezvoltarea talentului său la Uzinele de Apeduct din Cluj. În 1928 ajunge director la acest institut de o utilitate generală împlinind această funcțiune până 'n prezent spre deplina mulțumire a publicului și a conducătorilor ora-

Akit a sors kitartó energiával ruházott fel, az minden körülmények között megállja helyét az életben. A Târgu-Mureșen 1895 június 15-én szül. állami tisztviselő fia is ezzel az eltékozolhatatlan szívóssággal indul neki az életnek, mikor a năsăudi gimnáziumban 1904-ben leérettségizik. A kirobant világháború kiemeli az egyetem jogifakultásáról s a pelyhesállu önkéntes már az oroszfronton is éppen olyan kötelességtudóan állja meg helyét, mint diák évei alatt. Majd az olaszhadszíntér dolomitjai között küzd s ahelyett, hogy letenné a dekorált főhadnagyi uniformist, a román nemzeti hadseregbe lép s mint főhadnagyhadbíró szolgálja abszolút egyeneslelkületével a román államot. Nősülése után 1926-ban kilép a hadsereg kötelékéből s közigazgatási pályán helyezkedik el, melyre a cluji vízműnél talál sokoldalú egyénisége legkedvezőbb alkalmat. Már 1928-ban ügyvezető igazgatója lesz ennek az életbevágóan fontos intézménynek. s ezt a pozíciót mindezideig a köz és a város vezetőségének teljes megelégedésére tölti be, miért is a Coroana României grad în Cavalier és a Bárbăți și Credința kitüntetésekben részesült, az 1936-ban jogi doktorátust tett fő-tisztviselő.

Mint az erdő szerelmese, Diana istenasszonyának áldoz gyermek évei óta. S Nimród hiveinek lelkes követője ma abban a szerencsés helyzetben van, hogy társai-val, Sovat, Bărgău, Itramarc, Arad és Salonta-Mare környékén elterülő vadászhelyeket bérelt, melyek betetőz a gilau havasok koronája, melyekről bőséges zsákmánnyal tér vissza, amiknek nagyrésztét elajándékozza. Ha visszatekint a diák éveket követő háborús, majd hosszú fegyelmet követelő és tartó katonai szolgálatára, mely teljes férfit követelt, bátran elmondhatja, hogy minden adott esetben idejét, energiáját a fejlődő kultúra és a társadalom szolgálatába állította önzetlen egyénisége.

șului. Funcționarul superior, care în 1936 a fost promovat doctor în Drept a fost decorat cu medalia »Coroana României« în grad de cavalier și »Bărbăție și Credință«.

Ca adept fervent al zeiței Diana se pasionează pentru vânătoare din copilărie. Împreună cu câțiva tovarăși pasionați pentru vânătoare a arendat terenuri de vânătoare în regiunea Sovat, Bărgău, Itramarc,

Arad și Salonta Mare precum și în Mții Gilăului având ocazie să-și procure trofee frumoase.

Aruncând o privire retrospectivă asupra vieții sale, care în timpul serviciului disciplinat din armată cerea un om integru, poate spune cu drept cuvânt că și-a pus toată energia și toate aptitudinile sale în serviciul culturii și al societății.

Dr. Dionisie Pop

prim juris consilier

Personalitatea sa este caracteristică printr-o modestie exemplară, pe care a înșușit-o în casa părintească. Născut la 23 Nov. 1887 în comuna Lona, unde tatăl său a fost protopop. Studiile liceale le-a făcut la Dej, Bistrița, iar bacalaureatul îl ia în anul 1904 la liceul din Beiuș. Vine la Cluj și se înscrie la facultatea de Drept și Științe de stat. În 1911 este promovat Doctor în Drept. În 1915 trece cu succes, la Târgu-Mureș examenul de avocat. O parte a războiului mondial o petrece pe front cu gradul de locotinent. După unire în 1919, este numit de către consiliul dirigent, *Prim Jurist Consultul* Municipiului Cluj, funcțiune pe care o îndeplinește și azi. După reor-

Egyéniségét a szerény finomság jellemzi, melyet görögkatholikus esperes szülők házában sajátított el. Halkszavú, de tetterős. A korrekt, megfontolt tettek láncsorozata viszi pályáján melyen a városi közügyek jogi irányításának szolgálatában áll.

Születet Someș-megye Lonan, 1887 nov. 23. Gimnáziumi tanulmányait Dejen, Bistrián majd Beiușon elvégezve 1904-ben érettségít tesz, Clujon a tudományegyetemen úgy a jogi, mint az államtudományi fakultáson 1911-ben doktorátust szerez, majd 1915-ben Tg.-Mureșen ügyvédi vizsgát tesz.

A háboruban mint tartalékos hadnagy vesz részt, majd szabadsága alatt ügyvédi irodát nyit. 1919-ben a Konziliul Dirigent, mint legalkalmasabb egyént kinevezi városi főügyésznek, melyet a legjobb tudása szerint igazságszeretetenél fogva a legnagyobb megelegetéssel tölt be ma is.

Az imperium változása folytán az ügyvédi kamarában is új reorganizálásra volt szükség, melynek mint aktív résztvevője először a titkári, majd választmányi tagsági és 1931—37-g a prodecani tisztjét látja el.

Mint a közigazgatás minden fázisának alapos ismerője a »Revista Administrativa« hasábjain élénk színekkel ecseteli évtizedes tapasztalatait. Társadalmi tevékenysége sem marad irodalmi muokássága mögött. mert szívesen hozzájárul erkölcsi és anyagi támogatásával a Városi Tisztviselők Irodalmi és Segély Egyesületének hasznos működéséhez. Ügybuzgalmáért 1926-ban az egyesület elnökévé választja meg.

ganizarea baroului avocaților, este numit mai întâiu secretar, apoi membru al comitetului administrativ, iar acum din anul 1931-37 îndeplinește funcțiunea de prodecan. Ca și un bun cunoscător al chestiunilor administrative, publică articole foarte interesante în „*Revista Administrativă*“. În viața socială încă ia parte, dând sprijin material și moral Soc. Lit. al funcționarilor publicii. În 1926 este ales Președintele acestei societăți. Pentru răsplătirea meritelor sale a fost decorat cu: Coroana României în grad de Ofițer.

Mint văroși főügyész a kormány kulturális és társadalmi tevékenységeinek elismeréséül a »Coroana României Grad în Ofițer« érdemrendjével tüntette ki.

S ma mikor több mint 18 évet töltött el azon a pályán, melyről számtalant lesodort az emberi kapzsiság, csak az a lélekemelő érzés tölti be igazságszerető egyéniségét, hogy a köznek, ha nem is vezére, de mindenkor becsületes munkása maradt, aki mindenki ügyét, vallás és nemzetiségi tekintet nélkül a leglelkismeretesebben látja el.

Ioan Pop

inspector

Administrația de Stat cere oameni destoinici și capabili cari să se ție imediat în curent cu toate dispozițiunile precum să se orienteze sigur și precis în labirintul secret administrativ,

Numai acești oameni pot folosi statului, cari prin inteligență și o judecată echilibrată deservesc acestui organ. Găsind în sine aceste calități, se hotări băiatul protopopului din Cernesti ca după terminarea studiilor la liceul »Andrei Șaguna« din Brașov să intre în slujba administrației.

A közigazgatásnak ezer titkos labirintusában, csak a teljesen otthonosan mozgó egyének vannak hasznára az államnak. Akiknél az igazságérzet olyan kiegyensúlyozott erőpróba, mely minden körülmények között azt a szervet segíti elő szolgálatával, mely biztosítja az ország boldogulását. Ezért határozta el magát az 1893 október 15-én Cernestiben született esperes gyermeke, hogy a brașovi »Andrei Șaguna« liceul elvégzése után, a közigazgatási pályára lép. Ezt annál inkább is megtehetette, az 1911-ben érettségizett ifju, mert lelkimagvető apjának módjában volt a 600 katasztrális prima satumarei földjének jövedelméből pótolnia a Capolnok-Monostori közigazgatási kerületben gyakornokoskodó fia fizetését. Hogy használhatóságát bebizonyítsa, szívvvel lélekkel hivatalának élt, s ambíciójának jutalmául megszabadult a világháború borzalmaitól. Majd az ímerium változás vezető urai látva a törekvő tisztviselő munkaerejét, 1919 előbb Lapșul-Angur, majd Cluj főszolgabírájává nevezik ki, erélyes, abszolút engedelmességet követelő, de igazságos egyéniségét. Clujtól 1022-ben bucsuzik, mivel nagyobb pozíció vár reá a satumarei megyeszékhelyen, Carei-Mare polgármesteri székében. Hogy itt milyen pártatlan megértéssel vezette a város ügyeit, azt megvilágítja az a tény,

În anul 1911, la vârsta de 18 ani deja îl găsim de funcționar tânăr la Mănăstur—Căpâlna. Era modelul funcționarul sârguincios, punctuos, îndeplinindu-și conștiincios datoria.

Isbucnind războiul mondial, îl găsim la postul său, iar după unire, observându-i superiorii calitățile excepționale, fu numit de prefect la Lăpușul-unguresc iar mai târziu la Cluj.

În anul 1922 își ia rămas bun dela Cluj pentru a ocupa un post mai însemnat în județul Satu-Mare fiind ales de primar al orașului Carei-Mare. Ca o dovadă a capacității sale, a spiritului organizator, menține acest post de încredere în fruntea unui oraș cu 45.009 de locuitori, până în anul 1929. În primăvara acestui an fu numit de șef control la Administrația Financiară din Cluj, iar în scurt timp fu numit ca administrator financiar la Șighișoara, iar la 1 Maiu 1935 fu numit în fruntea administrației din Cluj. Deoarece serviciul îl preocupă în primul rând, nu poate lua parte activă în viața publică.

Singura predilecție ce o are, este de a jertfi zeitei Diana. Este membru activ al societății de vânătoare »Cerbul«, câștigând trofee de vânătoare și în cadrul societăților din Carei, Bonțida, Hida, Lăpuș, Arad.

Abia ajungând patru decenii, fiul propopului din Cernaști își făuri o carieră de elită, clasându-se printre primii în viața publică a orașului.

hogy a 45,000 lakosu város elsőosztviselőjének fényes pozícióját 1929-ig töltötte be. Ugyanaz év májusában a cluj-i pénzügyigazgatóság főellenőre lesz, honnan Șighișoara pénzügyigazgatója és 1935 május 1-én a cluj-i pénzügyi hivatal élére kerül igazgatónak.

Mivel körütekintést igénylő állása osztatlanul kívánják idejét. nem vehet aktív részt a közéletben. Csupán a »Cerbul« választmányában hódol Diana istenasszonyának, valamint a carei-marei, bonțidai, hidai, lapușul-ungurești és aradi vadásztársaságok keretében gyűjti a már eddig is értékes trofeáit.

Még alig röppent el négy évtized a ceruști esperes értékes fia felett, aki szigorú életelvei mellett máris olyan előkelő pozíciót harcolt ki rátermettségével, kitűnő szakismereteivel, hogy azt a kevésbé predestináltak dérezüstös fejjel, életük alkonyán is ritkán érik el.

Mig ő egyeneslelkű igazságérzeténél fogva, az államháztartás fenntartó erejét biztosító pénzügyigazgatóságon, mint nélkülözhetetlen főtisztviselő úgy feletteseinek, mint a nagy köznek teljes szimpátiájá birja, közvetlen egyénisége által. Nem fordulhat hozzá senki sem jogos sérelmével, hogy az nemcsak hogy meghallgatásra ne találja nála, hanem ha hatáskörébe tartozik a legnagyobb készséggel áll a köz szolgálatára.

Dr. Ioan Popa

director

Născut la 19 August 1900 în comuna Secetura (jud. Turda), din părinți țărani.

În 1913 termină 4 cl. gimnaziale la Abrud, apoi se înscrie la Școala Comercială Superioară Română din Brașov, unde în anul 1916 își trece bacalaureatul comercial.

După Unire, în anul 1919, pleacă la București, unde urmează cursurile Acade-

Született 1900 augusztus 19-én Secetura községben (jud. Turda) földműves szülőktől.

1913-ban befejezve Abrudon a 4-ik gimnáziumot, beiratkozik a brașovi román felső kereskedelmi iskolába, hol 1917-ban sikeresen leteszi a kereskedelmi érettségit.

Egyesülés után, 1919-ben Bucureștibe

miei de Inalte Studii Comerciale și Industriale, obținând în anul 1922 diploma de licență la secțiunea economică-consulară. Face apoi practică de un an la Cooperativa Forestieră din Tazlân-Neamț, unde își însușește cunoștințe temeinice în exploatarea, industrializarea și comerțul lemnului. În 1923—24 își face stagiul militar la Școala Militară din Bacău, devenind ofițer de rezervă.

După terminarea serviciului militar funcționează temporar ca profesor suplinitor la Școala Superioară de Comerț din Cluj, apoi în 1925 trece în serviciul societăților anonime »Intreprinderile Forestiere Române« și »Comerțul Lemnului« din Cluj. Aici este remarcat ca un bun și destoinic organizator în toate ramurile de activitate și astfel este avansat în 1927 procurist, în 1929 subdirector și în 1930 director al amintitelor societăți.

În 1931 obține titlul de doctor în științele economice la Academia Comercială din Cluj, cu lucrarea: Industria și Comerțul Lemnului din Munții Apuseni.

La parte activă la desbaterea tuturor chestiunilor profesionale cari agită bransa lemnului din România, fiind în anul 1932 delegat de Secția Forestieră a Uniunii Generale a Industriașilor ca expert la trativele comerciale cu Ungaria.

În afară de preocuparea principală — buna organizare și dezvoltarea întreprinderilor de sub conducerea sa — are o continuă preocupare pentru îmbunătățirea situației sociale și materiale a lucrătorilor și funcționarilor întreprinderi. Înființează la fabrica de cherestea a societății din comuna Poieni o casină pentru funcționari, cantină și magazii pentru aprovizionarea muncitorilor și populației din împrejurime cu articole ieftine și de bună calitate, baie populară pentru muncitori și pentru elevii școalelor din comunele învecinate, precum și o bancă populară menită a scoate populația țărănească din mâinile cămătarilor. Deasemenea pune bazele unui fond de ajutorare a elevilor de școală și a săracilor din regiune,

megy, hol a Felsőkereskedelmi Akadémiára iratkozik be és 1922-ben megszerzi a diplomát. A »Cooperativa Forestiera«-nál Tazlauban praktizál, hol a fa iparizálását, kereskedését, kihasználását tanulmányozta. 1923—24-ben a Bacău-i katona iskolába szolgálta le katona éveit és mint tartalékos tiszt szerel le.

Katonai szolgálata leteltével a cluji Felsőkereskedelmi iskolánál mint segéd tanár működik, 1925-ben pedig az Intreprinderile Forestiere Româna és a Comerțul Lemnului részvénytársaságok szolgálatába lép. Mint elismert jó szervező és munkatérő 1927-ben cégjegyzőnek léptetik elő, 1929-ben aligazgatónak és 1930-ban pedig a fentemlitett R. T.-ok igazgatójának.

1931-ben a cluji Kereskedelmi Akadémián megszerzi a doktorátust az »Industria și Comerțul Lemnului din Munții Apuseni« művével.

Aktív részt vesz a faipar és kereskedelmet érintő problémák tárgyalásánál is, mivel 1932-ben mint a Uniunea Generale

de unde se distribuie în fiecare an ajutoare importante în bani, haine și alimente.

Face parte din Consiliul de Administrație al Camerei de Comerț și Industrie și al Bursei de Mărfuri din Cluj.

Este membru al Touring Clubului și al mai multor societăți de vânătoare.

Este decorat cu »Steaua României« în grad de cavaler.

FARMACIA

DR. BIRÓ

GYÓGYSZERTÁRA

CLUJ, PIAȚA UNIRII 4.

Crema

„**FLOAREA REGINEI**“ e minunată

— rumen și tânăr te face la față —

CSODÁS A

„**HAVASIGYOPÁR**“

KRÉM

— üdit, szépít, ifju lesz a vén! —

a Industriașilor faosztályának képviselője vett részt a magyarokkal megkötött kereskedelmi szerződések megvitatásánál.

Főmunkásságán kívül — szervezése és fejlesztése a vezetése alatt álló vállalatoknak — állandóan tevékenykedik a vállalatok tisztviselőinek és munkásainak társadalmi és anyagi jólétének emelésén. A Poeni-községi fűrészgyárban, egy kaszinót létesít a társaság tisztviselő kara számára, kantint és ételmezési raktárt a környékbeli lakosok és munkások ellátására, amelyekben olcsó és jó minőségű cikkeket árúsítanak, ezenkívül népfürdőt készített a munkások és a környékbeli községi iskolák tanulói számára, valamint egy népbankot azzal, hogy kiragadja a paraszt lakosságot az uszások kezeiből. Segély alapot létesít a környék tanulói és szegényeinek felségélyezésére, melyből minden évben segélyt osztanak pénzben, ruhákban és élelemben. Résztvesz a Kereskedelmi és Iparkamara tanácsában, valamint a cluji Árutőzsdén. Tagja a Touring Clubnak és több vadász társaságnak.

Tevékenységet A »Steaua României« în grad de cavaler« érdemrenddel tüntették ki.

Banca Generală de Economii din Sibiu

Fondat 1841

Capital propriu peste Lei 136,000.000.—

SEDIUL CENTRAL : SIBIU, Piața Regele Ferdinand 12

SUCURSALE :

Arad, Bistrița, București, Brașor, Bumbrăveni, Mediaș, Reghin, Tg.-Mureș, Timișoara, CLUJ, Piața Unirei 31.

Mijlocește cumpărări și vânzări de efecte

*

Emite cecuri de călătorii și acreditive

*

Dă sfaturi clienților în toate chestiunile bancare și patrimoniale

*

Execută ordine de bursă

*

Este autorizată pentru operațiunile de devize

Renner Frigyes

a Dermatá bőrgyár igazgatója

A munkának olyan rendithetetlen harcosát adta a társadalomnak az egyszerű timármester háza, akiben a szásznépet jellemző kitartó szívósság segítette a ma már külföldi relációkban is kitűnő bonitású Dermatagyár alapítóinak sorába. A köztisztelőben álló szászrégeni timármester hat fiut nevelt fel, az 1883 szeptember 7-én született legelső fiával együtt, s ez a hat fiu segítette a munkamart kezű apát, hogy megteremthesse alapját, a békeévekben kitűnően menő Renner féle bőrgyárnak.

Miután Renner Frigyes szülővárosában elvégzi gimnáziumi tanulmányait, mint felszabadult timár segéd 18 éves korában iparának bővebb megismerésére külföldi tanulmány utra megy. Német és Francia országban igyekszik behatolni a modern

bőrcserezési eljárások titkába, amit siker koronáz, mert midőn 1904-ben visszatérve külföldi utjáról, szenzációs eredményeket ért el a bőrpar terén.

Mivel atyja nyersanyagának ugy beszerzési, mint a feldolgozott bőraruinak Budapest, Brassó és Kolozsvár volt a piaca, még 1900-ban Szászrégenből Kolozsvárra teszi át műhelyét, hol fia hazaérkezése után megkezdí a chromo bőrök előállítását. A régi Szamosközi utcai telepen olyan intenzív munkát folytatott, hogy elmélyített ipari tudásával, nemcsak kiszorította az erdélyi piacról a drágán vásárolt külföldi árut, hanem az 1906-ban Tordán rendezett kiállításon a pár év óta működő Renner bőrgyár aranyérmet és aranyoklevelet nyert. Mindezeket a külföldön praktizált Renner Frigyes tudásának köszönhette a vállalat, aki oly precizitással dolgozta fel a bőroket, hogy nem tudták megkülömböztetni a külföldön készített áruval. Így érthető volt, hogy az ipart elősegítő kiválóságok figyelme az új chromobőr készítőik felé fordult és Gámán, a kereskedelmi és iparkamara akkori elnökének intervenciójára 1907-ben, a magyar állam is segédkezet nyújtott a kicsinyben dolgozó bőrgyár fejlesztéséhez. Majd 1919-ben, Hecht Testvérek, nyersbőrkereskedők látva a fokozatos fejlődést, felajánják társulásukat és a családi alapon induló vállalatból így lett Renner-Farkas-Hecht betétitársaság. Ezen társas alakulást megelőzőleg 1911-ben, a fásberekben, a várostól egy 9 holdas területet nyernek, hol egy évre már füstölgő kémények meredtek az ég felé, büszkén hirdelve a kiváló szakember elvitázhatatlan diadalát.

Még ugyanez évben, ebből a kicsinyben indult magán üzemből, majd betéti társaságból 200 ezer korona alaptőkével egy részvénytársaság forrott ki és a praktikusán felszerelt bőrgyár beindítja a

külömböző bőrárak termelését. Ennek a hatalmas fejlődésnek, mozgató, ellenőrző és aktiv tevékenységet kifejtő erejét, a külföldet járt igazgatónak köszönhetette az új részvénytársaság, akit a legnagyobb munkateljesítés közben, amikor minden munkabírását, energiáját a gyár fellendítésére kellett volna fordítania, a mozgósítási behívó kiragadta a gyárból, úgy, hogy felmentését lehetetlen volt azonnal keresztül vinni. De alig hogy bevonult a béke években kiképzett katona, rövid szolgálattétel után 1914 augusztus 31-én a Manester-Ziskai ütközetben már keresztül esik a vérkeresztségen. Sebesülésével a Halicsi kórházba kerül és az első sebesült szállító kórházvonat hozza vissza, a nőtaszóval kiindult katonát Kolozsvárra, akit erre az időpontra sikerült felmentetnie a részvénytársaságnak. És 1914 szeptemberében megkezdhetette nélkülözhetetlen igazgatói ténykedését. Ekkor emelkedik a termelés, s állandó permanenciában tölti napjait a fáradhatatlan munka embere, a sok millióra rugó bekecs, bakkancs, talp és szíjgyártás lebonyolítása körül. A háború befejezését követő impérium változás nem csak hogy nem zökkenti ki a felvirágozta-

tott, sok ezer embernek létfenntartást biztosító részvénytársaságot, hanem 1930-ban, újabb érdekeltségek bevonásával Dermata r. t. elnevezés alatt, kibővített üzemekkel folytatódik, az 1900-ban megkezdett timárok, kicsinyben kezdett, de ma már világvárosi nivóra fejlesztett üzeme.

Amilyen ambícióval minden tudását, ernyedetlen szorgalmát latba vetve hatalmas lendületet adott a gyár fejlődésének, kellemes egyénisége, a társadalomban is éppen ilyen kimagasló személyé emelkedett ki a hétköznapi szürkeségből. Már fiatal éveiben előszeretettel kultiválta a sportokat, s a tenisz, korcsolya mellett valóságos sport-szenvedélyévé vált a lovaglás. Ennélfogva érthető, hogy ezt a lelket üdítő testet fell villanyozó, de csaknem feledésbe menő sportkultuszt, nemcsak személyében ápolta, hanem arra másokat is inspirált karakter egyénisége. Ennek eredményeként alakult meg 1935 május 18-án lezajlott gyűlés keretében, a többi erdélyi városokban régen prosperáló Lovasegylet Clujon, amelynek elnöki tisztségére keresve sem találhattak volna agilisabb személyt, mint a Dermata bőrgyár fáradhatatlan üzemigazgatóját.

Pavel Tofan

Inspector General

Acele simțiri nobile și umane, pe cari le simte omul atunci, când vede pe aproapele său suferind, adeseori se răsplătesc cu recunoștință. Cu cât mai înaltă este gama acelor simțiri, pe cari omul le întrebuințează la vindecarea animalelor bolnave, dela cari nici măcar recunoștința nu poate aștepta. Că tânărul baccalaureat și-a ales totuși cariera de medic veterinar, se datorește tocmai faptului, că petrecându-și frageda lui copilărie la sat, avea puternic desvoltate în el, aceste sentimente.

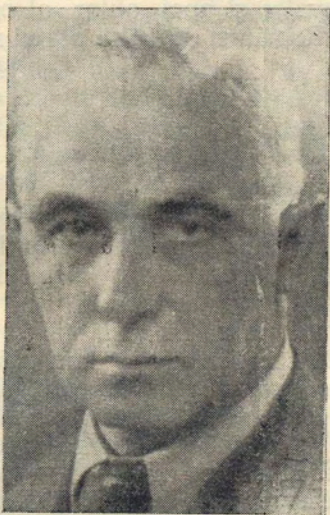
Născut la 26 Ianuarie 1881 în comuna Nepos, județul Năsăud, din părinți grăni-

ceri, economi de pământ, face parte dintre acei puțini oameni, cari simt o deosebită plăcere și satisfacție, când au ocazia să îndeplinească acte de binefacere.

Dupăce își ia examenul de baccalaureat în anul 1901 pleacă la Budapesta, și ca bursier al fondurilor grănicești din Năsăud se înscrie la școala superioară de Medicină veterinară. După cinci ani, în 1906, luându-și diploma de medic veterinar se reîntoarce în Ardeal, stabilindu-se în orașelul Bistrița. Este caracteristic faptul, că dintre cei 83 de concurenți pentru postul de medic veterinar al orașului Bistrița, a fost ales unanim și

pe viață tocmai el să îndeplinească această funcție, recunoscute fiindu-i vastele cunoștințe și experiențe. A îndeplinit cu mare conștiințozitate, spre mulțumire generală această funcțiune timp de 8 ani, când izbucnirea războiului mondial, deși nu a făcut milităria, îl cheamă și pe el sub arme.

Este repartizat dintru început ca șef medic veterinar al Regimentelor de Artilerie 34, 35 și 36 în Cîsnădie, având sub comanda sa trei medici veterinari subalterni. Pe la sfârșitul războiului în primăvara anului 1918 este trimis pe frontul italian, unde îi se încredințează conducerea serviciului

veterinar al grupeii de tren armată VI. unde împreună cu 5 medici veterinari subalterni, are sub control peste 16.000 cai. Afară de acest serviciu, este numit în același timp și comandant al abatorului militar precum și al farmaciei și al popotei, toate pe valea Brenta în cătunul Selva. După demobilizarea generală se reîntoarce la Bistrița, unde în luna Noemvrie devine unul dintre principalii organizatori ai consiliului național român, fiind numit tribunul poporului pe valea Someșului. Apoi în Decembrie este chemat de către Consiliul Dirigent la Sibiu, unde în colaborare cu colegul său

Cristea Tiberiu organizează Serviciul Sanitar veterinar pentru întreg Ardealul. În luna Septembrie 1919, la cererea sa, este mutat la Cluj, devenind prim medic veterinar al orașului și județul Cluj și totodată subșef al Inspectoratului Veterinar din întreg Ardealul (22 județe).

În anul 1924 organizează, tot în colaborare cu Cristea Tiberiu, prima expoziție de animale din Ardeal. La această expoziție au participat activ 22 județe. A fost de mare importanță aceasta expoziție și pentru faptul că s'a dat ocazie crescătorilor să prezinte delegațiilor din toate județele țării, precum și din țările străine nivelul ridicat la care se găsea creșterea vitelor și cailor în țara noastră. Această mare expoziție a fost onorată de Maiestatea Sa Regele Ferdinand I., care a distribuit nenumărate premii crescătorilor ardeleni.

În anul 1926 este încadrat ca Medic veterinar Inspector, iar în anul 1930 este înaintat la gradul de Inspector General. Pe cât este de bun medic veterinar, tot așa se pricepe și la mărirea condeiului. Colaborează în diferite reviste și cotidiene, și articolele sale de specialitate au fost cetite totdeauna cu interes, sfaturile sale înțelepte au fost apreciate totdeauna de către cei interesați.

În anul 1922 publică prima sa lucrare intitulată »Regulamentul examinării cărnei« căreia îi urmează în 1926 »Monografia Zootehnică a județului și orașului Cluj«, Afară de lucrările și articolele de specialitate se ocupă și de terenul literar, publicând legendele istorice »Clopotul din cetea lui Rareș« și »Cămara Împăratului«. Din aceasta din urmă Ilariu G. Albu scrie un libret de operă în 4 acte intitulat »Domnița Stana« al cărui musică o compuse Leonțin Anca. Afară de lucrările sale tipărite trebuie să relevăm și faptele inedite, însușirea sa pentru artiști și artă. În toamna anului 1930 a fost detașat la serviciul său ca șef de birou Nicolae Bretan compozitor, directorul de scenă al operei din Cluj, care licențiat fiind în drept este și funcționar la primărie.

După îndeplinirea agendelor zilnice, discutau literatură, istorie, amintindu-și de anii petrecuți împreună la liceul din Năsăud. Este interesant din punct de vedere literar-musical, că în birourile din Str. Memorandului 21, edificiul numit »Reduta«, unde odinioara a decurs procesul Memorandului s'a zămislit ideia dramei musicale »Horia«.

»Scrie o operă: Carne din carnea noastră, os din osul nostru, să pomenească veșnic virtutea latină a Ardealului!« Dar nu numai cu cuvinte ci și cu fapte lupta Pavel Tofan pentru realizarea acestei opere. Unde numai apărea o carte, un articol, o fotografie despre răscoala lui Horia o cum-păra și o aducea la birou.

Pavel Tofan a fost primul căruia

Bretan i-a cântat acasă la pian act după act, cum termina, opera sa »Horia«.

D-l Bretan spune că deși a cetit ca student la liceul din Năsăud tragedia istorică »Horia« de profesorul Ghiță Popp din care d-sa a scris libretul și musica operei sale, fără îndemnul insistent al d-lui Tofan nu ar fi terminat în relativ așa scurt timp lucrarea sa. El a fost animatorul.

A trebuit să schițăm și această trăsătură a lui Pavel Tofan pe portretul unui om dintr'o bucată.

A fost răsplătit, — dând dovadă în decursul activității sale rodnice și de o mare putere organizatoare, — prin decorațiile: Cavaler și apoi ofițer al ordinului »Coroana României de către Statul român«.

Ing. Tremba József

építésmérnök

A Lugoj-i, szűkös viszonyok között élő kocsigyártó 1878 ápril. 21-én született fiát megáldotta a sors olyan akaraterevel, melyet fenkölt gondolkozásánál fogva, em-

bertársainak is javára tudott fordítani. A németajku 10 éves fiu egy évig mint cserediák elsajátítja a magyar nyelvet s mikor már II. gimnázista nálanál idősebbeket is korrepetál. Ezzel nemcsak tanulását segíti elő, hanem csinos summát gyűjt, úgy hogy 1897-ben letett érettségi után beiratkozhat a budapesti József műegyetem gépészeti szakosztályára. Mikor pedig 1898-ban a lugoji 21-es tüzérezredhez bevonul önkéntesnek, az egy év elég volt karrierjének megalapozásához. Aktivál, mint hadnagy s a műegyetem két éves anyagából olyan jelesen teszi le a felvételi vizsgát, hogy a tanfolyam elvégzése után a budapesti hadtest építési osztályához nyer beosztást főhadnagyi ranggal a mérnöki tisztikarba. Ez időtájt 1910-ben hirdetett pályázatot a hadügy-minisztérium egy léghajó hangár tervezésére, s a beérkezett 8 ajánlat közül az ő terve volt a legeredetibb, de kivitelre egyet sem fogadtak el. 1911-ben a honvédséghez kerül, hol már 1912 nov. 1-ével Szegeden mérnökkari századosná lép elő s mint beosztott magas építési osztályfőnök teljesíti

szolgálatát 1914-ig. A háboruban polgári segéderők és munkás osztagok bevonásával olyan felbecsülhetetlen tevékenységet fejt ki barakok, hidak, kórházak megépítésével, hogy Ciziny Krakkauban csaknem egész várost tett ki a sokféle mesterembert magában foglaló Bauchsappsam ing. hauptmann Tremba munkás ezredei. Tífuszos megbetegedését hamarosan kiheverve 1916 Szegegre kerül, mint az építési oszt. ideiglenes főnöke, ahonnan Clujra vezénylik 1918-ban. hol nov. 1-ével őrnaggyá lép elő s átveszi az itteni honvéd, Sibiu katonai és a Mackensen seregének építési osztályaiból alakult Ardeali katonai építési osztály vezetését. De hasztalan volt a lelkiismeretes szorgalom, teremtő energia, a nemes cselekedetek végnélküli sorozata az új impériumban nem tudott kellőképen elhelyezkedni s így 1919 I. 1-ével építési és tervezési irodát nyit Clujon. Előbb az »Atlas« cég társ tulajdonosa, mely idő alatt idöket álló vasbeton víztornyot épít, a volt »Teleromana« és a dohánygyár területén. Az ő egészséges tervét fogadta el a város a Fellegvári tetőn felépítendő vasbeton víztartályra, de közbejött akadályok miatt elmaradt. Ép úgy mint a két eredeti és páratlan vásárcsarnoki terve, melyet díjmentesen ajánlott fel a helybeli munkanélküliség megszüntetésére, ami már Mihali polgármester 5 milliós és a polgárság 24 millió jegyzésével majdnem megvalósulhatott volna a régi Tornavivóda és a posta mögötti térségen. Meghiúsult.

Az »Atlas« cég feloszlása után »Me-

locco« ing. Tremba & Co. elnevezés alatt létesített speciális vasbeton építő társasága, utolérhetetlen sikereket ért el a katonai repülő hangárok saját tervei szerinti megépítésével. Someşfalaun 2, Bucureşti (Pipera) 2, Galaţon 2, Tecuţon újabb két modern vasbeton hangár hirdeti neves tervezőjük letörhetetlen energiáját. S ezen építkezéseken kívül 1922-ben elkészíti a vasbeton mennyezetű »Bogsza« likörgyár 2 emeletes épületét, a belvárosi ref. papiházat. Majd az Egger gyár terve is tőle ered, amit befejezésig ellenőrzött. Számos magánház, villa köré csoportosul a vasbetonvázaz Intreprindere Forestiera Româna S. A. II em. palotája is. Sőt a takarékos építési kísérletezési tervét 10.000 leivel subvencionálta a kormány.

Ezen sok tudását, melynek révén jó néhány ezer embert kényérhez, állandó keresethez juttatott ötletes tervei révén, a várost emelte szépiészeti szempontból, s az építő iparosokat, akiknek vizsgáztató biztosa 1923 óta, díjmentes téli tanfolyamokon vezette be az általános és speciális ismeretekben kívül a vasbeton szerkezet titkaiba is. De hasztalan volt a nagyszámu érdeklődő 2 év után be kellett szüntetni, mivel a város által felajánlott fűtés, világítást is megvonták.

Csaknem hat évtized suhant el karakter feje fölött, mely annyi szép és nemes terv melegágya ma is, mikor szerényen visszavonulva él terveinek a maga építette családi házában.

Istoria Spitalului Evreesc

1927—1938

Una dintre cele mai nobile fapte omenesti este de a da flămândului de mâncare, celui fără locuință adăpost, bolnavului lecuire. Această din urmă s'a înfăptuit de o pereche generoasă de soți: Sebestyén David și soția prin ridicarea spitalului existent deja de 12 ani. Un enorm sacrificiu mate-

Az éhezőnek ételt, a hajléktalannak fedelet, a szenvedő betegnek gyógyulást nyújtani a legnemesebb emberi cselekmények közé tartozik. Az utóbbit hívta életre egy nemesszívű emberpár; székelyhidi Sebestyén Dávid és neje, a már 12-ik éve fennálló kórházat. Hatalmas anyagi áldozata

rial a adus la viață acest durabil institut altruistic, care servește vindecarea omenirii bolnave cu toate instalațiunile perfecte ale unei epoci moderne.

Sub președința avocatului Dr. Sebestyén Iosif, fiul generoșilor fondatori, s'a organizat Societatea Spitalului Evreiesc, stăruind pentru desvoltarea acelui spital, pentru care părinții cu prilejul nunții lor de aur au dăruit un imobil și bani gata în valoare de aproximativ 4.000.000 Lei. Apoi s'a pornit colecta generală care a mai adăugat fondului 10.000.000 Lei. Direcțiunea a aprobat proiectul arhitecților Strasser & Öhlbaum, cari în decurs de un an au ridicat spitalul evreiesc în forma în care există și azi. Acest institut e înzestrat azi cu cele mai moderne și cele mai igienice instalațiuni corespunzând cerințelor celor mai pretențioase.

Postul de director e implinit prin persoana eminentului specialist de boli interne Dr. Fenichel Maurițiu. Și-a luat doctoratul cu distincție înaintea războiului mondial. După mobilizare își face datoria pe front în 1914 apoi a activat în spitalele de rezervă și boli contagioase din dosul frontului. Sub conducerea eminentului profesor Dr. Purjesz Adalbert, azi profesor universitar la Seghedin activează ca prim-medec la spitalul de rezervă și la Clinicele din Cluj între 1916—18. În toamna anului 1918 Casa Cercuală din Cluj îl alege de specialist în boli interne. Desvoltă o vastă activitate medicală în orașul nostru începând din 1918 și aproape în fiecare an își desvoltă cunoștințele la Clinicele din străinătate.

hirdeti ezt az időket álló altruistikus intézményt, mely a modern haladó kor minden tökéletes felszerelésével szolgál a beteg emberiség gyógyítására.

A nemesszívű alapítók fia: Dr. Sebestyén József ügyvéd elnöke alatt megalakult Zsidókórház-egyesület szorgalmazta a kórház fejlesztését, melyhez a szülők aranylakodalmuk alkalmával 4,000,000 lei értékű ingatlant és készpénzt adományozott. Majd megindult az országos gyűjtés, melynek eredményeként 10.000.000 csatolódott s elfogadva az igazgatóság Strasser & Öhlbaum építészek tervét, akik rövid egy év alatt felépítették a mai formájában álló zsidókórházat. Amely ma Ardealnak egyik legmodernebb és legnagyobb higiéniaival berendezett intézménye, a legkényesebb igényeket is kielégíti.

Az igazgatói tisztet Dr. Fenichel Mór kiváló belgyógyász tölti be, A világháború előtt kitüntetéssel doktorált. Bevonulása után 1914-ben a fronton majd a munkácsi tartalék kórházban teljesített szolgálatot, majd a frontmögötti tartalék és fertőző kórházakban dolgozott. A ma már szegedi egyetemi neves tanár dr. Purjesz Béla vezetése alatt a cluji tartalék kórházban és a klinikán 1916—18-ig, mint főorvos munkálkodott. 1918 őszén a cluji betegsegélyező pénztár kerületi belgyógyászata szakorvosnak választja meg. Városunkon 1918 óta kiterjedt belgyógyászati praxist végez és csaknem minden évben külföldi klinikákon tovább képzi magát.

Ilyen felkészültséggel, alapos kiforrott

Cu astfel de pregătire și cunoștinți aprofundate îl câștigă conducământul spitalului evreiesc de înlocuitor de director în 1927, fiind definitivat în acest post în 1930 ca medic-șef director, conducând conștin-cios împreună cu medicii grupați în jurul său acest institut.

În rândul prim-medicienilor spitalului activează din primele timpuri mulți medici renumiți. Mai mulți dintre ei au fost sub era maghiară docenți universitari. Dela început activează aci Dr. Jakobi Iosif, Dr. Kappel Isidor specialist în boli de copii și contagioasă, care a fost prin docent pe lângă profesorul Dr. Purjesz Sigismund, Dr. Büchler Desideriu renumit operator și specialist în boli feminine, fost asistent al profesorului Dr. Hevesi, iar în prezent conducătorul secției de femei, Dr. Döry Adalbert, prim-medice la secția de boli interne, fost docent universitar. Dr. Herskovits Izidor e prim-medice conducător al secției radiologice iar Dr. Stern Vilhelm, fost docent e conducătorul laboratoarelor. Secția oftamologică e condusă de prim-medice Dr. Hamburg Iosif. Aci vom aminti de docentul universitar Dr. Vértes Oscar, care deși e foarte regretabil n'a stat decât puțin timp în serviciul spitalului. În persoana prim-mediceului Dr. Roth Marcel spitalul s'a îmbogățit cu o persoană valoroasă cari azi e docent la Clinicele Universitare chirurgicale și e prim-mediceul spitalului evreiesc la secția de chirurgie.

La secția ortopedică sub conducerea medicului-șef Dr. Weinberger Sigismund, pe lângă tratament de patologie musculoasă osoasă și ligamente efectuează și tratamente phisico-terapice. Institutul stă în primul loc și în tratament diatermic, de cvart, și electroterapie, iar la secția de boli interne 50 de paturi stau la dispoziția celor, cari așteaptă vindecarea. Fostul docent universitar Dr. Jakobi Iosif, Dr. Döry Adalbert, Dr. Fenichel Maurițiu, Dr. Neufeld Eugen prim-medici și Dr. Szinetár Ladislau medic de secție sunt ajutați de mai mulți medici stagiați și practizanți,

Stațiunea de cercetarea secrețiunilor

tudással nyerte meg ambiciózus személyét, 1927-ben a zsidókórház vezetősége igazgató helyettesnek, mely pozíciójában 1930-ban véglegesítve, mint igazgató-főorvos, vezeti a közvéje csoportosuló orvosi karral ezt az üdvös és áldásos intézményt.

A kórház főorvosi karának soraiba kezdet óta sok régi neves orvos dolgozik. Többen még a régi magyar klinikán mint tanársegédek működtek. Dr. Jakobi József (külön megemlékezve), Dr. Kappel Izidor kiváló gyermekgyógyász és fertőző specialista, ki Dr. Purjesz Zsigmond professzor első tanársegédje volt. Dr. Büchler Dezső, közismert és népszerű nőgyógyász operateur, Dr. Hevesi prof. v. adjunktusa, a nőgyógyászati osztály vezetője, Dr. Döry Béla belgyógyász főorvos, v. egyetemi tanársegéd, a kórház beindítása óta itt dolgozik. A röntgen osztály vezető főorvosa Dr. Herskovits Izidor, a laboratórium vezetője Dr. Stern Vilmos v. egyet. tanársegéd. A szemészeti osztályt kezdetől fogva Dr. Hamburg József főorvos vezeti. Itt emlékezünk meg Dr. Vértes Oszkár egyet. magántanár-ról is, aki sajnos rövid ideig volt az intézet nagynevű orvosa, Ezen kívül Dr. Róth Marcel a román sebészeti klinika docense és a zsidó kórház sebészeti osztályának értékes főorvosa, akinek bekapcsolódása nagy nyereséget jelentett.

Az orthopédián Dr. Weinberger Zsigmond vezető főorvos az izompathológiai, csont, ízületi gyógykezeléseken kívül, phisiotherapiái kezeléseket is végeznek. Diathermia, quarz, villanykezelésekben is elsőrendű az intézet, míg a belgyógyászaton 50 ágy várja a gyógyulást keresőket, hol a kórház belgyógyászati konziliárusát: Dr. Jakobi József v. egyetemi tanársegédet Dr. Döry Béla, Dr. Fenichel Mór, Dr. Neufeld Jenő főorvosok, Dr. Szinetár László osztályorvos, néhány gyakorló és alorvos veszik körül.

Az anyagcsere vizsgáló állomást Dr. Farkas Imre vezeti, míg a modern higiéniával felszerelt gyermek gyógyászaton: Dr. Kappel Izidor főorvos mellett, Dr. Kiss Ár-

e condusă de Dr. Farcas Emeric, iar la secția infantilă instalată cu igienă modernă pe lângă medicul-șef Dr. Kappel Isidor colaborează medicii de secție Dr. Kiss Arpad și Dr. Erdős Emeric. La cl. I. II. III. a secției orto-rhino-laringologice pe lângă medicul-șef consultant Dr. Goldglanz Henrich a fost delegat și Dr. Szénási Vilhelm. La secția oftalmologică instalată modern, medicul-șef Dr. Hamburger Iosif cu înlocuitorul său Doamna Dr. Ligeti Alexandru desvoltă o misiune de igienă populară. Secția radiologică, instalată cu aparate »Metalix« fixe și portabile, e condusă de Dr. Herskovits Izidor, fiind ajutat de mai mulți asistenți și medici practizanți. E de relevat secția dermatologică instalată după sistemele cele mai moderne sub conducerea domnilor Dr. Löbl Adolf și Dr. Samu Desideriu cari tratează bolnavii și după dieta Gerson-Hermannsdorfer, La secția ginecologică și boli de femei cari ocupă etajul al doilea Dr. Büchler Desideriu, fost docent universitar desfășoară o activitate prodigioasă fiind ajutat de medicii-șefi și de secție Dr. Pártos Ervin, Dr. Király Eugen, Dr. Farkas Tiberiu, Dr. Wertheimer Mendel și Dr. Wolheimer Iosif, Secția neurologică e condusă de Dr. Elekes Nicolee, cea stomatologică de medicul-șef Dr. Vass Zoltán și medicii stomatologi Dr. Rosenberg Ernest, Dr. Silbermana Marcel, Dr. W. Rappaport Hella și Dr. Leither Zoltán. Laboratoriile sunt instalate tot așa de perfect ca și secțiile, unde Dr. Stern Vilhelm, fost docent universitar e ajutat de Dr. Walter Leo și de mai multe chimiste și laborante. Dorința fondatorilor de a veni în ajutorul suferinzilor fără deosebire de rasă, naționalitate și religie a fost îndeplinită, căci după statisticele de până acuma 50% din tratați sunt de altă religie. Numărul celor tratați gratuit atinge cota de 25—30% cari nu pot decât să binecuvânteze fondatorii acestui institut, care activează cu atâta bravură. În acest institut există și un parc artistic îngrijit, unde în cursul lunilor de vară, cei tratați uită că zac în spital. Prin cercetările întreprinse aci acest institut care se bucură de mare popularitate în Ardeal, stă și în serviciul progresului științei medicale.

pád és Dr. Erdős Imre osztályorvosok segítkeznek. Az orr, fül, gége I. II. III. osztályán Dr. Goldglanz Henrich konziliárius főorvos mellé Dr. Szénási Vilmos nyert beosztást. A modernül felszerelt szemészetén Dr. Hamburg József főorvos helyettesével: Dr. Ligeti Sándornéval valóságos néphigieniai missziót teljesítenek. A nélkülözhetetlen röntgenológiát Dr. Herskovits Izidor vezeti, akit a lerögzített és hordozható »Metalix« gépek mellett, munkájában segédorvos és gyakorlóasszistensek segítik.

Kiemelendő a legujabb sistem szerint működő bőrgyógyászat, melyet Dr. Löbl Adolf és Dr. Samu Dezső vezetnek, akik a Gerson Hermannsdorfer-féle diéta szerint is kezelnek. A második emeletet elfoglaló szülészeten és nőgyógyászatban a gazdagon berendezett eszközök között Dr. Bühler Dezső v. egyetemi tanársegéd fejt ki felülmulhatatlan tevékenységet, akinek Dr. Pártos Ervin, Dr. Király Jenő, Dr. Farkas Tibor, Dr. Wertheimer Mendel, Dr. Wolheimer József fő és osztály orvosok segítkeznek.

Az ideggyógyászatot Dr. Elekes Miklós, a fogászati kezeléseket Dr. Vass Zoltán főorvossal, Dr. Rosenberg Ernő, Dr. Silbermann Marcell, Dr. W. Rappaport Hella, és Dr. Leither Zoltán fogorvosok végzik. Laboratóriuma is éppen olyan tökéletesen van felszerelve, mint minden egyes osztálya, hol Dr. Stern Vilmos volt egyetemi tanársegédnek Dr. Walter Leó, néhány vegyész és laboránsnő segítkezik.

Az áldozatkész alapítványnak azt a kívánságát, hogy a kórház ápolottjai között faji, nemzeti és felekezeti különbséget ne tegyenek teljes egészében teljesítik, mert az eddigi kimutatás szerint csaknem 50%-át teszi ki a más valláshoz tartozó kezelték száma. Ezen kívül 25—30%-ra emelkedik a díjmentesen kezelték, akik csak áldani tudják a megteremtőjét ennek a bravuros tudással működő intézménynek, ahol a szenvedő betegek nemcsak gyökeres gyógyulást nyernek, hanem a nyári hónapok alatt, a művészi gonddal parkírozott kertjében elefejtik a bentlevők, hogy kórházban vannak.

Dr. Ridély Ervin

fogspecialista

Bizalomkeltő egyéniségét mindig az emberbaráti szeretet vezérelte egész pályafutása alatt. Alkuvást nem ismerő igazságérzete mindig diadalmaskodott az emberi kicsinyesség fölött. Fejlett etikáját Sasescen 1891. augusztus 22-én rendőrkapitány atyjától örökölte. Szülővárosában a Kun-kollégiumban 1909-ben lérettségizve, beáll katonának, hogy ezen kötelezettségétől megszabadulva zavartalanul végezhesse tanulmányait. Mint a 64. gyalogezred önkéntese Sibiuban 1910-ben tisztivizsgát tesz és beiratkozik a cluji tudomány egyetem jogifakultására. Még akkor nem tudta, hogy a beteg emberiség gyógyítása lesz élete célja. Mint jogász Alba megye Şardon joggyakornokoskodik, mikor az a váratlan szerencse éri, hogy elnyeri a katoniorvosi ösztöndíjat s áttér az orvosi fakultásra. De nem jut ideje befejezni tanulmányait, mert a kitört háború őt is kiragadja az egyetem padjaiból és a IV. éves medikusnak, mint tisztivizsgás zászlósnak, mennie kell a köztözhelyek helyett a tűzvonalba. De ott is megmutatja, hogy nem rémiti el az ellenség pergő tüze, mert 36 hónapot tölt egyhuzamban félelmetmegvető hősiességgel. A kereszttüzön keresztül esve hamarosan hadnagy és főhadnagy lesz, Bátor magatartásáért az I. II. III. osztályú vitézségi érem, sebesülési érem, kardokkal ékesített ezüst és bronz Signum Laudis, III. osztályú katonai érdemkereszt kardokkal, II. oszt. vöröskereszt tisztikeresztje, II. oszt. Német vaskereszt, Koronás arany érdemke-

reszt dekorálja 1917-ben a 11-ik isonzói csata után, a pótkerethez visszaérkező főhadnagyot, aki a miniszteri rendelet értelmében befejezheti tanulmányát. Clujon 1918-ban levizsgázik és 1919-ben Bécsben nyert fog és szájszészeti prakszis után 1920-ban Budapesten orvosi diplomát nyer. Az impérium változás után diplomáját 1921-ben Bucureştiben nosztrifikálják és megnyitja rendelőjét. 1923-ban pedig a román hadseregben, mint tartalékos főhadnagy nyer átvételt.

Miután már megállapodott és jól menő, kitűnő hírnévnek örvendő rendelőjét nemcsak a helybeli, hanem a vidéki páciensek is előszeretettel keresik fel. Belekapcsolódik a társadalmi életbe, melyben sem a medikusnak, de a frontharcosnak még kevésbé volt része. A „*Primul Comitet al Asociaţiunii generala a doctorilor în medicină Stomatologic în Ţara*” alapítói között foglal helyet. Valamint ezen erkölcsi testületnek első pénztárnoka lesz. Mint a dalkultusz kedvelőjét a „*Törekvés*” dalkör alapító tagjai közé emeli, ugyszintén az „*Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület*” is kész örömmel állította ki az alapító levelet áldozatkész tagja részére. A római katolikus egyházközség választmányában és iskolaszékében is részt vett és több iskolánál az intézeti fogorvos teendőit a legnagyobb lelkiismeretességgel végzi. Az Erdélyi Kárpát Egyesület választmányi tagja és a fűrdőügyi szakosztály alakítója. Mint nagy sportbarát előbb a K. K. A. S. E.-nek, majd pedig a KAC sportklubnak agilis tagja. Mint irodalom pártoló a Szépmíves Céhnek alapításától tagja és az Erdély Magyar Irodalmi Társaság pártoló tagja, honnan 1923 diszoklevelet nyert. És ezenkívül számos jótékony és kulturális egyesület pártoló és áldozatkész ügybuzgó tagja. Mint előadó is kiválik orvostársai közül, amit népszerű ismeretterjesztő konferenciájával a Kauky körben elért sikerei igazolnak. Pályafutása, mely eddigelé nem állt másból, az utolsó évtizedet leszámítva, mint folytonos tanulásból és harcászatból, mégis szépen ivel a zenit felé, melyet határozott egyéniségével és szimpatikus modorával vívott ki, az őt körülvevő társadalomtól.

FĂRĂ RECLAMĂ!

Medic, artist, funcționar, bancher sau preot dacă ești
COSTUM LA MODA

Prima croială la firma POP găsești. Croitoria artistică

VASILE POP

NEM KELL REKLÁM!

tudja orvos, művész, bankár, pap.

Divatöltönyt, prima munkát

POP SZABÓNÁL kap.

VASILE POP

URISZABÓSÁGA CLUJ

Str. Regina Maria No. 6—8 etaj.

Institutele agricole Földmívelésügyi intézmények

Dr. Ioan Ciomac
inspector-general agronom

Iubirea pământului l-a condus spre cariera agronomică dorind să fie un cetățean folositor și indispensabil al acestei țări agrare. Omul care se poate aprofunda în studiul pământului dător de viață, poate folosi mai mult în viața practică, ca în orice altă carieră. Această iubire fanatică de natură dă impuls vieții bărbatului născut la 26 Dec. 1891 în Botoșani. Luându-și bacalaureatul în 1910 la liceul din Iași, pleacă în Germania la »Landwirtschaftliche Hochschule« din Hohenheim, unde dobândește o pregătire excelentă pentru cariera agricolă, iar după 3 ani de studii și un an de practică își ia diploma în 1913. În acest timp, în 1911 își scrie prima operă »Landwirtschaftliches aus Rumänien«. Nu se mulțumește însă cu această diplomă, căci cu toate că pe baza cunoștințelor sale își poate asigura existență, iar în serviciul statului român se ridică din treaptă în treaptă, totuși dorul de știință îl duce mai departe; se înscrie la Universitatea din Iași și în 1930 obține titlul de doctor.

În literatura de specialitate se bucură de un frumos renume. Dovadă despre aceasta ne dau operele pe cari le vom înșira, care ne prezintă un scriitor aprofundat și de o siguranță desăvârșită.

Cerealele care cad. Cauza și mijloacele de combatere 1916.

Animalele de rentă și de tracțiune dela ferma Academiei Agricole din Cluj. 1923.

Actualități agrare. 1924.

Din programul de activitate al fermelor model. 1925.

Domeniile Statului din județul Făgăraș. 1926.

Observațiuni tehnice agricole și economice generale asupra câmpiei Ardelene. 1927.

Starea agricolă a Câmpiei Ardelene. 1927.

Principiile de raționalizare în agricultura ardeleană. 1928. (Comunicare la congresul agronomilor.)

Expoziția D. L. G. dela Dortmund din 1927. (În colaborare cu Dl. Fl. Amărăscu.) Fermele din Ardeal și reorganizarea lor. 1927.

Expoziția 34-a a Societății Germane de agricultură 1929. Leipzig.

Fermele model din Transilvania sub stăpânirea românească 1929 (în volumul comemorativ).

Cultivarea pământului în Transilvania în ultimii 10 ani. 1929 (în volumul comemorativ).

La Plaine de l'Ardeal. 1929.

L'organisation des exploitations agricoles dans le sud-ouest de la Transylvanie, 1929. (Comunicare la congresul internațional agricol 1929 secția economică Prof. dr. Laur.

La technique des facons culturales du sol dans les regions arides et humides. 1929. (În colaborare cu Dl. Prof. M. Dobrescu Cluj.) (Comunicare la congresul internațional agricol 1929.)

Despre stările agrare din Transilvania sub regimul maghiar și cercetări asupra situației exploatațiilor agricole după reforma

agrară. 1931. (Premiată de Academia Română 1933. Premiul Statului Gh. Asaki.)

Teoriile transformiste și mutaționiste în legătură cu Zootehnica. 1931.

Principii și norme în aplicarea experimentării asolamentelor 1931.

Probleme economice din Munții Apuseni și ai Maramureșului. Ediția I. 1937. Ediția II. 1933.

In lucru: Cercetări asupra stărilor din Munții Apuseni. (Anchetă în 450 comune din Munții Apuseni. În colaborarea cu Dl. Insp. Gl. V. Popa.)

Ca recunoștință a meritelor sale a fost decorat cu »Coroana României« în grad de ofițer și medalia »Meritul Agricol« cl. I. A luat parte în războiu ca ofițer în rezervă, atitudinea sa eroică fiind dovedită de »Crucea comemorativă de războiu cu barete:

București—Ardeal 1919« și de »Medalia Victoriei«.

La înființarea Camerei Agricole din Cluj această personalitate cu pregătiri vaste a fost numit în funcțiunea de Inspector General, îndeplinind-o cu justete și corectitudine absolută.

Afară de operele mai sus menționate este colaborator, referent și recenzor la revistele de specialitate din țară: »*Analele economice și statistice*«, »*Viața agricolă*«, »*Pagini agrare și sociale*« precum la »*Illustrierte Landw. Zeitung*« din Berlin și »*Wiener Landw. Zeitung*« din Viena. În afară de acestea, personalitatea se care se mișcă cu o siguranță absolută pe terenul agronomiei este colaborator permanent la »*Buletinul Academiei de Inalte studii Agronomice din Cluj*«.

Dr. Ilariu Nemes

inspector agronom

Copilul proprietarului din Cojocna, născut în 1893, a străbătut a carieră strălucită datorită inteligenței și prevederei sale. Dacă ar fi sporit numărul advocaților, care și astfel e considerabil, l-ar fi înghițit monotonia vieții de toate zilele și ar fi trebuit să-și petreacă viața în sălile prăfuite de desbateri. Luându-și bacalaureatul în 1913 la Blaj se înscrie la Universitatea din Cluj, fiind promovat doctor în drept în 1921. Consiliul Dirigent îl trimite în călătorie de studii și pe lângă diploma de avocat, în 1922 la Academia de Agricultură din Lipsca obține și diploma de agronomie. În toată țara era mare lipsă în agronomi. Fiind un bun cunoscător și al vieții juridice găsește imediat post la Ministerul de Agricultură.

Încă în vârsta de 18 ani a fost încorporat în div. 12 furaje din Sibiu și în 1916 își ia partea din războiul mondial mai întâiu pe frontul rusesc, apoi pe cel italian. În 1918 demobilizează în grad de sublocotenent, iar după schimbarea imperiului în 1918 organizează garda națională civilă din

A cojocnai földbirtokos tornácos házából olyan fényes karriert futott be, az 1893-ban született ifjú, mely józan ész logikájának, a jövőbe látásnak tulajdonítható. Mert ha az amúgy is tultengésben élő ügyvédek számát szaporította volna, elnyelné a szürke hétköznapiak egyhangúsága. A rideg tárgyalási termék sablonos paragrafusaiban kellene leélni életét. Mig így a Blaji gimnáziumban 1913-ban tett érettségi után a cluji egyetemen 1921-ben doktor juris lesz. És a Konziliul Dirigent tanulmányuttra küldi, hogy a doktori diploma mellé a lipcsei gazdasági akadémián 1922-ben megszerezhesse a gazdasági diplomát is. A terv bevált. Mert országszerte érezhető végzett gazdasz hiány miatt, mint a jogiélet alapos ismerője, a földmívelésügyi miniszteriumban azonnal elhelyezkedést talál.

Tizennyolcéves korában besorozzák a sibiui 12. trén divízióhoz s már 1916-ban előbb az orosz, majd az olasz fronton veszi ki részét a háborúból. 1918-ban, mint hadnagy leszerel és az impérium változás után

Cojocna. Viața militară însă nu s'a terminat cu aceasta. Abee organizează garda civilă în Martie 1919 când se formează frontul dela Tisa, îndeplinește serviciu în Debrețin luând parte în luptele contra bolșevicilor, eliberându-se numai în Ianuarie 1920.

Când viața își reia din nou cursul normal, în Turda și în Făgăraș ca funcționar al Ministerului de Agricultură e șef-contabil al Camerelor Agricole.

Carierei sale bine alese se poate datori că abea în vârsta de 45 de ani personalitatea sa ambițioasă a fost numită în funcțiunea de inspector agricol. Guvernul a recunoscut meritele sale decorându-l cu »Coroana României« în grad de cavalier și »Steaua României« în grad de cavalier. Medalia Regele Ferdinand I. cu spade.

megszervezi a cojocnai román polgárőrséget-

S amint uira megindul az élet, Turdán, Făgărașon a megyeszékhelyen, mint a földművelésügyi minisztérium kinevezett tisztviselője a mezőgazdasági kamarák főkönyvelője lesz. Majd Clujra nyer beosztást, mint a mezőgazdasági kamara megyei kirendeltség igazgatója, s hamarosan igazgató, majd inspectorrá léptetik elő köztisztviselői pályájának köszönheti, hogy alig 45 éves korában, egy megyei kirendeltség nagykörűtekintést igénylő inspectori tisztségére, az ő ambiciózus személyét nevezték ki. Érdemeit a »Coroana României în grad de cavalier« és »Steaua României în grad de cavalier« valamint Medalia Regele Ferdinand I. cu spada kitüntetésekkel honorálták.

Nicolae Fallon

Inginer Inspector general Silvic

Născut la 29 Noembrie 1879 în Turnu-Severin, Liceul l-a urmat în orașul natal.

Prin concurs, în anul 1900 a intrat în Școala Superioară de Silvicultură din Brănești, jud. Ilfov. În anul 1905 este promovat de inginer silvic. În 1907 a depus examenul de inginer hotarnic. După câțiva ani de practică, în anul 1908 este numit ca inginer ajutor la Ocolul silvic din Tarcău, jud. Neamț. De aci, în același an prin avansare este numit titular la Ocolul Buhalnița-Neamț.

În anul 1921 demisionează din funcția pe care o ocupa la Stat trecând ca inginer șef pe Domeniul Regal Broșteni, jud. Neamț, funcționând în această calitate până în anul 1924, când reîntră în serviciul Statului, la Direcția Silvică din Sighet, jud. Maramureș,

delegat cu funcția de subdirector. În anul 1928 este transferat în aceeași calitate la Direcția Silvică Cluj. În cursul anului 1930 a ocupat pentru scurt timp funcția de titular al Direcției C.A.P.S. Cluj. Din 1931 până în 1933 a îndeplinit funcția de inginer inspector de control financiar silvic în Direcțiunile silvice C.A.P.S., Cluj și Sebeș-Alba. În anul 1934 a fost renumit titular al Direcțiunii a IX-a Silvică C.A.P.S. Cluj, în care calitate funcționează și astăzi.

A luat parte la războiul balcanic din 1913 dintre România și Bulgaria și cel mondial din 1916—1918. Decorat cu »Medalia Iubiliară«; »Medalia Avântul Țării«; »Crucea cu barete 1916—1918«; »Crucea Comemorative«; »Steaua României« în grad de cavalier.

Valer Popoviciu

Inginer inspector Silvic. Subdirectorul Regionalei IX. Silvice Cluj

Născut în comuna Broșteni, județul Caraș la 20 Martie 1892. Diploma de bacalaureat la liceul din Beiuș. Absolvit Școala superioară de silvicultură din Schemniț (Cehoslovacia), obținând diploma de inginer silvic în anul 1915. Începând cu anul 1915 a lucrat la construirea liniilor ferate forestiere din Valea Vag-ului și a Garam-ului (Cehoslovacia) funcționând în anii 1917—1919 ca șef al

comisiei de construcții. În anul 1919—1920 în. serviciul Consiliului Dirigent din Cluj.

Începând cu anul 1920 până la 1931 șef al Ocolului silvic Dorgoș, Director al școlii de pădurari Lipova, după desființarea căreia a trecut la Direcția Silvică Arad ca inspector de control, apoi inspector financiar. Din anul 1931 luna Septembrie subdirector al Regionalei IX. Silvice Cluj.

Ing. Ioan Zeicu

inspector general

Insușirile nobile pe cari la-a putut vedea fiul de proprietar născut la 25 August 1889 în Laurcăni, au avut o înrăurire decisivă asupra alegerii carierei. Încă pe când era elev găsea o deosebită plăcere în sălbăticia mistică a pădurilor. Și-a început studiile liceale la Sebeșul-Săsesc, le-a continuat la Alba-Iulia, și le-a terminat în renumitul liceu »Andrei Șaguna« din Brașov unde și-a luat bacalaureatul în 1910. Apoi îl întâlnim pe acest tânăr doritor de învățătură la școala superioară de ingineri silvici din Selmezbánya, oraș bogat în tradiții, unde în 1914 obține diploma de inginer silvic. Pregătirea sa excelentă îi asigură post la pădurile bisericești greco-catolice din Blaj, fiind scutit astfel de grozăviile războiului mondial. La 6 Februarie 1919 Consiliul Dirigent îl numește la Cluj, fiind convins de justetea sa nepărtinitoare prin care preia fără nici-o dificultate direcțiunea pădurilor dela vechiul conducământ. Când la 1 Maiu preluarea s'a terminat, în locul său rămâne inspectorul lttu, iar personalitatea sa organizatoare și disciplinatoare e delegată la Câmpeni ca comisar special al regiunii Moților. Încă în 1920 e șeful întregului ocol silvic, de unde la 15 Iunie 1922 e mutat la Deva în calitate de șef al ocolului silvic din județul Hunedoara. Unde era nevoie să se curme nerândurilele persoana sa era pusă în primul plan. Astfel e numit de către Minister, de controlor la direcția silvică din Pitești, iar în județele Dâmbovița, Vlașca și Arad își îndeplinește datoria ca șeful secției de exploatare. La 1 Iulie 1928 e numit la direcțiunea silvică din Cernăuți, de unde la 1 Iunie 1930 e numit în calitate de inspector general la direcția silvică din Cluj, îndeplinind această funcție cu destoinicie, câștigând mulțumirea superiorilor și stima subalternilor săi.

Fiind preocupat de ocupațiunea sa, foarte puțin timp îi rămase pentru viața socială. Mănuește condeii cu tot atâtea dex-

Azok a nemes és jóindulatú tulajdonságok, melyeknek szemtanuja volt, 1889 augusztus 15-ikétől kezdve, a Laurcăniban született földbirtokos gyermeke, megérlelték lelkében pályaválasztását. Az erdő színű pompájában, rejtelmeket takaró vad-ságában, már diák korában élvezetet talált, miután a Sebeșul-Săsesc-en megkezdett gimnáziumi tanulmányait Alba Iulia folytatva, a brașovi hirneves Andrei Șaguna liceulban 1910-ben befejezve, érettségít tesz. Majd a tradíciókban gazdag selmeci erdőmérnöki főiskola lelkes és ambiciózus hallgatói között találjuk a tudományszomjas ifjút. Pán birodalmának örök kutatója 1914-ben nyeri el erdőmérnöki diplomáját, akit kitűnő képzettsége, a blaji görögkatolikus egyház erdeiben, megkimél a világháború borzalmaitól. A hivatásának élő erdőgondnokot 1919 február 6-án a Sibiuban székelő Konziliul Dirigent Clujra küldi, mert megvan győződve pártatlan igazságérzetéről, melynek révén zavartalanul veszi át a régi rezsim vezetőitől az erdőigazgatóságot. Mikor május 1-én megtörtént az átadás, mint inspektor marad helyén, majd az ő nagy organizáló, fegyelmet követelő egyéniségét Câmpinebe delegálják, mint a Móc vidék erdeinek speciális komiszárját. Már 1920-ban főnöke az egész erdészeti kerületnek, honnan 1922 június 15-én Devara helyezik s a hunyadmegyei erdőkerület főnöke lesz. A pitești erdőigazgatóságnak ellenőre. Dombóvița, Vlașca, Arad erdészeténél, mint a kitermelő ügyosztály főnöke tesz eleget a beléje helyezett bizalomnak. Clujt megelőző helyére, 1928 július 1-ével a cernăuți erdőigazgatósághoz kerül, honnan 1930 július 1 óta a cluj-i erdészeti kerület igazgató állását, mint inspektor general tölti be kiváló rátermettségével, úgy feletteseinek megelégedésére, mint alárendeltjeinek tiszteletét élvezve.

Amilyen szorgalommal tesz eleget felelősségterhes szolgálatának, épen olyan buzgalommal forgatja a tollat. Észrevéte-

teritatea, cu câtă sânguință își împlinește datoria. Își publică observațiile, impresiile și experiențele proprii pe coloanele revistelor »Revista Pădurilor«, »Economia«, »Forestiera«. Mai ales comunicatele sale în serie despre activitatea silvicolă din Ardeal și despre necesitățile ei sunt citite cu predilecție. Aceste comunicate prețioase din punct de vedere silvic au fost publicate între 1929—32 în ziarul »Cuvântul«.

Este membru ordinar în Comisiunea Reg. pt. Monumentele Naturei și în societatea Progresul Silvic. Ca adept credincios al vânătoarei pe lângă numeroase societăți vânătoarești e președintele de onoare al societății vânătoarești »Cerbul« din Cluj.

Această activitate de două decenii foarte bogată în merite n'a trecut fără urme. Guvernul l-a recunoscut meritele și în 1932 a fost distins cu ordinul »Steaua României« în grad de cavalier.

leit, személyes tapasztalatait a „Revista Pădurilor“ „Economia Forestiera“ hasábjain ismerteti az érdekeltek előtt, különösen előszeretettel veszik világos logikával, helyes meglátással megírt sorozatos közleményeit az erdélyi erdőgazdasági tevékenységekről, valamint annak kellékeiről. Ezen erdészeti szempontból fontos és értékes közleményeit 1929—1932-ig a »Cuvântul« közölte előszeretettel.

Közszerelése csupán a Comisiunea Reg. pt. Monumentele Naturii és a Progresul Silvic egyesületeknél rendes tagsgával merül ki.

Érdemekben gazdag, kellemes egyéniségének két évtizedes működése nem szállt el nyomtalanul dérezüstre vált karakter feje fölött, mert hasznos tevékenységét a kormány is elismeri, mikor 1932-ben a Steaua României In grad de cavalier kitüntetéssel honorálta.

Constantin Cizmaru

Secretar general

Născut la 8 Noembrie 1901, în comuna Simineasca (Jud. Vâlcea). Tatăl său a fost cântăreț de biserică.

Fiind de o constituție robustă, este recrutat în anul 1919, la vârsta de 18 ani, soldat jandarm și repartizat la Regimentul 1 Jandarmi din Craiova. În anul 1921 este mutat la Regimentul 7 Jandarmi din Cluj. Aici îi se deșteaptă setea după studii. Fiind mutat cu serviciul la Consiliul de Război,

cu data de 1 Mai 1924, se înscrie și la Școala Superioară de Comerț, pe care o termină în 1931.

Este plotoner major, ridicându-se prin propria sânguință și totodată secretar general la Serviciul Inspectoratului General Vânătoresc, încă din anul 1925, îndeplinindu-și serviciul cu cea mai mare conștiinciositate, având astfel deplina încredere a superiorilor săi.

POMPADOUR

CONFEȚIUNE PT. DAME

CLUJ—KOLOZSVÁR, STR. REGELE FERDINAND 21.

Őszi újdonságok nagy választékban

Az Erdélyi Gazdasági Egylet története.

Az 1844-ben alakult egyesület célja az erdélyi rész általános mezőgazdasági ügyének előbbrevitele, a szakértelem fejlesztése, új és jövedelmező termelési és tenyésztési ágak, irányok és módok bevezetése, egy szóval: a gazdaosztály gyarapodásának és anyagi jólétének előmozdítása.

Az egyesület céljainak elérésére szolgáló eszközök: az állam- és nemzetgazdaság, amennyiben a mezőgazdasággal összefüggésben van. A szakértelem fejlesztése. A szorosabb értelemben vett földmívelés. Gazdasági állattenyésztés, különös tekintettel hazai fajtáink fejlesztésére és nemesítésére. Szőlőtermelés, borászat, gyümölcsstermelés, kertészet. Baromfitenyésztés, méhészet és selyemtermelés. Szövetkezeti, hitel, biztosítás és értékesítés, cseléd- és munkás-ügyek. Minden új és hasznosnak bizonyult mezőgazdasági termelési ág.

Céljait a következő módokkal és eszközökkel szolgálja: a kormány, hatóságok és egyesek megkeresésére szakkérdésekben véleményt ad, ugyyszintén — szükséges esetekben — a kormányhoz felrerjesztést intéz. Mezőgazdasági törvények és rendeletek helyes és lelkiismeretes alkalmazását elősegíti. Minden olyan intézményt, amely a mezőgazdasági közérdekek nyereszke-

nélkül és helyes irányban szolgálja, megalakulásában és működésében támogat. Ugyan-e cél szolgálatára: szakirodalmi kérésekre pályadíjat tűz ki, hasznos és gyakorlati szakmunkákat ad ki, ismerteti az egyes mintagazdaságokat és a vidék különböző pontjain népszerű gazdasági előadásokat rendez. Tanulmányozza az ország-rész gazdasági viszonyait, azok iránt adatokat gyűjt, kutatja a hátramaradás okait s törekszik azok elhárításának célszerű eszközeit és a felvirágoztatás módjait a különböző ágakra nézve és a különböző viszonyok. Figyelemmel kíséri a gazdaság körében tett hasznos újításokat, találmányokat, a bel- és külföldi irodalmat, a hasznos találmányokat s újításokat is alkalmas módon ismerteti, terjesztésükre közreműködik. Tagjait és lehetőleg a működési terén élő egész gazdaközségeket minden szükséglete beszerzésénél és produktuma értékesítésénél támogatja.

Az egyesület vezetősége: diszelnök: *dr. gr. Bethlen György* földbirtokos, elnöke: *illyefalvi dr. Szász Pál* földbirtokos, alelnökök: *szövérdi Szász Ferenc* (pusztakamarás) tisztartó *gr. Teleki Béla* földbirtokos, igazgató: *Török Bálint* okl. gazda.

illyefalvi dr. Szász Pál elnök

Gáldtői földbirtokos, az E. G. E. elnöke, a Bethlen-kollégium és a fennhatósága alá tartozó ciombrudi gazdasági iskola főgondnoka, az O. M. P. albamegyei tagozatának elnöke, ref. Egyházkerületi tanács-tag, petroseni szénbánya-vállalat igazgató-sági tagja. Elemi és középiskolai tanulmányait a Bethlen-kollégiumban kezdte, majd a sibiui áll. gimnáziumban folytatta, itt is tett érettségit. Jogi tanulmányait a bu-

dapesti és cluji egyetemen végezte. Targu-Mureşen szerezte meg az ügyvédi diplomát, 1910-ben választották meg képviselőnek munkapárti programmal az igihui kerületben, 1914-ben önként bevonult és mint népfőlkelő főhadnagy küzdötte végig a háborut, több kitüntetésben részesült a háboru alatt. Háboru után hazajött és a 1200 holdas gáldtői családi birtok kisajátítások után megmaradt részén gazdálkodott. A birtokon

szimentháli tehenészetet állított be, importált kanokkal modern berendezésű mintaszerű Yorkshirei sertésenyészetet létesített, fajbaromfi tenyésztéssel is foglalkozott és gazdasági üzemének színvonalát nemesített magvak termelésével emelte. Nemesített vetőmagvakkal a vidék kiskgazdáit is ellátja. Lakását és a gazdasági épületeket a gazdaság vizimalma mellett létesített házi villanytelep látja el világítással és a gépeket hajtóerővel. A gazdaságában külön faiskola is van. Illyefalvi dr. Szász Pál törhetetlen

energiával, vasakarattal, széles látókörrel, kitartó szorgalommal rendelkezik, mindezek oly erények, amelyek az erdélyi magyar gazdatársadalom élére emelték, az E. G. E. elnöki székébe. A szék elfoglalásakor programot nem adott, csupán szerényen támogatást és türelmet kért ahhoz, hogy szavak helyett tettekkel jelölhesse meg azt az utat, amelyet kitaposni óhajt és amely a földmivelő nép gazdasági téren való boldogulásához vezet.

Gróf Teleki Béla

alelnök

Jiboui földbirtokos, az E. G. E. alelnöke, Erdély székvárosában született és Erdély szívében, a mureşmegyei Tonciu községben nevelkedett, mint a tg.-mureşi ref. főgimnázium magántanulója. A 7. és 8. gimnáziumot a cluji ref. kollégiumban végezte és itt tett érettségét. Közvetlenül érettségi után, innen vonul be a cs. és kir. 7. közös huszárezredhez, majd a tiszti iskola elvégzése után azonnal a frontra került. Előbb az orosz, majd az olasz fronton küzdötte végig a világháborút, több kitüntetésben részesült és okos, megfontolt, demokratikus gondolkodásával úgy feletteseinek, mint az alárendelt katonáknak teljes bizalmát, illetve osztatlan szeretetét és nagyrabecsülését szerezte meg. Csak háboru után folytathatta a főiskolai tanulmányait, épen úgy, mint sok ezer kortársa.

Bár módjában állott volna külföldi egyetemek, vagy gazdasági főiskolák látogatása, izig-vérig erdélyi származásának érezte magát, az erdélyi rögön akart együtt maradni és kitartani sostársaival, ezért a cluji egyetem jogi fakultására iratkozott be. Párhuzamosan végezte a gazdasági akadémiát is, mint rendkívüli hallgató. Már kora ifjúságában, 1920-ban, főiskolai tanulmányai közben, a gazdasági élet porondjára lépett

amikor a kisajátítások után megmaradt Wesselényi-féle családi birtok vezetését vette át.

1920 óta Jiboun gazdálkodik és a közjavára értékesíti szakismereteit. Erdély gazdaközönsége az E. G. E. kiállításairól ismeri növénytermelésének magas színvonalát. Nemesített buza- és kukoricatermelése jótékony hatással van szinte két évtized óta a környékbeli kiskgazdaságokra. Gazdaságának belterjességét bizonyítja a répa-magtermelés bevezetése. Gr. Teleki Béla érdeme a kukorica négyzetes mivélésének, a lókapa, használatának, a gépkultúrának, a nemesített vetőmagvak használatának a kiskgazdaságokba való bevezetése.

Az európaszerre felkarolt gyümölcs-termelés terén is lépést tartott a haladó kultúrával és nagy területeket telepített be főleg tömegfogyasztásra szánt nemesebb fajtájú almával és szilvával. Hirneves állattenyésztéséből kiemeljük báznai sertésenyészetét, mely mintaszerű, mint minden termelési ága, melyet gazdaságában bevezetni érdemesnek és gazdaságosnak ítél. Mint konzervatív, de haladó gazda, presztinálva van arra a vezető szerepre, amelyre az E. G. E. április hó 5-i közgyűlés őt elnöktársaival együtt kiválasztotta.

Szövérdi Szász Ferenc

alelnök

Cămarășul-i tisztartó, az E. G. E. alelnöke, tanulmányait Aiudon a Bethlen-kolégiumban és Clujon végezte a kereskedelmi akadémiában. Hajlama és erős vágya a mezőgazdasági tudományok, a természet és a falu felé terelték. Így elment Magyaróvárra, hol jeles sikerrel végezte el a gazdasági akadémiát is. Katonai kötelezettségének eleget téve, a kishéri állami ménesgazdaságba került gyakornoknak, majd a cluji gazdasági akadémia gyakorlati tanszéke mellett működött. Közbe elvégezte a sárvári tejgazdasági iskola felsőbb tanfolyamát s azután a tejgazdasági tanszékbe osztották be Clujon és az ő szerettei onnan Náprádra hívták meg a Döry György birtokára önálló intézőnek. Míg 1908-ban átvette bátyjával, Szász Dezsővel, a Kemény Anna bárónő cămarási birtokának kezelését és ma is annak megmaradt részét kezeli. A világháborút mint főhad-

nagy küzdötté végig. Élénk szakirodalmi munkásságot fejtett ki. Az E. G. E. kiadásában a következő munkái jelentek meg: »1. A tejtermelésről, 2. A vaj és sajt készítése, 3. Az erdélyi jellegű magyarfajta szarvasmarha standardja«. A budapesti Pátria irodalmi és nyomdai vállalat kiadásában jelent meg a »Tehenészeteink szervezése és vezetése« című munkája. Alig volt Magyarországnak számottevő szaklapja, amelyben az állattenyésztés, növénytermelés, gazdasági üzem kérdéseiről szacikkei és gazdasági levelei ne jelentek volna meg. Az Erdélyi Gazdának is mindenkor kedvelt szakírója volt és marad ma is. Amellett, hogy kiváló gyakorlati gazda, szeretettel karolja fel a mezőgazdaság összes mellékágait is. Mint E. G. E. alelnök 1935-ben lépett testvérbátyjának, Szász Istvánnak, az örökébe és most újból alelnökké választotta az egyesület.

Török Bálint

igazgató

Az Erdélyrészi Méhész Egyesület főtitkára, a cluji Gazdasági Egylet titkára, a megszűnt O. M. Párt cluji tagozatának v. alelnöke, az „Erdélyi Gazda“, „Méhészeti Közlöny“, »Közgazdasági Sajtótudósító« szerkesztője, a cluji tőzsde választmányának, mezőgazdasági kamarának tagja stb. Az impérium után számos erdélyi nagy mező-

gazdasági és ipari kiállítást szervezett Erdély nagyobb városaiban melyek a teljes siker jegyében zajlottak le. A gazdátársadaiom érdekeinek képviselőjében eltöltött negyedszázad alatt önzetlen cselekedeteivel sok szolgálatot tett a köznek, szimpatikus egyénisége, akit az egész erdélyi gazdátársadalom nagyon becsül.

Prof. Dr. Szentkirályi Samu

Kiváló lelkitulajdonságokkal szül. 1885 aug. 15-én a tordai közbecsülésben álló kereskedő fia. Kolozsvárott letett érettségi után, 1904-ben a budapesti tudomány egye-

tem bölcsészeti fakultásán már teljesen kialakul pályája. Doktorrá avatása után (1908-ban) tanári oklevelet szerezve, elfoglalja a legelső és jelenlegi helyét, a kolozsvári

Kereskedelmi Akadémián, melynek az impérium változás dacára, megszakítás nélkül, hű katonája.

Több mint hat generáció került ki keze alól, akiket az iskolai nevelésen kívül, bőven ellátott lelkének kifogyhatatlan tartalékából olyan utravalóval, melynek értékét az életfolyamata adta meg. Az impérium változás után, nem pusztán a rög kötötte a régi helyhez, hanem érezte, hogy azt a posztot, melyhez a háboru alatt akarátán kívül hűtlen volt négy évig, azt gyávaság volna cserben hagyni. Az új változás urai honorálták is római jellemét, mert 1921-től a helybeli Felsőkereskedelmi iskola magyar tagozatának 1926-ig, az igazgató felelőségterhes állását töltötte be. Az 1922-ben megszűnt, Magyar Kereskedelmi Akadémiának egyidejűleg, végleges rendes tanára és utolsó magyar rektora volt. Ezen kiváló ténykedése után, beválasztják értékes egyéniségét a román Kereskedelmi Akadémia rendes tanárai közé.

Amilyen kitűnő nemzetnevelő és közgazdász, ép oly kiváló tekintély a szakirodalomban is. Nemzetgazdasági és pedagógiai cikkei a kiforrott író kézjegyét viselik. Gondos szakértelemmel, könnyen érthető

világos logikával megírt tankönyveit, u. m. „*Kereskedelmi Ismeretek*“, „*Kereskedelmi Levelezés*“ stb. a közoktatásügyi minisztérium által elfogadva, a felsőkereskedelmi iskola tankönyvei közé sorozták.

A megváltozott államforma egyáltalán nem befolyásolja, hogy nemzetnevelő munkája mellett ne éljen tetszése szerinti társadalmi életet. A Lutheránus egyházközség presbiterei között magvas érveléseit mindenkor szívesen veszik. Az Erdélyi Kárpát Egyesületben, melyben nemessé edzett lelkével, a választmányban szolgálja a köz javát, mint alapító tag. A Kolozsvári Athletikai Club tb. alelnöki tisztét viseli és a Korcsolyázó Egyletnek is lelkes választmányi tagja. De mind Nimród lelkes követője, Diana istenasszonyának áldoz legtöbbit. Nemcsak mint az Országos Vadász Védegylet tagja, hanem az 1923-ban, részvételével megalapított »Hubertus« — egyetlen kisebbségi — vadásztársaságnak, 1930 óta ügybuzgó elnökét tisztelik agilis személyében. És 1938 júliusában, mint szindarabíró is bemutatkozott a cluji közönségnek, „*Amít kétezer év beszél*“ c. nagy sikerrel mutatnak be a Davila színházban.

gidófalvi Vitályos György

A kis, hegytől övezett Cernatul de sus község magyar szigetén, a református lelkész meghitt otthonába, 1869 július 26-án új vendég érkezett. A gidófalvi predikátummal megtisztelt ősök megihletődve nézhettek a másik csillagzatról, az izmosodni kezdő Mikó-kollégiumi növendéket, Sft. Gheorghe városában, hol akkor tájt, még csak négy alsó gimnázium volt felállítva. De az aiudi Bethlen Kollégium ősi falai között eljut az 1888-ban letett érettségiig és a cluji Gazdasági tanintézet hallgatója lesz. De közben elérkezik a katonai kötelezettség ideje is, így ennek is eleget tesz 1889—90-ig, mint a braşovi 24-ik honvéd-

gyalogezred önkéntese, mely évet Szegeden tölti el és mint tartalékos hadnagy tér vissza a gazdasági intézetbe, hogy onnan mint végzett tanár 1891-ben megkezdhesse működését. Miután letette Algyógyon a Kun Kocsárd székely földműves iskolában a tanképesítő vizsgát, 1904-ben már Sárospatakon, mint gazdaságtani szaktanár, úgy a jogakadémián, mint a teológián és tanítóképzőben hinti szét összegyűjtött ismereteinek magvait. Ezen kívül egész Zemplén vármegye területén vándor tanfolyamokat rendez.

Bár 1908-ban, még Sárospatak Erdély bérceivel együtt Magyarországot alkotta,

azért még is vissza vágy Erdély földjére és így lesz a Mercurea Ciuc földművelési iskolának igazgatója. Innen menekült 50-ed magával, pusztá életét mentve Algyógyra és negyedszázados gyümölcsét prédául hagyva a cseheknek. És itt iskola állatállományát nemcsak megtudta menteni, hanem a nyolc hónapos algyógyi tartózkodása alatt, a kiváló szaktanár-igazgató feljavítva, megszorítva viszi vissza növendékeivel, előbbeni helyére. Ezen bátor magatartását, mely hasznára szolgált a feldult földműves iskolának, a kormánykörök a *Polgári és hadi-érdemkereszt II. osztályú* kitüntetéssel honorálták.

Az impérium változást követő idők, súlyos probléma megoldására kényszerítették, a közel három évtizeden át anyanyelvén tanító igazgatót, mert az elrendelt államnyelv tökéletes megtanulása nehézségekbe ütközött, a már félszázadot betöltött magyar tanárnál. Ennélfogva, csak mint tanár működik 1926-ig és az 1929-ben történt nyugdíjaztatásáig, az iskola külső gaz-

daságának vezetését látta el és a gyakorlati oktatást végezte kiváló szakértelemmel.

Ahogy 1891 óta tartó tanári működése alatt 1929-ig számos generációt látott el földi utravalóval, a közéletben is igyekezett hasznosítani szerény személyét. Mercurea Ciucon, még a magyar állam támogatása mellett létesült egy pisztráng tenyésztő halász társaság, melynek igazgatói tisztségét viselte ott tartózkodása alatt. Mint az ottani gazdasági egyesület igazgatósági tagja, a Ciuc megye közigazgatási bizottságában, a gazdasági referens ügyeit látta el, úgyszintén a Metrológiai intézetnek is helybeli vezetője volt. De nemcsak szűkebb körzetében tudta értékesíteni alapos ismereteit hanem a földművelésügyi minisztériumnak gazdasági és kertészeti tudósítója is volt hosszú ideig.

De a könyörtelen halál 1938 májusában kiragadta övéi közül, sokat küzdött, érdemekben gazdag személyét, aki élete végéig a cluji gazd. egyesület számvizsgáló bizottsági tagja volt.

szövérdi Szász István

A magyar királyi jószágigazgató fia 1899 június 24-én, Sighişoarán született. A cluji református kollégium falai között szerzi meg az alapot pályája biztosítására az 1917-ben letett érettségivel. Rövidesen mennie kell a 8-ik lugoji tüzerezreddel a háboruba. Miután a hódmezővásári tisztiiskolát elvégzi, 1918 március 20-án az olaszfront elelétől kap izelítőt a Monte Tomba alatt. A velenűzetett bátorságot fokozza stratégia érzéke, úgy érthető hogy a Vitorio-vanetői ütközetben az alano di pika szakaszon a zászlósi rangban levő tüzéronkéntes nagy fontosságu szerepet vitt. Mely érdemeért a tizenhetesek ezredesének írott nyilatkozatát és az aranyvitéségi éremre való kétszeres felterjesztés, az olaszfrontoknak összeomlása miatt nem adhattak át a kiérdemeltnek. Majd 1918 decemberében le-

teszi tüzéruniformisát. A hadászati eszközöket felváltja a tankönyv, melyre a cluji gazdasági akadémián hallgató diák-katonának szüksége van hogy befejezhesse tanulmányait. Utána Debrecenben folytatja az akadémiát s ahogy kitünik az olaszfront pergőtüzében bajtársai közül épp olyan lendülettel emelkedik ki a hallgatók közül, mikor az 1921 júliusban diplomáját kitünő képesítéssel nyeri el. Ugyanakkor alkalmat nyújt a tanári kar tanári pályájának megkezdésére, tetszése szerint választhat a keszthelyi, magyaróvári és debreceni gazdasági akadémiák segédtanári állásai között. De mivel az erdélyi rög vonzó ereje nagyobb volt, nem fogadja el az ajánlatot, hanem dezméri birtokára megy. Majd az agrárreform következtében 100 százalékban csökkent kisajátított birtoka, más pálya felé

kénytelen gravitálni. Így kerül a clujon székelő angol cérna központ fiókjához, melynek mindezeideig törekvő és köztiszteletet élvező főtisztviselője.

Ezen ténykedése mellett megmaradt idejét erősen igénybe veszi a novoi birtok, melyet a szaktekintélynek örvendő apa el-

halálózása után örökölt. Az Erdélyi Gazdasági Egylet, 1936 áprilisában, ahol az elhunyt jószágigazgató hosszú éveikig alelnök volt, a fegyelmi bizottsága választotta be puritán egyéniségét. Háza a cluji társaság tiszteletének és szeretetének központját képezi.

A kolozsvári Gazdák Egyesülete

Balázs István

elnök

Mint a nép egyszerű gyermeke, a rögszerető szülők kolozsvári otthonában 1871 december 4-én látott napvilágot. Az alapismeretek elsajátítása után versenyt dolgozik napégetett arcu atyjával, míg elérkezik, a katonáskodás ideje. 1892-be berukkolt az 51. gyalogezredhez és mint altiszt kerül haza övéi közé. Hamarosan belekerül a gazdák sorába és az 1885-ben létesült Gazdák Egyesületének, melynek Török István volt első elnöke 1900-ban tagja lett. Majd 1913-ban, a városi törvényhatóság tagjai között foglalt helyet, 1916-ig, mikor is a háboruba kellett bevonulnia. A gazdatársadalom bizalma felé fordul és 1922-ben az alelnöki széket foglalja el. Ezt követi

1930-ban az elnöki tisztség, melynek mindezeideig, az Egyesület tagjainak megelégedésére tesz eleget.

Kolozsvárnak ma is fennálló nevezetessége az 1613-ban alapított »Kalandos Társaság«, melynek tagjait évszázadok óta 12 éves kortól veszik be.

Ennek az ősrégi társaságnak 1928 óta előadója lett. Ugy szintén a ref. egyház kerület képviselője és a »Bocskay« földész dalárdában a diszelnök tisztét tölti be. A világháború kitörésekor, dacára, hogy felül volt a 40-en fronton küzd a leszerelésig és mint szakaszvezető tér vissza, hogy a gazdatársadalomban megkezdett jótékony és hasznos működését, társai javára folytassa

Ifj. Csiky Sándor

alelnök

A régi Kolozsvár gazdatársadalom leszármazottja, aki 1883 október 10-én született. Az alsó középiskolai tanulmány végeztével, sudaras karját odakínálja kerges tenyerű apjának megkímélésére. Majd 1904-ben besorozzák katonának, de mint póttartalékos hamarosan felcseréli a mundért, a megszokott és kényelmesebb abaposztós ruhával. A szórakozásnak egyik testedző nemét, a tekézt választja s már 1907-ben a »Napraforgó« társaság tagjai között van s ezt a sportot 26 éven át kultiválta.

1920-ban ref. egyházközsége képviselői közé emeli, majd 1931-ben presbiterének választja értékes személyét. A már felszámolás alatt levő Gazdák Bankjánál 1928-ban a felügyelő bizottságban, majd 1931-ben az igazgatóságban működött. A Gazdák Egyesületében 1922 a választmányban adott nézeteinek kifejezést, majd 1931 óta az elnöki tisztségben gyümölcsözőteti élettapasztalatait. Ezen kívül, a dalnak áldozva, a Honvéd uccai földész dalkörben, tiszteletbeli elnök.

Zágoni Szabó Mihály

pénztárnok

A földbirtokos szülők ősi hajlékában, melynek jelenleg tulajdonosa, 1882 november 11-én született. A köztisztelőben álló városatya gyermeke az alsó közép iskola elvégzése után gazdálkodni kezd.

Fejlett értelmiségénél fogva, aránylag fiatalon, alig 26 éves korában kerül az egyesület tagjai közé, melynek hamarosan választmányi tagjai között, ad világos és logikus érveléseinek kifejezést. 1914-ben már a Hitelszövetkezet igazgatóságában vezető szerepet visz és 1919-ben ref. egyházkerületének képviselői között fejt ki tevékeny működését. Mint pót presbiter vesz részt 1922 az egyházkerület tanácskozásán és ugyanezévben választják meg a Gazdák Egyesületében kellemes egyéniségét, a pénztárnok bizalmi állására. 1925-ben mint beválasztott presbiter hangadója

lesz egyházának és az alsóvárosi paróchia gondnokává teszi meg, az egyházkerület tagjainak bizalma. A Magyar és Honvéd ucai földész dalárda korelnökét tiszteli benne. Ugyiszintén a Ref. Férfiszövetség örökös tagjává, választmányi tagjává és pénztárnokává választotta.

A sportnak is épen olyan kitartó hive, mint minden társadalmi és egyházi tisztségének. A teke sportot, mely 1890-ben »Bicsak« elnevezés alatt adott alkalmat az egybegyűlt gazdáknak kedvteléseik levezetésére, előszeretettel űzi, s a társaság, mely a »Napraforgó« nevet választotta a verekedést jelző Bicsak helyett, 15 éve látja tagjai között. És ennek a sport alakulttá avanzsált teketársaságnak 1931 óta az elnöki tisztét szintén az ő lelkes személyével töltik be.

Coman Ioan

S'a născut în comuna Giula la 15 Martie 1903 ca fiu de părinți agricultori. Terminând școala primară din micul sat, se hotărâște să-și asigure viitorul în cariera industrială. De abia are 15 ani, când după schimbarea imperiului intră în atelierule C. F. R. ca ucenic de lăcătușerie ca să însușească cunoștințele cari pe lângă asigurarea traiului îl pot face și un cetățean onorabil.

Încă pe atunci, tânărul adolescent raționa foarte bine, când din atelierul general C. F. R. trece la industria epocii noastre moderne, la electrotehnică. Își face anii de ucenicie la maestrul cu bun renume *Lőrincz Alexandru*. Tânărul bine desvoltat se apropie de termenul serviciului militar, dar știe să se gândească cu multă prevedere și simte în sine atâta vitalitate că îndrăznește să se însoare. Încă nici nu s'a eliberat în meseria sa, când în 1924, urmând dorurile sufletului său, ia de soție din satul său natal pe fica lui *Rus Gheorghe, pe Ana* și numai după nuntă își începe serviciul mi-

A hires havasok tövében elterülő, alig 900 lelket számláló Giula községben ringott bölcsője, az 1903 március 15-én született agronom szülők gyermekének, aki elhatározza, hogy ipari pályán fogja jövőjét biztosítani. Még mindössze 15 éves, mikor az impérium változása után felállított C. F. R. műhelyében, lakatos tanonc lesz.

Innen áttér a mai vajudó és forrongó idők fejlődő iparára, az electrotechnikára. *Lőrincz Sándor* jónévű mesternél tanoncoskodik a már katonasor felé közeledő keménykötésű ifjú. Bár még nem szabadult fel, mint segéd, de ennek dacára lelke vágyait követve szülőfalujából feleségül veszi 1924-ben *Rus Gheorghe, Ana* nevű leányát. Csak esküvője után vonul be katonának a II. számú, (Gp. II. aviatic) repülő ezredhez honnan mint értelmes, képzett mechanikus 1925-ben leszerel. Ugyan ez évben nyer tanítómesterétől munkakönyvet s legelső útja a törekvő és tudományosmjas férjnek az ország fővárosába munkaalkalmat ke-

litar la Grupul II. de Aviație. Aci, ca mecanic destoinic și inteligent își face serviciul până la 1925, când se eliberează. Încă în acest an primește dela maestrul său livretul de muncă și primul drum al tânărului ambițios duce spre capitala țării pentru a căuta ocazie de muncă. Găsește această ocazie la firma *Mateescu*, unde nu numai că-și asigură existența, dar se mai și desvoltă în meseria sa aprofundându-și cunoștințele. Mai înainte de acest drum la București, se angajase nu în meseria sa, ci în calitate de mecanic la moșia de mare întindere Barcsay până la 1927. În 1928 se reîntoarce din capitală la Cluj unde se angajează pe scurt timp în atelierul lui Bognár Adalbert. Dar cunoștințele sale mature și pregătirea sa îi spun că-și poate ține locul și în rândul maiștrilor de sinestătători și prin urmare în 1928 își deschide atelier propriu în Str. Stroescu. Peste trei ani întărindu-se și dispunând de o clientelă mai mare își mută atelierul în Str. Regele Carol II. și energia sa invincibilă, ambiția sa stăruitoare îl ajutau să ajungă din ce în ce mai înainte spre renumele unui om absolut corect ridicat prin propriile sale forțe, așa că în Decembrie 1937, și-a putut instala în casa proprie din Bulevardul Regele Carol II. No. 108, atelierul său electrotehnic instalat pe forță electrică și asortat cu mașini felurite. Când, în toamna anului 1937 s'a deschis expoziția mondială din Paris, ca membru în comitetul examinator special al Camerei de Muncă din Cluj, Camera îl delegă să studieze expoziția mondială, ca cunoștințele, observațiile și experiențele dobândite acolo să le valorifice în industria noastră electrotehnică. Cele 10 zile petrecute la Paris le-a folosit bine. A vizitat uzinele electrice, Muzeul din Versailles, vestita fabrică de automobile Renault și după ce mai petrecu două zile în Milano și Veneția s'a întors acasă, și la expoziția aranjată de Camera de Industrie a expus niște motoare electrice proiectate de el însuși cari l-au făcut demn pe acest industriaș ambițios și de folos Statului să fie decorat în Oct. 1937 cu »Meritul Comercial și Industrial cl. II«.

resni. Így hasznosítja magát Bucureștiben Mateescu cégnél, ahol nemcsak a mindennapit biztosítja kézügyessége által, hanem továbbképzí magát iparában, elmélyíti alapos szakismereteit.

Ezen bucurești utját megelőzőleg, nem iparában helyezkedik el, hanem születési helyén a nagykiterjedésű Barcsay-féle uradalomban a gépészi teendőket végzi 1927-ig és 1928-ban az ország fővárosából visszatér Clujra, hol rövid ideig Bognár Béla műhelyében helyezkedik el. De kiforrott tudása, alapos felkészültsége folytán úgy érzi, hogy megtudja állani helyét a mesterek sorában is, ennél fogva 1928 novemberében a str. Stroescu-ban megnyitja önálló műhelyét. Három év után már megizmosodva, rendelőkörrel kibővülő electrotechnikai műhelyét a Regele Carol II. utra helyezi, s a törhetetlen energia, a kitartó ambíció hovatovább az abszolút korrektség hírnevére segítették az önerején felemelkedő műszaki iparost, úgy hogy 1937 decemberében, már a saját hazában, Regele Carol II. ut 108 szám alatt rendezhette be villamos erőre gépekkel felszerelt kitűnő hírnévnek örvendő electrotechnikai üzemét.

Mikor 1937 őszén megnyílt a párisi világkiállítás, már mint a cluji munkakamara szakvizsgáztató bizottságának tagja, abban a kiváló megtiszteltetésben részesül, hogy a kamara kiküldi őt is a világkiállítás tanulmányozására, hogy az ott szerzett észrevételeit, impresszióit, idehaza érvényesíthesse a fejlődő villamosipar kibővítésére. Azt a 10 napot, amit Párisban töltött aprólékos gonddal használta fel. Nemcsak a villamossági üzemek megtekintésével szerzett tanulmányokat, hanem a Versailli muzeumba is ellátogat, a híres Renault autógyárban is végig vezetteti magát. S miután Milánóban és Velencében eltöltött két-két napot tanulmánygyó lelke, visszatért hazájába s az iparkamara által rendezett kiállításon olyan saját tervezésű villanymotorokat állított ki, hogy a kormánykörök a tanulékony és az államra nézve hasznos kézműiparosát 1937 októberében a Meritul Com. și Industrial cl. II. érdemrendel tüntette ki.

Filiala din Cluj a Asociațiune Generale a Horticultorilor — Az országos Kertész Egyesület Cluji fiókjá

prof. Dr. Borza Alexandru

Casa familiei de negustori din Alba-Iulia, s'a înviorat la 24 Maiu 1887, la nașterea fiului lor. Iubirea față de natura liberă a început să se desvolte în sufletul micului elev încă între zidurile străveshi ale liceului romano-catolic, unde devine elevul favorit al profesorului de științe naturale Dr. Cserny Adalbert și custodele muzeului de științe naturale. Astfel se hotărăște să îmbrățișeze cariera care se ocupă cu științele naturale, absolvând ca elev greco-catolic seminarul central din Budapesta, de unde în 1908 trece la Facultatea de Științe a Universității obținând diploma de profesor cu distincție. Prima sa stațiune este liceul din Blaj și în grădina botanică a acestui liceu se oțelește puterea organizatoare a aminentului savant. În 1913 luând doctoratul în științe naturale, cu stipendiul unei asociațiuni din București face timp de un an o călătorie de studii la Breslau și Berlin. În 1914 dobândește catedră la Universitatea din Cluj, oferindu-se o vastă ocazie pentru a realiza concepțiunile sale în înființarea unei noi grădini botanice și a unui muzeu botanic. Obținând numirea de profesor titular la catedra de botanică sistematică, devine și directorul grădinei și muzeului botanic. În 1919 este prodecanul Universității, iar în 1929 decan. Demisionează însă din această funcțiune fiind numit în acelaș timp sub-secretar de Stat la departamentul Instrucțiuni Publice. Cu toate că până în 1931 a rămas în această demnitate, a purtat o deosebită grijă grădinei și muzeului botanic renumite chiar și în

Az egyszerű kereskedő család, Gyulafehérvárott, 1887 május 24-én lett élénké, mikor gyermekük megszületett. Már a városon lévő r. k. főgimnázium ódon falai között bontakozik ki lelkében a szabadtermészet szeretete, mikor Dr. Cserny Béla természetrajz tanár kedvelt növendéke lesz. Így lép a természettudományi pályára, miután, mint görögkath. elvégzi a bpti Közp. Szemináriumot, honnan 1908-ban, az egyetem természettudományi fakultásán kitüntetéssel nyer tanári oklevelet. Első állomáshelye a balázsfalvi főgimnázium s annak botanikus kertjében izmosodik a kiváló tudós szervező ereje. Miután 1913-ban természettudományi doktorátust nyerve egy évig, egy bukaresti egyesület ösztöndíjával Bécsben és Berlinben végez tanulmányútát. Majd 1914-ben a cluji egyetemen kap kadetrát és most már tág tere nyílik a saját elgondolásait, egy új botanikus kert és muzeum megteremtésébe belevinni. A botanica sistematica rendkívüli tanára rendes egyetemi tanári kinevezést nyerve a növényrendszertani, a botanikus kert és muzeum igazgató teendőit végzi. Az egyetem prodekánja lesz 1919-ben, dékánja 1929. Az utóbbiról azonban lemond, mivel ugyanakkor kap kinevezést mint államtitkár a közoktatásügyi minisztériumhoz. Dacára, hogy ezen magas pozícióját 1931-ig tartotta, éppen olyan gondoskodója az általa létesített, külföldi relációban is versenyképes botanikus kert és muzeumnak, melynek növényéleket az esztéta szemével rendezte el és növénygazdagságát a tudós eszével emelte a mai nivóra. Mű-

Redactează revista de specialitate »Buletinul grădinei și muzeului botanic« înființat de D-Sa în 1921. În afară de redactarea acestei reviste, ca expert eminent, își publica ideile în mai multe reviste din țară și din străinătate. Aproape 200 de articole și lucrări dau dovadă despre cunoștințele aprofundate ale acestui eminent savant.

A reprezentat România și Universitatea din Cluj la numeroase congresuri din străinătate. A luat parte la excursiunile de geografie botanică din 1926 la Ithaka, iar în 1928 la cea ceho-polonă. În 1930 a luat parte la congresul botanic internațional din Cambridge, în 1931 este organizatorul excursiei a șasea internaționale din România, iar în 1934 a luat parte la a șaptea ca delegatul României.

Este membru în comisiunea internațională de nomenclatură, în comitetul redactor al hărții de geografie botanica europene precum și al comisiunii generale pt. monumentale naturei din țară. Este director la biroul științific a celei din urmă și președintele secției din Ardeal. Este organizatorul și legislatorul apărării naturei din țară. În noua grădină botanică în 1929 a organizat și un nou muzeu al cărui lucrări s'au terminat în 1935.

Este membru corespondent al Asociației botanice din Finlanda și Cehoslovacia și membru ordinar al Ateneului Român din București. Pe lângă activitatea sa științifică a grupat într-o asociație horticultorii din țară cari l-au ales de președinte.

E președintele căminului studentelor, vice-președintele A. G. R. U.-lui, fondatorul și președintele societății muzicale greco-catolice. A fost decorat cu »Steaua României« în grad de mare ofițer, »Coroana României« în grad de mare ofițer, »Ordinul Pius IX«, comandor cu plăci, »Ordinul Ferdinand I.« în grad de cavalier, »Meritul Cultural« cl. I., »Răsplata Muncii pt. învățământ« cl. I., »Răsplata pentru construcții școlare« cl. I., »Vulturul României« în grad de cavalier, și »Răsplata muncii pt. biserică« cl. I.,

ködését állandóan felszínen tartja az 1921-ben általa alapított »Buletinul Gredina Botanice și muzeul« szaklap. A kiváló szakíró bel- és külföldi folyóiratokban ismerteti nagy koncepcióú fejtegetéseit. Közel 300 dolgozata cikke hirdeti a természettudományt kiaknázó író rátermettségét.

Számos külföldi kongresszuson képviselte Romániát és a cluji egyetemet. 1926-ban Ithakában, 1928-ban a Cseh-Lengyel növény geográfiai excursions, 1930-ban a cambridgei internationalis botanikus kongresszuson, a romániai VI. botanikus international. excursionnak, 1931-ben megszervezője és 1934-ben 7-edszer vett részt, mint Románia delegátusa. Elmélyült tudásáért az international. nomenclaturai bizottságának, az Európai Növényföldrajzi térkép szerk. bizottságának, a romániai Természeti Emlékek Orsz. bizottságának tagja. Az utóbbi tudományos irodájának igazgatója és az erdélyi szakcsoport elnöke. A romániai természetvédelem szervezője és törvénykészítője. Az új botanikus kerttel egyidejűleg 1929-ben új muzeumot készítettett, 1935-ben fejezték be. A Finnországi és Csehszlovák botanikus egyesület levelezője és a Bucuresti Ateneului romana rendes tagjai közé sorozta. Tudományos tevékenységén kívül az országterületén szétszórta élő kertészeket egyesületbe tömörítette, akik elnökükké választották. A cluji egyetemi hallgatóknak otthonának v. elnöke, az A.G.R.U. alelnöke és és a gör. kath. Zeneegyesület alapítója és elnöki tisztét viseli. Ugyanakkor a kormánykörök is elismerik fáradhatatlan tevékenységét, mikor a *Steana României Mare ofițer*, *Coroana României Mare ofițer*, *Ordinul Pius IX.* comandor cu place, *Ordinul Ferdinand I.* Cavalier, *Meritul cultural cl. I.* *Răsplata Muncii pt. învățământ cl. I.* *Răsplata construcții Școlare Cl. I.* *Vulturul României în grad de Cavalier.* *Răsplata muncii pt. Biserica Cl. I.* érdemrendeket adományozza, kiváló tudósának, aki országának, és román nemzetének teremő erejével soha elnem múló dicsőséget szerzett.

Inspector Gürtler Cornel

S'a născut la 4 Septemvrie 1877 în aerul îmbalsămat al munților în casa familiară renumită a vechilor țesători de pânză. Încă în anii copilăriei fericite în sufletul său veghea cu un mugur simțul către arte, iar mai târziu între zidurile străvechi ale liceului din Késmárk face cunoștință cu elementele fundamentale ale esteticei. Locuitorii acestei regiuni întrec și simțul estetic al Secuilor, lăsând să coboare din munții lor nenumărați artiști vestiți. Pictura și sculptura e cumva în sângele lor și cei mai mulți încă din frageda copilărie dau dovadă de un așa deosebit simț artistic, care-i predestină neapărat carierei artistice.

Astfel, când tânărul care se simțea atras spre arte, termină clasa cincea liceală, adorația sa către sculptură găsește desfășurare în frumusețile naturei. În 1895 ia rămas bun dela casa părintească și dela străvechiul liceu și tânărul de 16 ani pătruns de inspirație artistică pornește spre ținta propusă printre elevii institutului de horticultură din Budapesta. Terminând această școală în 1898 obține diploma de horticultor și își lărgeste cunoștințele dobândite în pepinăria Petz din Budapesta. După o practizare de un an face cunoștință și cu biologia pomilor și arbuștilor. După o pregătire fundamentală de 3 ani Soarta îl așează în o poziție unde găsește un vast teren pentru aplicarea cunoștințelor sale bogate în viața vegetală, primind post de grădinar în grădina botanică din Budapesta. Dovada despre pregătirea sa minuțioasă ne servește faptul, că în urma activității desfășurate aci Ministerul de Agricultură din Ungaria îl trimite cu stipendiu în călătorie de studiu prin străinătate. După Breslau studiază la Berlin flora și exotisme grădinilor botanice spre a putea avea noțiuni complete despre flora universului. Intorcându-se în 1904 din călătorie sa de studii Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice din Ungaria cu data de 1 Noemvrie îl numește la grădiniaria Universității

A hegyvidék balzsamos levegőjében, 1877 szeptember 29-án Leibeiben született szepességi vászonszövő-mester házában. A gyermekévek alatt már ott bimbózott lelkében a művészetiránti érzék, mikor a patinás késmárki gimnázium falai között megismeré az esztétika alapismereteit. A felvidék lakói a székelyek művészi érzékeit is felülmulják, ahonnan eddig sok neves művész ereszkedett le a völgybe. A festészet, szobrászat már valahogy a vérükben van és legnagyobb részénél, már zsenge korban olyan fogékonyságról tesz tanubizonyosságot, amelynek következtében predesztinálva vannak a művészi pályára.

Igy, mikor a képzőművészetek felé hajló ifju elvégzi az ötödik gimnáziumot, a szobrászat iránti rajongás, a természet adta pompájában nyert kibontakozást. És 1895-ben bucsut mond a szülői házzal egyidejűleg a Thököly Imre mazuleumát rejtő történelmi városnak és a 16 éves ifju átitatva a művészi rátermettség ihlettől, a budapesti kertészeti tanintézet hallgatói között haladkitűzött célja felé. A főiskola elvégzése 1898-ban, mint műkertész diplomát nyer és 10 éven keresztül a régi botanikus kert fellendítését mozditja elő. De az 1914 évi országos parancs egy nagyobb kertbe vezényli, hol a vén kaszás aratta a vérkálászokat. A Sors, a szépért, nemesért rajongó művész lelket megkímélte a háboru borzalmaitól, s mikor az intézet főintézőjét elszólította a halál, részére felmentést és életet jelentett. És 1919 április havában megjött a kinevezés így a régi botanikus kert intézője lett. Ezen kiérdemelt állásában nemcsak meghagyták az imperium változás urai, hanem nélkülözhetetlen egyéniségét megerősítették. A ma már példás rendben felsorakozó új botanikus kert flórájának elrendezése gigantikus munkáját végző Dr. Burza Alexandru professzor hasznos segítő társa lett, aki mindezideig a legjobb tudását bocsátotta az európai hírű természettudós igazgató rendelkezésére.

538.896

din Cluj. Timp de 10 ani și-a pus cunoștințele sale desvoltate și aprofundate și sufletul său adorator de natură în serviciul prosperării a vechei grădini botanice. Dar porunca generală din 1914 îl comandă într-o grădinărie mai mare, unde moartea secera spice însângerate. Dar soarta a cruțat acest suflet de artist care adora frumusețea de grozăviile războiului. Moartea administratorului-șef al grădinei a însemnat pentru dânsul scutire de sub serviciul militar. În luna aprilie 1919 a sosit numirea sa de administrator al vechei grădini botanice. În acest post binemeritat a fost menținut și după schimbarea imperiului, fiind confirmat în funcțiunea sa veche. A devenit un prețios ajutor al D-lui Prof. Dr. Borza Alexandru care a dus la bun sfârșit munca gigantică a aranjării florei din noua grădină botanică punându-și toate cunoștințele la dispoziția savantului de renume european. Prin cunoștințele sale nu numai că a asigurat existență familiei sale iubite, ci prin destoinicia sa și-a adjudecat respect unanim. Meritele activității sale au fost recunoscute nu numai de superiorii săi ci a fost propus la decorare, iar guvernul la 27 Noemvrie 1929 îl distinge cu medalia »Răsplata muncii pt. învățământ« cl. I. Jubileul de un sfert de secol al neobositului inspector, i-a fost făcută memorabilă printr-o diplomă de serviciu conferită de Președinția Comisiei Ministeriale. Meritele acestui horticultor destoinic au fost respectate și de filiala din Cluj, a Asociației Generale de Horticultori, fiind ales vice-președinte al acestei asociațiuni.

Tudása nemcsak kenyeret biztosít szerett családjának, hanem kiváló rátermettségével tekintélyt vívott ki az egyszerű szepesi takács gyermeke. Működésének érdemeit nemcsak közvetlen felettese honorálja, hanem elismerő felterjesztésére a kormány 1929 nov. 27-én a »Rásplata muncii pt. învățământ« cl. I. érdemrendjével tüntette ki. És a negyedszázados jubileumot megért fáradhatatlan inspectort, a kincstári bizottság elnöksége, szolgálati oklevéllel tette nevezetessé. A specialis műkertész kiválóságait a Romániai Műkertészek Egyesületének cluj-i fiókjá is respektálta, mikor az alelnöki tisztségre beválasztotta érdekében gazdag személyét.

Negyven év öröme és gond okozta bánatok között, csak igen kevés halandónak adatott meg az a kivételes szerencse, hogy a természetalkotta flórákat olyan közelről megismerhesse, mint ahogy ennek a fáradhatatlan, művészi ihlettel megáldott egyénnek sikerült. Mert ő azt tűzte ki élete céljául, hogy behatol a növényvilág legeldugottabb rejtekeibe is és felküzdje magát az elérhető emberi tökéletesség piederstáljára. Mert minden virradatkor azzal ébredt, hogy fáradságot nem ismerő törekvéssel kikutassa a természet szépségeit. Buvárkodását sikerült is a lelkében kiforrottnak östehetsége révén megvalósítani, amikor mint festőművész elgondolásait avatott kezekkel rakja fel vásznára. S ma 61 év távolából, ha végig pillant ezen a megtett göröngyös uton, jóleső érzés hatja át nemesen érző szívét hogy embertársai közbecsülét kiérdemelhesse, ami teljes egészében sikerült is.

Ullmann Ferenc főtitkár

A föld szeretete, a szabad természet iránti rajongás, már vérében volt, mikor 1899 augusztus 6-án megszületett a már jőnevű kolozsvári kertész-család kicsiny hajlékába. Az ősrégi unitárius collégium falai között szívta magába az alapismertek nélkülözhetetlen tantételeit, hol az 1915-ben érettségizett ifju, a 23. gyalogezreddele,

a háboru viharából edzetten, a budapesti Műegyetemen megkezdte kémiai tanulmányait. Azon a mezőn munkálkodott, hol vérkalászokat aratott a halál, hol a budapesti Margitszigeten, majd Oroszvárotn, *Stefania főhercegnő* minta-faiskolájában, dolgozik de az egyetemi vizsgáiról sohasem feledkezik meg.

A föld emlőjén munkára nevelt egyénisége éppen úgy állta helyét rendületlenül az isonzoí front poklában is, mint ezt megelőzőleg, a bécsujhelyi kémiai tanfolyamon lerakott vizsgálatai. Es a pelyhes állu önkéntesből már 1916-ban hadnagy, majd soronkívül főhadnagy lett. Így szerel le 1918-ban és bluzán végig van dekorálva a legénységi bronz éremtől, a kis és nagy- ezüst, Károly csapatkereszt, sebesülési éremig, amit a kardokkal diszitett Signum Laudis zár be. Elvégezve a műegyetemet, 1910-ban, Oroszvárott hasznosítja rátermettségét. Amit követett a hirneves budapesti *Zigány cég* (Kellner Sándor kertészete), honnan a külföld flórájának tanulmányozása végett tanulmányutakat végez. Csak 1922 májusában tér vissza Clujra, hol édesanyja kertészetében gyümölcsözteti tudását.

Nagyszabású elgondolásának végrehajtására 1828-ban kiválik anyja üzletéből és megalapítja a jelenlegi öt és fél holdas kertes telepét, mely főként virág termesztésre van berendezve,

Az egyéni haladáson kívül kiterjed figyelme a kevésbé megalapozott tudású kartársainak érdekképviselésére is, mikor 1931-ben *Dr. Borza Alexandru* professzorral egyetemben megvetik alapját a *Románia Kertész Egyesület Erdélyrészi fiókjának*, melynek a nagylátókört és agilitást igénylő főtitkári teendőit végzi. Ugyanez év augusztus 13-án kezdeményezésére megindul a mozgalom egy termelő és értékesítő Kertészeti Szövetkezet megteremtésére, mely a belföldi kínálat és külföldi kereslet ügyeinek lebonyolítását van hivatva végezni. A „*Cooperativa Agricola Flora a Comerțiantilor Grădinari din Ardeal pt. Flori*” elnökét évről-évre egy hatos igazgató tanács választja. Jelenleg *Ullmann* a fáradhatatlan kezdeményező, a Szövetkezet ügyvezetőigazgató teendőit végzi a tőle megszokott agilitással, s mellette élénk tevékenységet fejt ki *Bangha Ferenc*, aki a kereskedelmi kertészet adminisztratív teendőit végzi magalakulásuk óta.

Incze János

Erényekkel telt kopott tarsolyával indult útnak az 1882 június 6-án Kolozsvárott született ácsiparos fia, Nehány évi alapismeret elsajátítása után, már ott szorgoskodik *Farkas Antal* kolozsvári kertész telepén, s miután a tanoncévek 1899-ben véget érnek, használhatóságát igazolja az a négy esztendő, melyet tanító mesterénél, mint segéd töltött el. Kertészeti tudásának fokozására, a szépiránt való lelkesedése űzi hajtja az idegen városok hortikulturájának megismerésére. Így kerül 1903-ban *Keller Gyula* kertészetéhez Aradra, hol két esztendőt töltött, mint fősegéd, Visszatérve Erdély fővárosába, megkísérli közel 24 éves korában az önállóság nemes hivatá-

sát. De alig rendezkedik be, a sors szembe fordul a törekvő ifjúval s egy felhőszakadással megsemmisíti munkálkodásának gyümölcsét. Bánatát felejtteni, veszteségét kiheverni elfogadja *br. Vesselényi Ferenc* meghívását s az Alsófejér megye obraszai uradalmában kertészkedik két éven át. Hosszabb, rövidebb állomások tartkítják élete utjait, mikor a téglaiipari működése után 1920-ban ujra önállósítja magát Kolozsvárott.

Munkálkodásának eredményét igazolja az 1932-ben lezajlott kertészeti kiállításon nyert bronz érme, és az 1934-ben megtartott vármegyeházi gyümölcs és virágkiállításon arany éremmel tüntette ki a zsűri.

Augustin Trif

Tânărul născut în 1907 în comuna Rung se poate caracteriza prin activitatea ambițioasă și stăruința care nu sa dă înapoi. Ca scop al vieții sale și-a propus dezvoltarea și cultivarea frumoseților naturii. După terminarea școlilor, între elevii școlii superioare de horticultură din București însușește o bază solidă obținând după 4 ani de studii diploma de Horticultură. Terminând studiile în 1932 găsește teren de activitate în grădina botanică din Clujunde prin ambiția sa atrage asupra sa în scurt timp atenția direcțiunii și e numit șef-grădinar. Pe baza serioaselor sale pregătiri este ales ca secretar al Asociației horticultorilor din România. Azi, stă încă la începutul carierei sale, în deplina vigoare a tinereței, așa că poate spera o carieră frumoasă, căci dacă cineva în vârsta de 25 de ani ajunge șef-grădinar la o instituție cunoscută în toată țara poate spera într-o ascendență care-i va asigura respect și considerațiuni generale.

Az ambicionált munka, a meghátrálást nem ismerő törekvés jellemzi az 1907-ben Rung községben született ifjút, aki a szabadtermészet pompájának fejlesztését, művelését tűzte ki élete céljául. Iskoláinak elvégzése után a bukaresti kertészeti és főiskola tanulói között szerzi meg azt az alapot, melynek négy évi eredménye lett a diploma Horticultura. Mint végzett ember, 1932-be a cluji botanikus kertben kap alkalmazást, hol előretörő buzgalmával hamarosan magára tereli az igazgatóság figyelmét és főkertészé lép elő. Míg a Romániai Kertészek Egyesületének Erdélyrészi fiókjánál képzett egyéniségét titkárrá választották. Ma, pályája kezdetén, ifjúságának teljében, még nagy elhivatottság vár rá, mert akit egy országos intézmény alig 25 éves korában főkertészévé nevez ki, annak önbecsüléssel átitatott szakképzettsége a felfelé ívelő megkezdett úton, a köztisztület épületéhez vezet.

Palocsay Rudolf

Egy abszolút tehetség bontott szárnyat az 1900 március 12-én Kolozsvárott született, hosszú évtizedeken át közbecsülést élvező szobafestő mester fiában.

Az alsó közép iskola, csupán egy megkezdett lépcsőfok volt azon a gigantikus uton, amit három és féltized alatt megtett. Talán akkor érte el az első lépcsőfokot, amikor apja, 1915-ben felszabadítja. Mint festősegédet. Tomán Béla festőmesternél éri el a 18 éveseket elsőprő háboru orkánja, mikor is 1918 februárjában, beöltöztetik a gyenge testalkatu ifjút a 9-es honvéd huszárok mundérjába. Szerencséjére, a frontok pergő tüzei nem perzselték meg, mért a nagy vérontás, az utolsó felvonáshoz ért, s Budapesten novemberben leszerelhetett. Itt is megmutatta Jeney Béla festőmesternél, hogy iparát megtanulta.

Mikor visszatért Kolozsvárra, látva a festő iparban beállott tultengést, a hivatásos tűzoltók életével próbálkozott. Ezekre az időkre esnek akvarel képfestései, melyeket művészi életének levezetésére alkotott a saját kedvtelésére,

Képfestés közben jön rá, hogy nagy hajlamot érez magában a virág kertészet iránt és mivel idő és alkalom is adódott, a Schultz kertészetben 1923—26 ig olyan kiváló praxisra tett szert, ami alapját képezi a mai speciális műkertészetének.

Mikor a virágfajok alapos megismerése után keresztezés folytán életre kelti az *«Antirrhinum fastigratum»* virágot, melyet *«Lia Rosescu»*-ra keresztel el, már olyan mérföldes haladást jelentett életében, amit a szimplább, kevésbé fejlett művészi érzékű kertész, talán egy életen át se ér el. Az így nyert virágot 1931-ben eladja a németeknek s a busás honoráriumból a már 1929-ben 1000m²-es virágkertészetét kezdi fellendíteni.

Az 1931 esztendőben, különféle virágok ültetéséből, egy olyan művészies élő virágcsákót készített a tűzoltó laktanya udvarán, hogy csodájára járt a város. Ezt okozta egy évvel később egy precizen járó élővirágokból összeállított órájával, amely valóságos remekmű volt.

De a testi fizikuma nem tudott megbirkózni a kissé terhes tűzoltó szolgálattal s betegeskedni kezdett, mire 1936 június 15-én kilép a városi tűzoltóság kötelékéből, ahol parancsnok helyettes, gárdafőnöki tisztet töltött be s a városházára helyezik, iparhatósági titkári minőségben, melytől 1937 szeptember 1-én vált meg.

Még 1935-ben vásárolta meg a város határában lévő két és félholdas telkét, amelyen lakóházat emeltetett, hogy ha elérkezik az idő, minden percét, osztatlanul a speciális rózsza és kardvirág termesztésének és azok nemesítésének szentelhesse. Hogy

ez az idő hamarabb bekövetkezett, mint számította, nem találta készületlenül, mert ma már odafejlesztette kiváló művészi színérzékével rózsza keresztezéseit, hogy ck. 40,000 tő rózsát nevezhet a sajátjának. S az évi 3—4000 kísérleti magonc rózsákból 3—4 új fajrózsza keletkezik. Így az 1936 nyarán megtartott București kiállításon, az általa előállított narancssárga rózsájának eladási jogát 5 évre Gróza Eftimiu rózsaiskola tulajdonos vette meg, melyet Ő felsége személyesen választott ki és saját nevére *«Regele Carol II.»* keresztelte. Olyan szép illatos és csodás, hogy csak királyi elnevezés illeti meg. Ugyan ezen a kiállításon mutatta be a *«Tandrette»* Duilui Zamfirescu rózsáit is Őfelsége nevezte el ebben az évben rendezett kertész kongresszusi kiállításon Kolozsvárott. Az aranyérem mellé jegyzőkönyvi köszönetet is kapott. Mig az 1937. kiállításon, az arany érmen kívül, külön dicséretben részesült, művészi ihlettel nevelt ápolttjai után.

Amilyen kifejlett érzéke van a színárnyalatok kiválasztásában, éppen olyan muzsikálítással kezeli gyermekkora óta a hegedűt. Mint tűzoltó parancsnok helyettes, a zenekarban első számú kürtös volt.

Mindezeken kívül a sportnak is hűséges kultiválója volt 1916—1927-ig. Mint ifjúsági játékos a *«Kac»*-ban ismerkedik meg a közönség, melynek I. csapatában játszik már 1918-ban s 1920—23-ig a Victorában, közel 100 mérkőzésen vesz részt olyan fegyelmezett magatartással, mely kizárt mindenféle birói beavatkozást. Többszörös válogatott, a város legjobb fedezet játékos 1927-ig számtalanszor forrósította meg precíz játékával a pálya légkörét. Ma már 1925 óta Nimród hiveinek követője, egy ideig a Cerbul, 1933 óta pedig a *«Concordia»* vadásztársaságban szaporítja szép számú vadász emlékeit ez a köztisztelőben álló művészelkü kertész.

Telmaciú Ioan

Dacă inteligența umană e asociată de cunoștinți serioase dobândite în școală, cariera nu poate fi împiedicată. Fiul de agricultor născut la 15 Martie 1892 în comuna Râscruciu, după ce termină clasele inferioare de școală secundară la Cluj își însușește cunoștințele de horticultură în vastul domeniu din 1906 al baronului Bánfi Adalbert. Eliberându-se după patru ani de învățătură la 1910, ca un tânăr plin de ambiții se angajează până la 1912 la horticultura Schulz. Spre a cunoaște și flora naturii și spre a se lămuri în miile de specii ale ei, în 1913 își valorifică talentul în grădina de flori a lui Stief Oto, apoi în pepinăria orașanească din Oradea își înmulțește cunoștințele de horticultură prin experiențe noi. După șase luni activează în Veneția—Oradea la Farkas Iosif, și la băile Ocnele Sibiului apucă epilogul trist al anului 1914, izbucnirea războiului mondial. Cunoștințele dobândite, experiența profundă, au devenit de odată de prisos, căci în focul coloanelor de asalt nu era nevoie de știință de horticultură. Astfel, încă la 20 August 1914, ca om inteligent cu clase secundare inferioare ca caporal în Reg. Inf. e trimis pe frontul plin de suferințe din Rusia. Aci a avut mult de suferit nu atât din cauza fricei de moarte, ci din cauza mizeriilor. Când în August 1915 trece prin botezul sângelui la luptele de lângă Ivan-gorod, e dus la spitalul din Praga, și de abia îi se vindecă rănilor, e readus pe frontul rusesc, unde la două luni și jumătate după rănire cade prizonier lângă Vistula.

Suferințele îndurate în iadul tranșelor nici nu se puteau compara cu grozăviile lagărelor de prizonieri. Căci până când avea arma în mână se putea măcar apăra dar în lagărele dela Chiev, Omsk, Nonikulaiesc și Siberia de Sus nici nu erau considerați ca oameni. Par'că trăiau într'un cimitir, unde camarazii formau crucile pe cari se răsfireau razele aceluiaș soare, care încălzea părinții, soțiile și copiii rămași acasă

Ahol az emberi értelmiség párosul az iskolában szerzett alapos tudással, ott a pályafutást semmi sem gátolhatja meg. Az 1892 március 15-én Rescruciu községben született munkamart tenyerű földmivelők gyermeke is. Clujon elvégzett alsó középiskolai tanulmányai után, egy olyan hatalmas birtokon sajátja el a kertészipart, mint aminő 1906-ban, *báró Bánffy Albert* uradalma volt. Mikor 1910-ben, négy évi tanonckodás után felszabadult, telve ambícióval, mint segéd 1912-ig Schultz kertészeti-ben hasznosítja megedezett tudását. Hogy a természet flóráit is megismerhesse, hogy ezeknek ezer válfajával is tisztába lehessen 1913-ban *Stief Ottó* virágkertészeti-ben gyűmölcsözteti alapos ismereteit, majd az oradeai városi faiskolában újabb tapasztalatokkal gazdagítja kertészeti ismereteit.

Hat hónap elteltével Várad-Velencén *Farkas Józsefnél* működik, s Vizakna fürdőn ér el az 1914-év szomorú epilógusához, a kirobbant világháborúhoz.

Az 51-ik közös gyalogezreddelel, mint káplár kerül ki az orosz frontra és 1915 augusztus 2-áig, amikor az ivángorodi harcoknál keresztül esik a vérkeresztiségen, Prágában gyógyul be lőtt sebe s már is viszik újra az orosz hadszíntérre, ahol sebesülésétől számított két és félhónapra rá, a Visztulánál fogságba esik.

Igy került a Kievi, Omski, Nomikulaieszki, Felsőszibériai fogolytáborokba, ahol még emberszámba is ritkán vették. Szökést kísérelt meg s már eljutott a Feketetengerig, mikor elfogták s két hét múlva újra Omszk megyében találta magát. Bár azzal, hogy egy Palanovits nevű vaj és sajtkészítőnél kap munkaalkalmat, a sikertelen szökés, mint benneszakadt tövis égette lelkét. Pedig csak 1920-ban jutott abba a helyzetbe hogy Pétervárra kerülhetett, honnan háromhet elteltével ért Esztországba és Stettingben hajóra szállhatott s Berlineen át Oderbergbe érkezik s Királyházát 1920 október 14-én érte el. De még 4 heti meg-

cari ridicau rugă fierbinți pentru eliberarea lor. Când razele speranței erau pe terminate și soarta de prizonier tot nu vrea să se sfârșească, a încercat evadare fostul comandant de lagăr trimis acum la munca câmpului. Cu toate că ajunse până la Marea Neagră, a fost prins și peste două săptămâni se pomeni în districtul Omsc. Cu toate că e angajat la un comerciant de unt și cașuri cu numele Prionovits, tentațiunea de evadare nereușită a lăsat urme grele în sufletul său. Și numai în 1920 ajunse în Petrograd, peste trei săptămâni în Estonia, în Stettin a fost îmbarcat, peste Berlin ajunge în Oderberg și ajunge la Királyháza la 14 Oct. 1920. A mai trebuit să stea 4 săptămâni în carantină și numai spre sfârșitul anului 1920 se putu bucura de libertatea mult dorită.

După peregrinări de 5 ani s'a îmbogățit nu numai în experiențe, dar îi se intensifică și dorul de muncă, îi se oțeli ambiția și astfel obține mai întâi postul de grădinar-ajutor al grădinei Botanice, apoi prin concurs în 1921 ajunge șef-grădinar al Spitalului din Cluj. Noemvrie din acelaș an se și căsătorește persoana, care trecu prin și ambiția.

Personalitatea sa ambițioasă și inteligentă îndeplinește azi funcțiunea de Controlor pe lângă filiala din Cluj a Societății Horticultorilor din țară.

Gheorghe Todor

Dacă inteligenței îi se alăturază cartea cariera este asigurată. Iubirea către frumusețile naturii ardea deja în sufletul fiului de agricultor, născut la 19 Oct. 1905 în comuna Musca, din jud. Turda. Terminând Școala de Horticultură din Turda, e absolvent în anul 1928. În anul următor satisface obligațiune militară la Reg. 11. Călărași din Cluj, (inf.) fiind trimis la vatră ca elev-sergent T. R. Tot în acest an întemeiază și familie, luând de soție pe Borza Justina din comuna Borzești (Turda) având

figyelést is ki kellett állnia a fogarasi várból s így csaknem 1920 végére élvezhette a régen nélkülözött arany szabadságot.

Ut esztendei hányodás-vetődés között nemcsak bőséges élettapasztalatokkal lett gazdagabb, hanem tetkészsége megkétszereződött, ambíciója nagyobb méreteket öltött s így nyeri el előbb a botanikus kertben az alkertész állást, majd 1921 február 21-én a cluji kórház főkertész állását. S ugyanez év novemberében meg is nősül a sokféle szenvedésen keresztüljáróló személye, akivel bármilyen mostohán bánt is a Sors, egyéniségét és önbizalmát sohasem veszítette el. S ma ha 45 esztendő távolán át nézi a nap égette arcu szülők fia azt a megtett utat mely országokon vezetett keresztül csaknem mindig az árnyékos oldalán, csak azt a következtetést vonhatja le, hogy pályafutása alatt mindig a tisztesség útját taposta s el is nyerte embertársainak becsülését a tökéletes és korrekt munkája által. Az orsz. kertész egyesület cluji fiókjánál pedig az ellenőri tisztet viseli ésszel dolgozó, törekvő személye.

până'n prezent două fetețe Aurora și Viorica. Prima funcțiune Sfăto împlinește ca funcționar tehnic la Stațiunea de Ameliorarea Plantelor și Controlul Semințelor din Cluj între 1930—34, dezvoltând o activitate atât de agilă, încât e încadrat în corpul Agronomic ca Administrator Agricol clasa I. În ultimul an de studii, în anul 1927—28, pe lângă cunoștințele teoretice dobândite, a avut ocazie să dobândească și o educație practică în mijlocul florei excepționale ale Grădinei Botanice din Cluj. Când la ini-

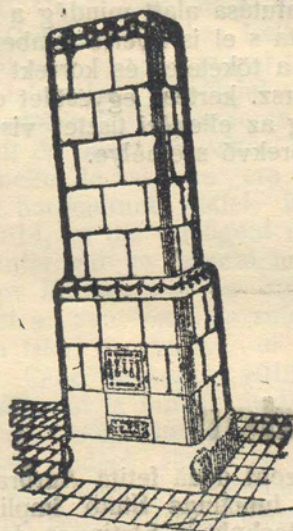
țiativa profesorului Dr. Hațiegân, se realizează parcul sportiv »Regele Carol II«, cu data de 1 Martie 1935 persoana sa cu orizonturi largi e (încredințat) desemnată ca horticultor S. A. și azi după o activitate de 2 ani, iubirea se înăscută pentru natură a fost capabilă să vrăjească în fața spectatorilor un parc atât de minunat, care deși e numai în prima perioadă de construcție, figurează ca una dintre spectacolele orașului.

În urma acestora, Asociația Generală

de Horticultori, poate considera ca câștig, că acest expert cari e în stare să facă față oricăror împrejurări, face parte din Conducământ, ca bibliotecar. Deoarece perfecționarea acestui parc, care pretinde încă multă trudă, îl preocupă cu desăvârșire, nu ia parte în nici o organizație de altă natură.

În anul 1937 a fost ales censor la Societatea Ogorul a absolvenților școalelor de Agricultură, horticultură, Viticultură și economie casnică din Ardeal.

Kevés
jóval
ad
meleget
kályhád,
hogyha
GRÄEF-nél
veszed

Paul
GRÄEF

Pál

sobar
kályhás
az

1938 évi
Gazdasági
kiállításon
aranyérem.

Atunci
va fi
ele-
gantă
și
deplină
garde-
roba,
dacă
veți co-
manda
haine
de la
croito-
rul
COSMA

Hem
leszez
életben
többé
ruha
gondja,
hogyha
szabója
állan-
dóan
COSMA

CLUJ—KOLOZSVÁR

Piața Unirii No. 8.

VICTOR COSMA

croitor pt. domn — uri szabó.

CLUJ, Str. Șaguna No. 15.

Succ.

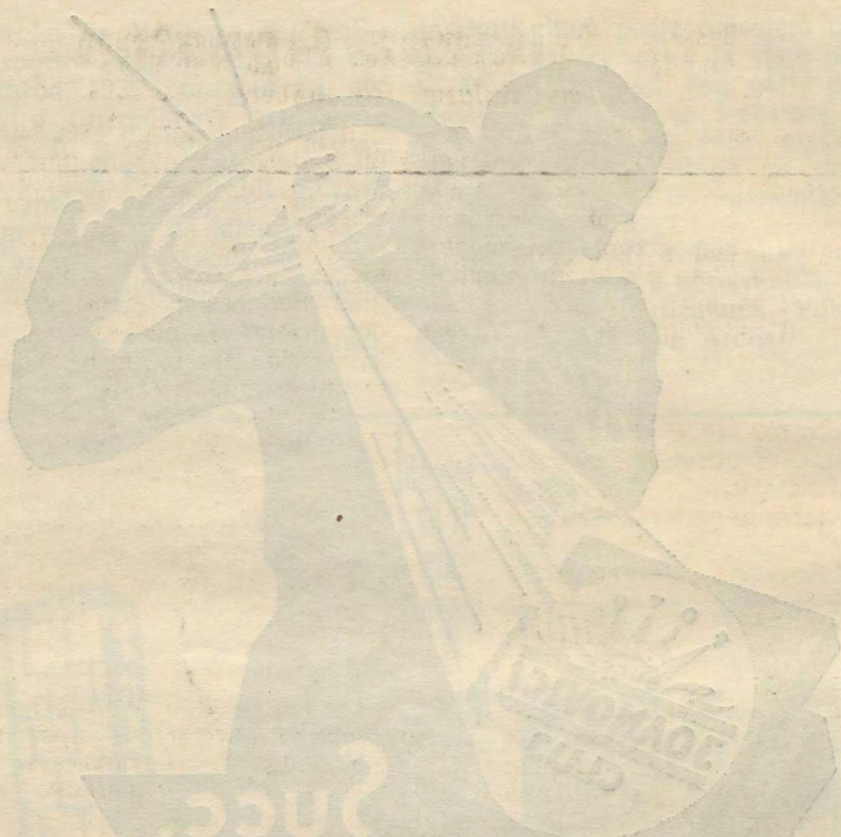
JOANOVICS

FOTOATELIER

PIAȚA UNIRII № 32

CLUJ

★
PORTRETE ARTISTICE • FOTOGRAFII EFTINE
PT. CARNETE • EXECUTĂRI SPECIALE PT
★
LUCRĂRI DE AMATORI • MĂRIRI ARTISTICE

Succ.

JOVANOVI

FOTOLABIER

PIATA UNIRIM 32

CLUJ

☆
PORTRÈTE ARTISTICE - FOTOGRAFII EFETIVE
☆
DE CARPETE - EXECUTARI SPECIALE PT
☆
LUCRARI DE AMATORI - MARIRI ARTISTICE

Ing. Niklász Ágoston

ny. műszaki főtanácsos

A XIX-ik század közepe táján, mikor még alig csendesedtek el a véres emlékeztető szabadságharc hullámai az Ausztriai Litschauban Seiler gróf erdészénél, később Frigyes főherceg uradalmi igazgatójánál, 1857 június 7-én újszülött jelentkezett. Az akkori kornak megfelelő képzettséget szerez Waithoffen a Der, T. H. reál gimnázium elvégzésével, amely 6 osztály-

ben járó ifjunak, aki 1880-ban felkészülve áll Budapesten, a kataszteri felmérő kebelbeli 3-as bizottsága elé, ahol sikeresen levizsgázik.

Már mint kész mérnök látja el pontos és lelkiismeretes szolgálatát Beszterce után, Budapesten, Pozsonyban és Szege-den. Ezekre az évekre esnek azok a nagy koncepcióú tettek, amelyeket úgy az Ármentesítő társulat kebelében végzett, Felsőtorontál ármentesítő és belvizszabályozó társaságnál, mint a vízrajziosztálynál. A Kisbér, Bábolna, kincstári ménesuradalomban olyan precíz, általa kidolgozott gazdasági és üzembeosztást folytatott le, hogy az uradalom igazgatója: *Reiner Gusztáv* nemcsak elismerését tolmácsolta, hanem magas és megtisztelő jutalomba részesítette.

Hasonló jutalomba részesült pozsonyi tartózkodása alatt, mint a mérnöki és műszaki téli kurzusainak rajztanára, ahol odaadó szorgalommal, tudásának legjavát adva részese volt az új mérnök generáció nevelésének.

Csaknem egy félszázaddal ezelőtt 1889-ben nyert áthelyezést a »kincses város« hitelesítő felmerési felügyelőséghez, mint hitelesítő főmérnök. Nevéhez és fáradhatatlan működéséhez fűződik, Clujt is beleértve, Ardeal 35 községében az agrárreform végrehajtása. Az itteni városi tisztviselők részére kijelölt házhelyeknek kiosztó munkálatának levezetése, mert a parcellázásoknak 80%-át, az ő törhetetlen energiája és az 1911 máj.3 tagosító mérnöki vizsgát tett egyénisége végezte. Ezen vizsgáját megelőzve, még a Felsőtorontáli működése ismerkedett meg egy óbecsei földbirtokos leányával, akit 1891-ben feleségül vesz s magával hozza Kolozsvárra.

Mikor 1917-ben, műszaki tanácsossá lépett elő, a térképsokszorítás tanulmányozására a budapesti államnyomdába rende-

ből állott. Innen, a bécsi műegyetem mérnöki pályára készült s meg kellett szereznie a tantermen kívüli gyakorlatot is, különben nem nyerhetett diplomát. Még csak 17 éves, mikor a véglesi uradalomhoz került gyakorló segédmérnöknek, ahonnan 1878-ban lép Besztercebányán az állami kataszterfelmérés szolgálatába. Nemcsak a létfenntartásáról kell gondoskodnia fáradtságos szolgálatai közben, hanem előhaldását is szem előtt kell tartania az ideiglenes mérnöki minőségben lévő 23-ik évé-

lik, ahol *Antalfy Andor* miniszteri tanácsos Szegedre szeretné felügyelőnek megnyerni, de inkább maradt Kolozsvárott.

Már 1918-ban, az impérium változást megelőzőleg a VI. 1. fizetési osztályban, mint műszaki főtanácsos nyer kinevezést s ugyan ezzel a ranggal veszi át a román kormány s az 1-ső számú felmérési felügyelőséghez kerül főnökek.

A háború megkimélte közvetlen személyét, csak közvetve érte gyász, mikor *Hankó Károly* gárdatiszt veje, mint tartalékos hadnagy özvegyen hagyta leányát. A másik Budapesten van férjénél, *Vajna Ferenc* alezredesnél s már unokája, mint emi-nens ludovikás, már hadnaggyá lett ütte.

Még két és fél évet szolgált, elmélyített tudását a nélkülözhetetlen nagy praxissal kibővítve vitte bele az új állam

forma fellendítésébe, mikor 1921-ben, 41 évi ambiciózus szolgálat után, nyugdíjba ment. De ez koránt sem jelent pihenést, a ma már 81 évet meghaladt főtanácsosra nézve, mert tapasztalokban gazdag személyét, a városi mérnöki hivatal hívja meg napidíjasnak és két éven lát ebben a minőségben is olyan hasznos szolgálatokat végzett, valamint a városi belsőség felméré-sével hasonló generális tevékenységet fejt ki, mely többet érdemel az elismerésnél.

Jelenleg is mint magán vállalkozó tagosító és felmérő mérnök gyümölcsözteti azt a kétségtelenül nagy tudását, amelyet nem a szűk iskola padjai között, hanem az élet, minden gátatelsőprő iskolájában szerzett. Ahol a tudást nem számjegyekkel, hanem a kiérdemelt tevékenység obolusaival honorálják.

A kolozsvári római katolikus gimnázium története

Mikor a reformáció következtében ezer sebből vérzett a róm. kath. társadalom, a sebek gyógyítására, az egyház híveinek megmentésére szerzetes rendek alakultak. Ezeknek tagjai voltak hivatva meggátolni a protestánizmus terjedését és felvirágoztatni az ősi hitet.

A népoktatással, a katolikus ifjúság erkölcsös nevelésével a XVI-ik század második felében a jezsuitákon kívül a piarista rend is kezdett foglalkozni. A rend megalkotója *Calasauzi Szent József* Spanyolországban, Petraltában született 1556 szeptember 11-én. Őse a *Sobrabe* trónján ült és családi birtokukról *Calasan* váráról nyerték nevüket.

A rend iskoláinak egyik főjellemvonása a gyakorlatiasság. Célja: növendékeit ellátni a földön való boldogulás eszközeivel. Így érthetővé vált, hogy az 1597-ben megalapított rend villámszerű gyorsasággal hódított egész Európában. Dacára, hogy úgy alapítóját, mint magát a rendet ezer gáncsolás, beárulás és vádaskodás érte, úgy anyagi, mint erkölcsi javakban gyara-

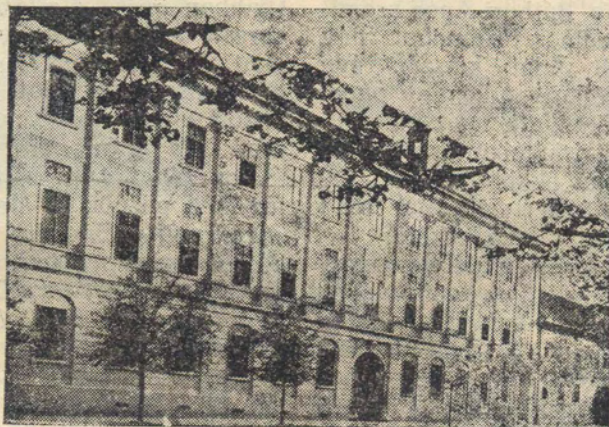
podott. A nagy alapító szembeszállt ellenségeivel, visszautasított minden támadást, de ugyanakkor jelleméhez híven nem engedte magát lekenyerezni, mert semmiféle kinevezést nem fogadott el. Még a pápa által felajánlott biboros kalap sem tudta rendjétől eltántorítani. Dacára annak, hogy magas kort ért el, még feljebb mehetett volna éveinek száma, ha a rend fenntartása és megmentése érdekében a túlfeszített munka le nem töri s így 1648 aug. 25 megtért övéihez.

Az első kolozsvári római kath. gimnázium alapítása 1579-re esik. De a kezdetlegességgel küzdött hosszú ideig, míg a közel ezer éves fennállás után összeomlott kolozsmonostori apátság épületének köveiből fel nem építették 1727-ben az első piarista gimnáziumot.

Báthori István a hithű katolikus fejedelem megértette az idők szellemét és intőszavát, tudta, hogy csak akkor lehet az ősi keresztény vallást megerősíteni, ha annak iskoláit felvirágoztatja. Ennélfogva nemcsak téglát s egyéb építési anyagot

nyújtott az iskola felemeléséhez, hanem a rendes évi segélyen kívül hatalmas birtokot is ajándékozott a piarista rend fenntartására. Az így elkészült gimnázium, mely akkor egyedül terjesztette a tudás fenségét, egész Erdélyben, hat osztályból állott. A főtantárgy a latin nyelv tudása írásban és olvasásban, ezt követte a fizika, földrajz, görög, metafizika, geometria, matematika, melyet kiegészített a filozófia és kevés történelem. Az úgy berendezett tanodában a legelső igazgató tisztelet *Fanto-*

nus Jeromos viselte, míg a rend első házfőnöke : *Vangrovítius Jakab*, jezsuita atya volt. Tantermeiben, még a mai napig is a más felekezetű tanulók éppen olyan elbánsába részesültek, mint a kebelbeliek. Míg a tanítás olyan intenzíven haladt, hogy a felső osztályú növendékek kívülről ismerték a szent írást és nyilvános hitvitákat rendeztek. Az ifjúság körében megalakult a Mária kongregáció, melynek gyermekkorában, *Pázmán Péter* és *Báthori Zsigmond* fejedelem is tagja volt. Színelőadások

Római katolikus főgimnázium

rendezésében is nagy rátermettségről tettek tanubizonyságot, melyeket főként az országgyűlések alkalmával tartott meg a tanulóifjúság. Sőt ezeket a jól sikerült előadásokat a fejedelmek megjelenésükkel tették emlékezetessé, akik nem egyszer vettek részt a nézők soraiban, lelkes tapssal honorálva a fáradozó ifjúságot. Nemes pártfogásuknak igen sokat köszönhet a róm. kath. főgimnázium. De a gyors fellendülést, a szomorú visszaesés napjai követték. A protestánsok féltékenysége *Báthor Zsigmond* fejedelemsége alatt olyan erőre kapott, hogy a jezsuitáknak 1588-ban elkeltett hagyniok Erdélyt. Bár hétevi száműzetés után a fejedelem megbánta tettét, visszahívta a róm. kath. hitőreit, s 1595-ben a

keresztény művelődés terjesztői megnyitották az elárvult iskolát, de ez sem tartott sokáig, mert 1606-ban *Bocskai István* újból kiutasította az egész jezsuita rendet. Az 1615 szept. 25-én lezajlott országgyűlés visszaadja a kolozsmonostori templomot a katolikusoknak és *Bethlen Gábor* türelmességi politikája folytán újból benépesül az iskola. De jött *II. Rákóczi György* a fejedeimi székbe és a római katolikus főurak minden ellenkezése dacára 1653-ban kitiltó végzést hozott a jezsuiták ellen, de a tagjai azért mégis az ország területén maradtak. Csak 1713-ban *II. Apaffi Mihály* halála után, mikor Erdély önkormányzati joga megszűnt s újra a magyar királyi fennhatóság alá tartozott, állott be előnyös vál-

tozás az uralomra kerülő *Habsburg dinasztia* alatt.

A status az óvári templomot, zárdát visszanyerte és tovább folyt a tanítás a jezsuita atyák vezetése mellett. De csak addig, amíg az óvári hely szűknek nem bizonyult. Ekkor az összeomlott kolozsmonostori apátság épülettömb és a lebontott várfal köveiből építeni kezdtek. Így emeltek fel legelőször 1710 körül a rendház, ma is fennálló épületét. Majd 1718-ban a piaristák templomát a jelenlegi Duca uccában és 1727-ben a gimnáziumot. Még ugyanaz évben készült el a Báthori-Apor szeminárium is, honnan számos történelmi név viselője került a több mint kétszáz éve fennálló intézetből. Mikor pedig egy pápai rendelet 1773-kán feloszlatta a jezsuita rendet, az árván maradt iskolában exjezsuiták tanítottak. És 1776-ban akkorára már Erdélyszerte előnyösen ismert piarista rend került az intézet patinás falai közé.

A kegyes rend egész Erdélyben nagy népszerűségnek örvendett s tanterveinek legnagyobb előnye a reáltantárgyak megismertetése. A gimnázium 5 osztályú lett, s utána két év filozófiai képesítésre lett fordítva. *Mária Terézia* uralkodásának utolsó évtizedében 1776 június 7-én nyilvános iskolának ismeri el s az intézetnek középiskoláján kívül akadémiai tagozata is lett, ahol bölcsészeti, hittudományi és részleges orvosi fakultása is működött.

A piaristák gimnáziumának első igazgatója *Pállya István* a kiváló iskolai drámaíró, szónok volt és tanulóinak száma 1777-ben elérte a 346-ot. De újabb meglepetés éri *II. József császár* önkényes uralkodása következtében, mivel két kolozsvári fiúnevelőt lezárattott 1788-ban 85-re esett a tanulók létszáma. Tíz évvel később *Balla Márton* jeles történet író idejében, 1798-ban tűzvész pusztított az intézetben, s a már amúgy is megrongálódott épületet 1817-ben a jelenlegi formájában építették fel.

Igen emlékezetes időszaka volt az 1847-ik esztendő is, mert az akkor élő *Szol-*

csányi Ferenc aranymisés piarista tanárt két eminens növendéke: *Kovács Gyula*, gyulafehérvári róm. kath. és *Leméni János* fogarasi görögkath. püspökök üdvözölték a történelmi nevezetességű falak között. Még 1851-ben a kivált akadémia Szebenbe költözött és ugyanakkor a római kath. jelzött felvett gimnázium 8 osztályúvá lett kibővitve. A püspök látogatások gyakran megismétlődtek. Így tisztelegtek egykori tanáruk előtt 1862-ben *Haynald Lajos*, 1872-ben *Fogarassi Mihály* püspökök *Raffay János* a második aranymisés pap előtt. Ujabban gróf *Mailáth Gusztáv Károly* kereste fel, az öreg rendházat és az iskoláját. Az intézet 1776 óta, ötvenezernél több tanulót bocsátott ki az életbe, akik között olyan nagy nevekkal találkozunk, mint: *Pázmán Péter*, *Mikes Kelemen*, *Bobu János és ifju*, *Caian Demeter*, *balázsfalvi püspökök*, *Mețianu János érsekmétropolita*, *Endrődi János költő*, *Veszely Károly nagyprépost*, *br. Apor Péter*, *Cserey Farkas*, *Govora László*, *Szász Károly*, *aranyosrákosi Székely Sándor unitárius püspök*, *Bölönyi Farkas Sándor*, báró *Wesselényi Miklós*, *Deáki Filep Sámuel*, aki több mint 20 darabot fordított magyarra. A román irodalmi uttörői és korszakalkotói közül *Sincai György*, *Maier Péter*, *Kolosi Vazul*, *Lazar György*. Sőt az első román irodalmi folyóirat megindítója (1780—1822) *Rucocea Todor*, *Vaida-Voevod László*, *Avram Iancu*. Az erdélyi román ujságírás megalapítója *Baritiu György* (1812—1893). Aki az »Astra és a román akadémia elnöke. volt. *Báró Papp László* Erdély egykori alkormányzója, *Papiu Ilarian Sándor*, az első erdélyi, aki Románia minisztere lett. És a fényes névsornak nincs se vége se hossza.

Jelenlegi igazgatója *Bakódi Antal* 27 óraadó tanár élén állva, jeles elődeinek példáját követve vezeti az intézetet. Egyszerű sopronmegyei iparos szülők gyermeke született 1894-ben. Középiskoláit jeles eredménnyel elvégezve, a budapesti majd kolozsvári egyetemen tanári oklevelet szerez.

s pappá szentelése után előbb a temesvári nagykárolyi plébános mikor 1929-ben Kolozsvárra jön s a történelem tanára lesz a róm. kath. főgimnáziumban. A gyermekek iránti nagyszeretett, mely átítatta nemes lelkét, a konviktus Régensévé predesztinálja. Finom gyengéd lelkületét, erősen kifejlett igazságérzet szárnyalja felül. Ezen kiválóságáért rajongásig szeretik növendékei, mert nem a rideg pedagógus, hanem megértő és megbocsátó apjuk. *Uitz Mátyás* után 1933-ban az ősi intézet nagy körülményt igénylő igazgató teendőit reá ruházta a rend, melynek mindezeig a legjobb tudása és pártatlan egyéniségével igyekszik eleget tenni, közbecsülést élvező személye.

Mindazok, akik ezen ősi, patinás falu főgimnáziumban végeztek, sohasem gondolkodnak vissza a gyűlölet és fájdalom érzésével, mert a mélyenjáró hitet az erősebb szeretet fejlesztette ki az ott végzettek lelkében.

A református egyház megalapítása kolozsvárott és első templomának története

Az egyház életek körében a felvilágosultság szelleme a XV-ik században ki-termelte magából, a reformáció legelső megmozdulását. Ez a kor egyszersmind világtörténelmi megmozdulást is jelentett, melyben a könyvnyomtatás feltalálásán kívül tengerentuli felfedezések, új térhódítások sorakoznak fel, amit nem lehet egyes emberek művének tulajdonítani. Mert a művészetek, tudományok újraéledése, ezen újabb kor műveltségének olyan lendületes emelkedését hozta magával, melyből a konstancai és baseli zsinatokon felvetett hitújító és vallásújító eszmék örökéletűek lettek.

A református hit megteremtőjével, az 1509 július 10-én, Noyonban született, *Kálvin János*, genfi pappal egyidejűleg élt Kolozsvárott *Heltai Gáspár* tudós lelkész, a biblia első magyar fordítója, aki 1558-ban református hitre tért maroknyi táborával

szívvel-lélekkel követője volt *Kálvin*nak. Ugy, hogy évtizedes működését, a ma fennálló és viruló egyház alapkövének tekinthetjük. Hogy évtizedeken, sőt századokon át folytonos üldöztetésnek volt kitéve, nemcsak az új hitet hirdető, megerősíteni akaró lelkészi-kar, hanem az elnyomásnak ellentálló folytonosan szaporodó hivek is, az természetes, mert a jezsuiták nem szívesen osztozkodtak a hatalom fölött. Ennek a kálváriának, még az 1563-ban megtartott tordai zsinat sem tudta végét vetni. Csak a *Bocskay* féle felkelést követő 1608-ik évi országgyűlésen alkottak némi szabadvallást gyakorolható törvénycikket. De *Lipót* császár alatt újra lobbort vetett az elfolytott gyűlölet szikrája, melyet csak az 1681-ben megtartott soproni diéta enyhített. Végérvényesen *II. József* „*Kalapos király*” 1781-ben kelt rendelete biztosította a re-

formátus hitfelekezeti jogait, amióta rendíthetetlen erővel áll ez a szilárd bástya a Kolozsvárott is, melynek református egyháza a neve.

A következő századok legendákat szülő korában, *Mátyás a legnagyobb magyar király*, a Ferencrendi szerzet részére 1486-ban templomot építtetett. Ehhez tartozott még egy hatalmas kolostor is, mely templom, még a nagy király halála után is, »Mátyás templom« néven volt ismeretes. A tömjén illattól átitatott templom nagyon sok változáson és kézen ment át, míg elérkezett a mai rendeltetéséhez.

A szerzetesrend kiűzése után, sokáig üresen ásitottak a megbarnult falak és az előretörő, megfélemlítést nem ismerő reformáció hívei, csak a későbbi századokban vehették birtokukba. Mert azt 1551-ben *Báthory István* a jezsuitáknak ajándékozta, amit 7 évig birtokoltak, míg 1558-ban el nem üzték őket a városról. De mivel olyan hatalmas befolyással rendelkeztek, hogy még egyes fejedelmeken is uralkodtak, nem tudták megakadályozni visszatérésüket. De a sokat szenvedett nép akarata erősebbnek bizonyult a főurak nemtörődömségénél, akik nemcsak szétkergették a rend tagjait, hanem elvakultságukban, valószínűs vandalizmust vittek végre a templomra. Ezek az idők voltak a legdicselebnek, a folytonosan gazdát cserélő Isten hajlékára nézve. Mert nemcsak lakóházzá vedlett, hanem gabona raktár, sőt még istálló is volt. *Beihlen Gábor* a felvilágosult és a jezsuiták befolyásától mentes erdélyi fejedelem, az 1621-ben megkötött nikolsburgi béke értelmében, a már akkor szépen fejlődő református egyháznak ajándékozta, ezt a sok vihart kiállott templomot. De ez olyan siralmas állapotban volt, hogy nem lehetett semmiképpen sem használni egyházi célokra. Romjaiból *I. Rákóczi György* igyekezett hajdani fényére emelni, amit annyiival is inkább megtehetett, mert az 1645-ben megkötött linzi béke kimondta, hogy a református templomok tornyokat emelhetnek, azokban harangokat

helyezhetnek el és megkondíthatják minden ünnepélyes alkalomkor, valamint az elhunyt híveik lelkiüdvéért, akiket saját temetőjükben temethetnek el. A renoválás nagy munkája megindult. A fejedelem saját költségén felépítette, berendezette és már 1639-ben, Kolozsvár legrégebbi ref. templomának áhitatos csendjében, felharaszt az első Igehirdetés zsolozsmája, A bőkezű fejedelmet követő *II. Rákóczi György* tornyot is, emeltetett az ódon falakra, de sajnós a talajlazasága nem bírta el a szokatlan új terhet s kénytelen volt beleegyezni annak lebontásába, melynek következtében, ma is torony nélkül áll a vajdó nagy idők néma tanuja, amit 1875-ben javítottak át utoljára.

De nemcsak a külső falak szorultak tatarozásra, hanem, évszázadok alatt a belseje is alaposan megrongálódott. A XIX-ik század vége felé: a »Műemlékek Országos Bizottsága« kijavította, a cementburkolatu padlót, az összeropadozott mennyezetet, ugyancsak az ónkarikás festett üveg szemeket is kicserélték és a régi lámpák helyére újjak kerültek. Az 1579-ben, a kóruson elhelyezett *Heléna apáca* síremlékét is eltüntették és a templom belsejébe zárt misztikus világot, a kripták mélyén meghúzódó ismeretlen nemesek porladó csontjait három nehéz karika őrzi, a feltámadásig. Valamint a letűnt múlt legendás hőseinek a templom falain elhelyezett megfakult nemesi címerei tesznek tanubizonyságot egykori létezésükről.

Erdély emelkedett szellemű, nemes nagyszasszonyainak, a református arisztokrácia harcos urainak történelmi nevezetességű neveit feltűntető címerek a XVII. és XVIII. századból származnak. A szószék közelében egy egészen töredezett, hiányos ősi címer hirdeti gróf Mikes Anna porait, míg a presbiterek székei felett a régi latin írással, egész életrajzokat tárnak elénk, *Tóthfalusi Kiss Miklós*, a világhírű betűmetsző *Szatmár Némethy*, professzor testvérek és *Csepreghy Mihály* küzdelmes életét örökítik meg ezek a kifakult, de értékes írá-

sok. A búr szabadságharcban Transvaalban hősi halált halt *gróf Wass Albert* táblája is emlékezteti az előtt, a fiatalon elhunyt magyar mágásra.

A hatalmas templom közepén, melyben jelenleg *Vásárhelyi János*, az erdélyi egyházmegye elmélyült püspökén kívül, *Vásárhelyi Boldizsár* az ősz esperes, nemes fennköltiséggel hirdeti Isten Igéjét, itt áll egy kis emelkedésen az Ur asztala, amit még *Szilágyi Sándor* református lelkész 1827-ben készítettett. Az ősrégi templom egyetlen disze *Leonardó da Vinci* »Urvaszorája«, melynek minden sarkában bibliai szimbólum tűnik szemünkbe. S a nyitott testamentumnak egy lapja: „Ez az én szerelmes fiam, akiben én megnyugodtam!”

A diszesen faragott márvány szószék elő részében e héber írású tizparancsolat két táblája ragadja meg a hívőt, valamint a látványosság számba menő XIX. században épített monumentális orgona hagy mély nyomot a szemlélő lelkében. Mindezek a kórusrói tekintve felfedhetetlen látványt nyújtanak a templom hajója számos padsoraival a szószék pazar diszével ellentétben álló egyszerű imaasztal szilárd méltóságával. A körbefutó színes címer galériát, a hatalmas ablakon beözönlő napsugár, letörölhetetlen fénnel árasztja el ma is. Még láthatók azok a nyílások, melyek a régi tömör faajtó két oldalán vannak, ahonnan előtűntek támadások esetén az ajtókat eltörőlaszó gerendák, mikor a hívők tömege a templomban keresett menedéket a garázda zsoldos csőcsélék ellen. Ma már nincs szükség ezekre a gerendákra, mert a négy és félszázados templom kívül-belül békés nyugalom ömlik el.

Fennt balra: A belvárosi templom lelkésze: *Vásárhelyi Boldizsár* esperes. Jobbra, az alsóvárosi templom lelkésze. *Kádár Géza* esperes. Lent balra: hídelvei templom lelkésze: *Biró Mózes*, jobbra, a monostori templom lelkésze: *Deák Ferenc*.

Vásárhelyi János püspök

Ez a fenkölt gondolkozásu, nemesen érző, fáradhatatlan főpásztor, már születésekor 1888 június 12-én, a maroscsuci ref. lelkész derűt sugárzó otthonából, örökségképpen hozta magával karakter vonásait. S azt az éltető magot, amit közszeretben élő atya évtizedeken át hintett hivei lelkébe, a marosvásárhelyi református kollégium tudományt ontó falai között, 1906-ban le tett érettségi után, a kolozsvári teológiai akadémián történt pappá szentelésekör, 1912 óta szórja a lelkekbe, a hit felemelő énjével.

Hogy tudását elmélyithesse, hitéletét megerősítse állíthassa hiveinek szolgálatába, Berlinben, Bazelben, Genfben és Jenában végez hitbölcseleti tanulmányokat. Ezeknek befejeztével 1914-ben visszatér Erdélybe és a beszercei hivek között hirdeti Isten utólérhetetlen nagyságát és a benne hívők részére, annak csodatévő erejét. Négy évi buzgó működés után, a dési egyházközségben folytatja lelkészi teendőit,

honnan 1921-ben a kolozsvári ref. hivek leghatalmasabb táborának, a magyar uccai parochiának lett, ambiciózus, mindenkor tetterre kész pásztor.

Rátermettségét fokozza az az éles, mindent felfogó elme, az a felülmulhatatlan szónoki készség, mely mélyen járó s mégis magasan szárnyaló szentbeszédeivel, nemcsak belopta magát a hivek lelkébe, hanem azt mind hatalmasabb táborra fejlesztette. Nemcsak pásztoruk, hanem valóságos atyja lett annak a szépszámu gyülekezetnek, melynek több, mint másfél évtizeden át megértő és felmentő lelkésze volt.

Már felszentelésének 14-ik esztendejében, 1926-ban esperes lett, amit két évre rá követett a püspök helyettesi cím, majd 1936 július 2-án betetözte a püspöki méltóság.

Közvetlen népszerűsége, kimagasló szellemi nagysága, a kolozsvári társadalomban is előkelő helyeket biztosított szeretett személyének. Így volt éveken át az Országos Magyar Párt, kolozsvári tagozatának elnöke és a helybeli református Férfiszövetség díszelnöke. Mint kiforrott író, a »Károlyi Gáspár irodalmi társaságnak« alelnöki tisztét viseli és értékes személyét a »Kemény Zsigmond irodalmi társaság« is tagjai közé választotta. Ezek a megtisztelések, joggal megilletik a mély lelkiéletet élő fiatal püspököt, mert eddig 18 önálló művel gazdagította a magyar református irodalmat.

Külföldi tanulmány utjain szerzett impressióit, tapasztalatait »Képek Jéna és Bazel egyházi életéből«. Ezt követte: »Bizonságtétel« egyházi beszédeinek kiadása. »Megvigasztalva vigasztalni« temetési beszédei és imái, »Tudom kinek hittem,« valamint »Jobban tied Uram« lelkekbe markoló munkái. Cikkek és előadás sorozatokban is gazdag. »A család élete« c. művei mind igazolják az író lüktető erejét. A ref. lelkipásztorok részére

»Az ur színe előtt« imakönyvet adott ki, míg »Hittem, azért szóltam« magvas, megrázó erejű prédikációit öleli fel. A református hitvallást »Ami hitünk« összefoglaló cím alatt, világos logikájával magyarázza.

Az évtizedes tanulságos, tájékoztató és hitéletre buzdító »Reformátusok Lapját« is odaadó ügybuzgalommal szerkesztette, mely által láncszemként fűzi egymáshoz híveit és hozza őket nélkülözhetetlen érdekközösségbe. Ezen írói tevékenysége a »Magyar Nép«, az »Ut«, »Lelkész egyesület«, »Ref. lelkipásztor«, »Pásztortűz« hasábjain is igen gyakran találkozik az olvasó érdekesen értékes cikkeivel és tanulmányaival.

A munkának ez a fáradhatatlan apostola, nemcsak szeretett családjának, hanem annak a nagy családnak is, mely az erdélyi ref. egyház kerületet alkotja, olyan oktató, tanító szórakoztató és vigasztnyújtó műveket ajándékozott s fog még ajándékozni kifogyhatatlan szellemi tarsolyából, hogy lelkigazdaságában megfürödvé, újjáéled a református egyháznak valamennyi híve. Mert népies kisebb alkotásai éppen úgy magukon viselik az izig-vérig író kézjegyét, mint a legmagasabb nivón álló művei. »Az ifjúsági egyesület munkaterve.« »Kálvin János.« »Árva Bethlen Kata öröme« c. ifjúsági színművei a siker jegyében indultak el. Igen nagy közkedveltségnek örvend a »Hóstatí lakodalom« címet viselő életképe, mely színjátékot, már többször megismételték a Magyar Színház színpadán. A szereplőket nemcsak össze-

toborozta hívei közül, mint püspökhelyettes, hanem fáradságos és türelemmel átíratott munkával betanította őket s a jól sikerült előadás már nem egy forró estét szerzett az ambiciózus, népnevelő, főpapszerzőnek.

Közösen írott munkái: »A mi Isten tiszteletünk« ref. ágendaskönyv és a »Konfirmációs emlékkönyv«. Tudja, hogy gyógyulást szomjazó hívei is vannak, kik részre megírta »Lelki vigasz« c. művét.

Az írás éppen olyan lelkiszükség nála, mint a szeretet hirdetése, mert már beszüntetve lelkész korában utat tört ez a tett-készség, mely a »Beszüntetve Magyar Hírlap« szerkesztésében talált leveletésre. S mikor Kolozsvárra került, nagy körültekintéssel és fáradságot nem ismerő buzgalommal fogott neki a »Református Szemle« szerkesztéséhez.

Az ember, aki minden lépésével, tetteivel, igyekezett a puritán életű apa nyomdokain haladni, nemcsak méltó utódja lett az ősz pásztornak, hanem lelkigazdagsága révén tulszárnyalta. Mert 1936-ban az egyházáért minden áldozatot meghozó püspökhelyettest a távozó dr. Makkai Sándor utódjául szemelte ki a nagy tanács. Amire jogokat is szerzett, mivel a betegeskedő főpap távollétében az összes teendőket olyan rátermettséggel és hozzáértő buzgalommal végezte, hogy természetesnek találta mindenki, mikor az erdélyi püspöki méltóságot, 1936 július másodikán ritka tehetséggel megáldott, közvetlenségéről közismert egyéniségével töltötték be, a tanács egyhangú választása után.

Vásárhelyi Jánosné sz. Csiky Anna

A szelidség birodalmában meghasadt a kárpit, honnan a Jóság, a Szeretet szárnyán a földre szállt. Az egyszerű Isten szolgájának kicsiny otthonában, egy székely falúcskában Disznajón megszületett leánykában, ekkor még senki sem sejtette, hogy vele érkezett a földre az erdélyi reformátusok püspöknéje. Az eleven szemű

leányka, hamarosan kedvence lett a kicsi háznak, honnan a hítszavát hirdető apa gondos nevelése után, kiröppen az előkelőségéről és pedáns rendszeréről nevezetes De Gerandó felső leányiskola falai közé Kolozsvárra. De még gondolkozni sincs ideje a benlakó növendéknek, mikor a végzett hat felső után, kérő kopogtat, egy

Ifjú tiszteletes személyében.

Az örömszülők áldásával ketten indulnak, 1912-ben az életnek s a hét hónapos külföldi utazás befejeztével, Besztercén telepednek le s a viruló tiszteletes asszony a Kálvin szövetségben kezdi meg a szeretett munkáját. Ott, ahol a szükség rázza a nincstelenek rozszant ajtaját, az ő jó-sága elcsitította a vihart, elsimitotta jó-ságos kezével, a szenvedés szántotta bar-rázdákat a ványadt arcokról. Hat eszten-dei áldásos működés után, Dés városa nyeri meg az irgalom angyalát, aki nem hivalgásból végzi mentő akcióit s nem alkalomszerűen foglalkozik a nyomor enyhítésével, hanem lelkiismeretből van mindenütt jelen, ahol csak egy könnyet letörölhet a verítékező anyák arcáról. Hozzá nem fordulhatott a segélyért esdekelő, hogy áldozatkészségének kiapadhatatlan forrásából, ne merithette volna tele korsóját.

Mikor 1921-ben, Kolozsvárra követi férjét, az alsó városi nőszövetségben folytatja, a kilenc évvel azelőtt megkezdett nemes cselekedetét. Nehéz és fáradságot nem ismerő jó-ságos lelkéhez fűződik a ref. napközi otthon megteremtése s az elaggottak részére, hogy késői öregségükre ne legyenek kitéve a szánalom filléreinek, menházat létesít a nőszövetség agilis tagjainak összefogásával.

Mint a Nőszövetségnek akkori alelnöknője, jól tudta, hogy a ragályként terjedő szegénység napról-napra fokozza a nyomort, ha nem nyújtja ki fiainak segítő kezét: tandíj, tankönyv, étkezés, ruházat

formájában. Ennél fogva a Nőszövetség névtelen munkásainak kifogyhatatlan tartalékából, 1927 óta sok minden kikerült azok részére, akiktől a Sors megtagadta a gyermekszobát s köztük a napközi otthon sok apró gyermek talál védelmet, az uccarontó, lelket mészárosító hatása ellen.

S mikor fennkölt gondolkozású férje elérte a minden teológus álmát s a püspöki széket, az Erdélyi Ref. nőszövetség elnöki tisztségét nemes és áldásos cselekedetekben gazdag feleségének ajánlották fel. Legelső gondolkodása volt, hogy lelki édesanyjának: a ref. egyháznak védelmébe állítja be a szövetséget, hogy a hitéletet fényesen tündöklő szellemével, minél tökéletesebbé mélyíthesse. Mindentűt, a néposztály értelméhez mértén tartja meg nevelőhatású, hasznos, ismeretterjesztő s mégis irodalmi nivóju előadásait. Ezen előadások anyagát az arra hivatott egyének válogatják össze és ezeknek a jövedelméből kerülnek ki évről-évre a református diákok tanszerei, »terülj asztalai« és ruházatai. Itt mindenki Istennek tetsző dolgokat művel, mikor filléreivel hozzájárul a szenvedők nyomorának enyhítéséhez.

A besztercei, dési s jelenleg a kolozsvári humuszban a jó-ság, szelidség és szeretet elhulajtott magjai, ma, negyedszázados tevékenysége után, olyan hatalmas lombkoronát bontott, hogy alatta nemcsak a helybeli, hanem az egész erdélyi református Nőszövetség tagja, mindenkor, mindenki ellen oltalmat, támaszt és védelmet talál.

A hidelvei Ref. templom története

Az ősi, közel négy és fél század óta, itt is mély gyökeret eresztő református vallás terjedése, arra készítette a Kolozsvár, hidelvei egyházközséghez tartozó lelkes hívőket, hogy Isten dicsőségére templomot emeljenek. Az erdélyi ref. egyházkerület tanácsának ezen terv megnyerve tetszését

Szász Domokos püspöksége idejében 1896-ban, Szalay Ferenc nagyszebeni építész tervei szerint el is készült a milléniumi templom, mely virágvasárnapján felszenteltetett.

Molnár Albert teológiai tanár felszentelési beszédét így kezdte: — »E temp-

lom milléniumi emlékmű, nemzeti történelmünket Istenhez kapcsolja. Monumentális vallástétel az Isteni gondviselésről, kinek hálát adunk a multért, kitől esdekelyük a jövődőt. Templom, mint milléniumi emlékmű gondolatnak is szép és nagy.

Es a sok napégetett arcu, munkamart tenyerű hívő áldozatkészségének soha nem szűnő varázsát hirdetik ezek a közel négy évtizedes falak, hol megerősödik a lélek az Igehirdetés szárnyalásán.

A templom legelső lelkésze *Molnár Lőrinc* volt, akit *Benedek Árpád* váltott

fel és 1931-ig szolgálta a tisztult evangéliumi hitet. Halálával megüresedett lelkész állomásra a gyülekezet *Biró Mózes* fiatal lelkészt választja, aki az Ige szolgálatával, személyes hitéletével minden erejével igyekszik a hidelvei ref. hívek lelki és anyagi megépítésén, a gyülekezet tagjai között, ezen nemes munkára önként jelentkező testvérekkel karöltve. Hogy Igehirdetésehez elvetett mag mielőbb csirát bontva, sudaras fává erősödjön, mely alatt a hidelvei gyülekezet minden tagja szeretettel óvva oltalmat talál.

Dr. Vékás Lajos

Félszázadot pergetett le az Élet orsója, mióta a Háromszék megyei székely humusz röggkötő talajából a barátosi ref. lelkész derűt sugárzó otthonából 1880. okt. 6-án elindult egy élet. Jöttét nem jelezte sem harangzúgás, sem ágyúdörgés, csupán a lelkész apa lélekből szálló imája köszöntötte és védő kezét oltalmazón terjesztette ki megtett pályafutása alatt. Mert nagy utat tett meg az újszülött a sepsiszentgyörgyi Székely-Mikó kollégium patinás terméin keresztül az 1898-ban tett éretti nyilvánítságig. Puritán egyéniséggé nevelt karaktere a kolozsvári egyetem jogi fakultásán kezdett kialakulni, melyre alapot a nemes egyszerűségben élő lelkész apa tanítása adott. Az ifjúvá serdült gyermek 1902-ben a Kolozsváron állomásozó 21-ik honvéd gyalogezred kötelékében tesz eleget katonai kötelezettségének, hogy az év elteltével kettőzött ambícióval szerezz meg a jogtudomány kincseit. 1904-ben elérkezett a doktoráavatás ünnepélyes és a jogászévek felejthetetlen aktusához, mely után Désen joggyakornokoskodik, mint aljegyző kapcsolódik bele az igazságszolgáltatás végnélküli láncolatába. Majd kétévi gyakorlat után Budapesten bírói és ügyvédi vizsgát tesz és Petrozsény járásbíró-ságánál kezdi meg bírói működését. Már 1911-ben a kolozsvári ítélőtábla tanács-

jegyző bírója, hol 1915-ben a törvényszék kinevezett bírói pozícióját tölti be Justicia asszony oldalán. De ezen utóbbi avansálás már nem éri az ünnepélyes zöldasztal mellett, mert ezt a szűk tárgyalótermet 1914 aug. 1-ével fel kell cserélnie a harc-térrel, egy tágasabb határok között mozgó zöldasztallal, amelyre a Hadúr állított hörgő emberroncsokból feszületet. A hadnagyi uniformist hamarosan megfesti az igazságot osztó vére, de a hitében élő, kiegyensúlyozott lelkű pap fia, éppen olyan fegyelmezett ura a harci forgatagnak, mint a büntetőkönyv paragrafusainak. És a kardokkal diszített bronz és ezüst Signum Laudisok mellett szerényen meghúzódik a sebesülési érem, a Károly csapatkereszt szomszédságában a honvédszázadosi egyenruhán, mikor 1918 február havában, a kolozsvári kerületi parancsnokságnál a tiszt személyes ügyek és becsületbeli ügyek referense beosztást nyer. Ugyanez év december 8-án leteszi az uniformist és visszatér az 51 hónapig árván búslakodó asztalához, hogy folytassa szívjóssággal és lelki nemes-séggel átitatott igazságosztó működését. De nem sok időt hagyott az új impérium az igazságszolgáltatás gyakorlására, mivel 1919 március 12-én át kellett adni régi hivatalát.

Kijegecesedett hitélete, a jövőbe ve-

tett bizalma nem engedi csüggedni és rövid pár hónapi töprengés, kényszerpihenés ideje kiváltotta lelkéből azt a ma is virágzó kisebbségi alakulatot, mely a maga nemében páratlanul áll egész Erdély földjén.

Az impériumváltozás arra készítetett néhány Erdély emlőjén nevelkedett magyar intellektuelt, hogy a magyar szó fenntartásáért, annak fejlesztéséért egy szűkebb táborba tömörüljön és fáradhatatlan áldozatkész tevékenység árán, 7500 drb 100 lejes névértékű részvény kibocsátásával megteremtse a „Minerva” rt. nyomdai műintézetet. Az 1920 év elején megindított alakulási mozgalom dr. Vékás Lajos vezetése mellett novemberben befejezést nyert és mint kezdeményezője a magyar szó megmentésének, az új alakulatnál az ügyvezető igazgató nagy körültekintést igénylő pozícióját töltötte be. Igazgatása alatt 1924-ben tőkeemelésre lett szükség, ennél fogva 20.000-re emelte fel a részvények számát és ugyanez évben a részvényesek bizalma s a társaság elnöksége a vezérigazgató tisztségére emelte. Intézeténél a könyv és lapkiadást odafejlesztette, hogy azokból az elemi és középiskolai tankönyvekből, melyek egész Erdély magyar iskoláit ellátják, valamint szépirodalmi munkákból az 1935 üzleti év végén 1,915.738 darabot állított elő, melyből a saját kiadása 1,209.772 darab volt. Ezen kívül kiadója a „Magyar Nép” c. hetilapnak, mely 1921-ben indult meg és fokozatos fejlődéssel 22.000 példányszámot ért el. Ma is a rossz gazdasági viszonyokra való tekintettel 15.000 példányban kerül ki. 1930-ban újabb részvénytőkeemelés szorgalmazott a társaság s így ma 50.000 részvénnel 5.000.000 lei alaptőkéje van ezen nagy teljesítményt végző műintézetnek, melynek számos mellékága erősíti Erdély egyik legnagyobb nyomdávalatát.

A sokoldalú vezérigazgató kellemes állásán kívül, egyházi és közös társadalmi életet él. A református egyházkerületnél az igazgató tanács tagjai között vesz részt az ügyek lebonyolításában, valamint a ref. zsinati tagságon kívül a legfelsőbb egyházi bíróság előadója. Ügybuzgalommal tölti be a ref. leány főgimnázium főgondnoki tisztét és a ref. teológia előjárói között is élénk működést fejt ki. Mint nyomdai termékeket előállító üzem élén álló vezető egyén, a Romániai Grafikai munkaadók Szövetsége elnökévé választotta. Kolozsvár legrégebb pénzintézeténél, melyet néhai *Böölönyl Farkas Sándor* alapított, az u. n. »Gondoskodó Társaság«-nál is az elnöki tisztet viseli. A Lapkiadó R. T. és a »Minerva« biztosítóintézet R. T. igazgatóságainál az alelnök tiszteletbeli pozícióját is szimpatikus személye tölti be. S a kisebbség ügyét felkaroló, volt »Országos Magyar Párt« intéző és számvizsgálóbizottságában is aktív működést fejtett ki.

Hogy nyomdatermékeit közvetlenül juttathassa a vásárló közönség közé, még 1921-ben megvásárolja a Minerva R. T. által Kolozsvár egyik régi, nevezetes könyvkereskedését a Stief-féle Deák Ferenc u. üzletét, hogy az ott szorgalmazott forgalommal is fokozza az intézet jövedelmét. Mert ezen nyomda vállalat azonkívül, hogy ápolója és fejlesztője a magyar szónak, 14 évi fennállása óta 100-tól 200-ig terjedő személyzetnek biztosította megélhetését.

Félszázad távolából nézve a lelkes gyermekének pályafutását, jól eső érzéssel állapíthatjuk meg, hogy mindazt, amit a magyar bírói karban kivívott, a kisebbségi sorsban nemcsak megtartotta, hanem fokozottabb nivóra emelve, a szűkebb körű magyarság el nem koptatható közbecsülését élvezte.

ACADEMIA DE MUZICĂ ȘI ARTĂ DRAMATICĂ, CLUJ

Academia de Muzică și Artă dramatică

Fiecare națiune își consideră ca datorie principală, atât cultivarea muzicii, cât și dezvoltarea acesteia până la perfecție. La Cluj, după schimbarea imperiului, la 21 August 1921, Primarul orașului, *Dr. Iulian Pop*, a preluat Conservatorul maghiar, de sub direcțiunea Directorului *Lavotta Rezső*, iar Guvernul numi în fruntea Instituțiunii ca director pe *prof. Gh. Dima*, care împreună cu *prof. dr. Augustin Bena* și-a început activitatea organizatoare. În Bugetul Statului era prevăzut și Conservatorul, ca existența celor 10 profesori numiți să fie asigurată. În conferința ținută la 10 Oct. 1919, lucrările pregătitoare au fost declarate încheiate, și porțile Conservatorului au fost deschise pentru cei 151 de elevi înscriși. Specialitățile Conservatorului erau: teorie și solfegii, armonie, contrapunct, compoziție, cânt, pian, vioară, violoncel și dramă, pregătind audietorii la muzică și artă dramatică. În 1921 s'a deschis cursul de flaut, la 1922 s'a înființat secția pedagogică pentru pregătirea profesorilor de muzică pentru școli secundare, în 1923, cursul de contrabas, oboi, clarinet, corn, trombă și trombon, iar în 1926 și cursul de fagot. Conservatorul în frumos progres, a fost atins în mod simțitor la 5 Iunie 1925, prin decedarea marelui său geniu, *Gh. Dima*, în moștenirea căruia a fost numit de *Director prof. dr. Augustin Bena*. El și-a început activitatea înființând la 1926 »Mu-

zeul de Istoria Muzicei« cel dintâi și singurul în România. În fruntea unui corp profesoral devotat a insistat nu numai asupra pregătirii muzicale, ci a reprezentat și talentul de interpretare al elevilor săi. În anul 1928 a predat la Teatrul Național, în cadrul unei reprezentațiuni, opera: »*Noapte în Grenada*« de *Kreutzer*. La 1930 s'a reprezentat opera »*Martha*« de *Flotow*, iar peste un an au redat cu o artă desăvârșită și oratoriul »*Creațiunea*« de *Haydn*. La 1931 Conservatorul e înglobat în învățământul superior, cu titlul de Academie. În prezent funcționează la catedre bugetare 22 profesori, extrabugetare 5 puteri didactice, având 225 elevi. Statistica celor 18 ani de activitate prodigioasă dovedește vitalitatea acestui institut. Dintre elevii Institutului au fost angajați până în prezent la Teatrul Național Cluj: 19 artiști, la Opera Română Cluj: 13 soliști, 18 în orchestră, 4 corepetitori (pianiști); la Opera Română București: 3 soliști; ca profesori: la Academia de Muzică Cluj 1, la Conservatoarele din Timișoara 6, în Tg.-Mureș 2, Sighet 2, Brașov 1, Lugoj 1 și în Cernăuți 2; ca șefi de muzică militară 3; peste 100 profesori de muzică la școli secundare.

Rezumând activitatea acestei instituțiuni educatoare, putem constata că selectul corp profesoral și Directorul merită toate considerațiunile.

Prof. Dr. Augustin Bena

Sufletul, care dezvoltă din sine cunoștințele, care se mișcă liber în imperiul nesfârșit al ritmurilor și melodiilor, dispune de o comoară imesurabilă. El creează din sine bucuria acea profundă, care trăește din veacuri nesfârșite în sufletul poporului simplu și din aceste comori, cu o inspirație artistică, leagă un buchet miraculos, cum numai la puțini le reușește.

Eddigi élete alatt, minden törekvése abban nyilvánult meg az 1880 október 29-én, Pianul de Jos községben született görögkeleti pap fiának, hogy szeresse az igazat, szolgálja a szépet, a jót, az eszményit és terjesztthesse a zene misztikumába vetett hitet, s ezáltal közelebb juthasson az emberi tökéletességhez.

A gimnázista diák lelkét már inspi-

Iubirea, cu care se devotază carierei sale, prin prizma căreia privește lumea, îl ridică din rândul oamenilor de toate zilele, iar din compozițiunile sale se resfrânge asupra sufletelor noastre o seninătate strălucitoare.

În cursul vieții sale de până acum, fiul de preot ortodox, născut la 29 Decembrie 1880, și-a depus toate stăruințele spre a iubi adevărul, spre a servi tot ce-i frumos, bun și ideal și spre a propaga credința sa în misticismul muzicii, cu scopul de a ajunge mai aproape de desăvârșirea omenească.

Sufletul elevului de liceu era inspirat spre muzică de baritonul frumos răsunător al tatălui său, iar în cursul studiilor continuate la Sebeșul-Săsesc, Blaj, Brașov se umplă de ritmul murmurător al păraului, de freamătul pădurilor și de melodiile triste și originale ale fluerului de cioban. Bucuria de nedescris, pe care i-o procură prima vioară, prin care îi se înrădăcinează în suflet iubire către muzică, o simte ca elev de liceu în cursul primelor lecții de pian. Incepe să se desvolte rapid și în teoriile muzicale, pe care le însușește dela profesorul său al doilea, dela *Max Krause*. În această vreme, la vârsta de 18 ani, compune pe vioară cântecul: „*Nu mă abandona*“, care este cunoscut în maghiară cu textele: „*Te csak szeress*“, „*Akácós út*“, „*Tapsolj mulass*“.

Ca conducător de coruri de elevi însușește o frumoasă rutină, când protejat de profesorul de istorie dela Teologie, *Dr. Ioan Stroia*, mai târziu episcop-militar, ajunge student la Teologia ortodoxă din Sibiu. Aci atrage asupra sa atenția renumitului compozitor german *Kirschner Hermann*, care se ocupă bucuros cu acest elev genial, și prin el însușește ușor elementele compoziției superioare, se împrietinește cu conducerea corurilor mixte și a orchestrelor. Atunci compune: „*Flori de nufăr*“ și „*Imn Religios*“ pentru coruri bărbătești cari devin în scurt timp foarte populare, purtând pe ele peceta originalității.

rălta a zenére az apa szépen csengő bari-tonja s Sebeșul Săsesc-en, Blaj-on, Brașov-ban folytatott tanulmányai közben teletüd-vel szívja magába a patak csörgedező rit-musát, az erdők sutogását, a pásztor sipok mélabús, eredeti melódiáit. S amilyen le-írhatatlan boldogságot szerez neki az első játékhedű, amelyen való kísérletezés köz-ben gyökeredzik meg lelkében a zene sze-retete, ép oly gyönyörűséget nyújtottak a gimnázistának az első zongora leckék. Itt oltják lelkébe a ritmus érzéket s rohamo-san kezd fejlődni az általános zeneismeret-ben, amit második tanárától, Max Krause-től sajátít el. Ebben az időben, 18 éves ko-rában szerzi a: „*Nu m' abandona*“ hege-dűre irt énekét, amit magyar fordításokban: „*Te csak szeress*“, „*Akácós út*“, „*Tapsolj mulass*“ szövegekben és cimekben ismernek.

Mint a diák-kórusok vezetője, igen szép rutinra tett szert, mikor *Dr. Ioan Stroia* teológiai történelemszakos profesz-szor, később katonai püspök, pártfogása folytán a Sibiu-i gör. kel. teológia hallga-tója lesz. Itt hívja fel figyelmét *Kirschner Hermann*, hírneves német zeneszerzőnek, az ifjú teológusra, aki szívesen foglalkozik a zseniális növendékkel s játszi könnyed-séggel ismerkedik meg általa a magasabb komponálás, hangszerelés tanaival s nyer bepillantást a vegyes énekkar és zenekar vezetésébe. Ekkor születik meg „*Flori de nufăr*“ és az „*Imn religios*“ férfi kórusa, s a következők is hamarosan népszerűkké váltak, mert az eredetiség soha le nem pat-tanó zománcát lelkéből égette reájuk szer-zőjük.

Mikor végez a teológiával 1903-ban, *Dr. Stroia* prof. ajánlatára, mint a metro-polita ösztöndijasa a berlini zeneakadémi-ára kerül és *Max Bonch* prof. zeneszer-zést, *Franz Schultz* prof. összhangzattant és kontrapunktot, *Max Stange* prof. énekét, *Karl Haymann* prof. zongorát tanul. Két év után București-be tér az ösztöndijas művészképzős s az ottani konzervatórium-ban Castaldi és Kiriak tanárok tanítják.

Ezzel a sokoldalú tudással és felké-

Terminând în 1903 teologia, la recomandarea profesorului *Dr. Stroia* e trimis ca bursierul Mitropolitului, la Academia de Muzică din Berlin unde învață compoziție la *prof. Max Bruch*, acordament și contrapunct dela *prof. Franz Schults*, canto la *Max Stange* și pian la *prof. Karl Haymann*. Peste doi ani se întoarce la București și studiază la Conservatorul de acolo sub *profesorii Castaldi și Kiriale*.

Cu astfel de pregătiri și cunoștințe multilaterale vine la Sibiu ca profesor de muzică la seminarul Andreian și la școala de fetea »Astrei«. În același timp e preocupat și ca dirijor. Își consacră tot timpul pentru aprofundarea cunoștințelor sale muzicale, conducând coruri, predând la cursuri și învățând. În 1909 ajunge profesor la liceul din Năsăud unde și-a luat bacalaureatul. Ca dirijorul corului dela liceu compune două coruri bisericești mixte. Talentatul profesor de muzică și religie trăiește la Năsăud și o intensă viață socială. Este conducătorul corului unit, corului industriașilor, orchestrei pompierilor și al corului mixt al agricultorilor. În acest timp este numit de Consiliul Dirigent încă pentru cursul de vară ca referent muzical, iar în același timp cu neîntreruptele sale studii muzicale dobândește și titlul universitar obținând doctoratul în Litere și Filosofie.

E însărcinat împreună cu maestrul *Gh. Dima* cu organizarea Conservatorului românesc din Cluj, unde îi se deschide un teren mai larg pentru dezvoltarea talentului său, predând teorie muzicală, armonie, istoria muzicii, acustică și pedagogie muzicală până în anul 1925, când după moartea lui *Gh. Dima* e numit director și predă și conducerea teoretică și practică a corurilor. De numele lui este legată înființarea Muzeului de Istoria Muzicii, singurul pe țară. La 1929 e înaintat la gradul de Inspector de Muzică. În același an publică colecțiunea compusă din cântece românești clasice și populare, cuprinzând 76 coruri de femei. Această operă indispensabilă se bucură de aceeași popularitate ca și »Teoria

șușlătești» și Sibiuba zenetanărilor, așa cum Andreian seminariumului, așa cum »Astrei« leányiskolához. De ugyanakkor karnagyi teendőket is végez. S minden idejét a zene elmélyítésére fordítja, melyet a kórusok vezetése, tanítás és a folytonos tanulás között oszt meg. Majd 1909-ben, abban a năsăudi liceumban lesz tanár, ahol mint érettségiző diák állt tanárai előtt. Itt már nemcsak szóval hirdeti a zeneelmélet, zeneszerzés tantételeit, hanem mint a liceumi kórus karnagya 2 egyházi vegyes kórust szerez.

A kivételes tehetségű zene és hittanár Năsăudon 1919-ig élénk társadalmi életet él. Ugy az egyesült kórus, Iparosok kórusának, tűzoltók zenekarának, földmivelők vegyes énekkarának ambiciózus és nevelő hatású karnagyi teendőit végezte. Ekkor nevezi ki a Consiliul Dirigent, már a nyári kurzusra zenei előadónak és a folytatódó zenei tanulmányaival egyidejűleg, egyetemi végzettséget is szerez, melynek eredményeként literaturai és filozófiai doktorátust nyer. Megbízást kap *Gh. Dima* mesterrel együtt, a cluji román zenekonzervatórium megteremtésére. Itt már sokkal tágabb tere nyílik képességeinek bemutatására, s így tanítja mindezideig a zeneelméletet, összhangzattant, zenetörténelmet, akusztikát, zenei nevelést, egészen 1925-ig, mikor *Dima* elhalálózásával ő kerül az igazgatói tisztségbe és az énekkar elméleti és gyakorlati vezetését is tanítja.

De jóval nagyobb érdemeket szerzett az egész országban, ma is egyedül álló Zenetörténeti Múzeum megalapítása körül, az 1929-ben zenészeti felügyelővé kinevezett igazgató. Ugyanez évben írja meg a klaszikus és román énekekből összeállított gyűjteményét, mely 76 női kórust foglal magában. Ez a műve éppen olyan népszerűségnek örvend és nélkülözhetetlen, mint az 1921-ben kiadott »Zeneelmélet« c. munkája. De értékesek a kéziratban maradt, zenetörténelmi, akusztikai, karnagyvezetői írásai, melyek a hivatásos és nagytehetségű zeneapostol mély tudását igazolják.

Az 1931-ik év új állomáshoz repítette

Muzicei» publicată în 1921. Însă, afară de acestea sunt foarte prețioase și operele rămase în manuscris, tratând istoria muzicei, acustica, educarea dirijorilor, cari adevăresc cunoștințele profunde ale acestui talentat apostol al muzicei.

Când, la 1931, Conservatorul e ridicat la titlul de Academie, deminitatea de rector a fost oferită tot personalității sale distinse. Pe lângă activitatea de rector și conducător al mai multor coruri, după o activitate de profesor de 30 de ani a dăruit lumii muzicale o colecție care cuprinde 100 de coruri mixte, cari sunt mărgăritare de neprețuit atât al vieții muzicale române cât și a celei mondiale.

A fost creatorul corului bisericei ortodoxe minorite, precum și al corului școalei de menaj »Sf. Terezia.« În prezent e dirijorul și președintele corului episcopal ortodox înființat de dânsul, și conducătorul corului dela Școala Profesională și Școala Comercială de Fete.

De pe catedra sa academică propagă generațiilor frumosul, idealul, iubirea de neam, ale căror forțe emană din misticismul muzicei. Ca profund cunoscător al spiritului poporan românesc, are în vedere interesele românești, reușind astfel să educă în timpul de un deceniu și jumătate, talente muzicale cu cari se poate mândri viața muzicală română.

Persoana, care a făcut demnă această Instituție să concureze cu cele din străinătate, n'a voit să fie niciodată altceva decât apostol al muzicei. N'a râvnit la carieră politică, el și-a ajuns scopul devenind un propagator animat al muzicei române.

Această misiune culturală propagată cu o energie și ambiție invicibilă de trei decenii, a fost recunoscută de Guvern, fiind decorat cu »Coroana României în grad de cavalier«, Răsplata Muncii de Învățământ cl. I. și »Răsplata Muncii pt. Biserică« cl. I., iar în istoria muzicei românești numele său va fi înscris cu litere de aur.

nagytehetségű egyéniségét, mivel a konzervatórium, akadémia jellegét nyert, s a rektor tisztét pedig az ő személye tölti be mindezideig.

Rectori hivatása folytán s a különböző kórusok vezetése, tanítása mellett, harmincéves professzori működése után, olyan kompozíciókkal lepte meg a zenevilágot, mely 100 vegyeskórus tangyűjteményt tartalmaz, ami úgy a román, mint a világi kórusirodalomnak válogatott gyöngyei.

Alapítója volt a gör. k. Minorita templom kórusának, a Școala de Menaj Sf. Tereza kórusának is. Jelenleg karnagya és elnöke az általa reorganizált orth. püspöki kórusnak, valamint a tanítóképző és a Liceul Comerciala de fete énekkarainak. Az életre hozott cluji román zenei főiskola katedrájáról hirdeti a szépet, nemeset, az összetartó fajszeretetet, melynek ereje a zene misztikumaiból árad. Mint a román néplélek kiváló ismerője, a román érdekeket tartja szem előtt s ezért tudott nevelni másfélévtized alatt olyan zenei erőket akik csak dicsőséget szereznek a román nemzetnek. Ő aki a külföldi zene főiskolákkal szemben versenyképessé fejlesztette az akadémiát, sohasem akart más lenni mint zenész. Nem ambicionálta a politikai karriereket, ő elérte célját, lelkes pedagógusa lett a zenének. Ezen kulturmissziójáért, melyet kitartó energiával és törhetetlen ambícióval folytat három évtized óta, a kormány a *Coroana României, grad de cavalier, Răsplata muncii de învățământ cl. I.*, és *Răsplata Muncii pt. biserica cl. I.* érdemrendekkel honorálta és a román zenetörténelembe pedig ragyogó aranybetűkkel írta be nevét a szerénységgel és szerény egyéniséggel.

Prof. Dr. Istrate Artenie secr. gen.

Sentimentul puternic, numit iubirea frătească de neam, ardea cu flăcări de nestins și în vremea stăpânirii maghiare în sufletul fiului de funcționar de Stat născut la 30 Noemvrie 1898 la Năsăud. Deoarece Năsăudul era aproape de vechea Românie, sufletul locuitorilor era și prinaștere mai aproape de România, decât de conducătorii administrativi ai provinciilor de sub stăpânirea coroanei maghiare. Nu făceau demonstrații cu naționalitatea lor, dar nici nu se umiliau.

În acest mediu a crescut tânărul elev care și-a făcut clasele primare mai întâiu la Alba-Iulia, apoi la Năsăud spre a continua din 1908 clasele liceale la liceul românesc. În măsură ce creștea, se desvolta în el și conștiința națională devenind român conștient. Aptitudinea sa excepțională muzicală l-a ajutat mult în actele prin cari servea idealului național românesc.

Ca elev eminent n'a avut de suferit de rigoarea profesorilor. Încă pe când era în clasa IV. liceală mănuiă cu o dexteritate artistică flautul, formând dintre colegii săi români un cor, cu care dirijorul abia de 16 ani a repurtat succese frumoase fiind distins pentru aptitudinile sale muzicale. În 1916 își ia bacalaureatul eminent. Talentul său de compozitor a început să-și desfășure aripile încă pe aceste vremuri. Viața sa a luat însă pe atunci o întorsătură care a avut o influență nefavorabilă asupra carierei sale viitoare.

Tânărul bacalaureat, care s'a prezentat în mod eminent în fața comisiei de bacalaureat, dintr'o zi pe alta trebuie să se ocupe cu materii mai puțin pașnice. Ordinul de mobilizare îl cheamă la Reg. 32 de honvezi din Dej, și mai întâi la școala de elevi din Cluj apoi la cea din Bratislava trebuie să învețe elementele studiului, care învăța teoriile vărsării de sânge. Încă în 1917 tânărul elev-fruntaș e dus între domoniții frontului italian și cu boala primită aci intră la spital, unde în cursul vindecă-

rii are o vastă ocazie să mediteze asupra zădărniciilor vieții. Când în 1918, tânărul ajutor-ofițer depune uniformă armatei ungare, obligațiunea sa militară n'a luat încă sfârșit. După preluarea imperiului satisface acestei îndatoriri și în armata română, astfel în 1919 luptă în Reg. 84 de Infanterie pe frontul dela Tiszafüred contra contagiei bolșeviste.

Numai în Maiu 1920 termină serviciul militar tânărul sub-locotenent în vârstă de 22 ani și desbracă uniformă militară ornată cu „*Coroana României în grad de cavalier și cu Virtutea Militară*”, obținând gradul de locotenent în rezervă.

Cei patru ani pierduți în vâltoarea războiului nu se puteau reface cu ușurință de către tânărul trecut prin vijelia luptelor care acum se înscrie la Facultatea de Drept a Universității din Cluj. Dar conștiința națională, care vâpăia încă de copil în sufletul său, izbucnește acum cu forțe reînnoite și ca președintele Societății Studenților Someșeni e în cel mai intens mod luptătorul înflăcărat al tuturor mișcărilor cari propăvăduiau solidaritatea națională și iubirea de neam. Aceste mișcări au fost în stare să-l recompenseze pentru suferințele din timpul războiului. În anii dintre 1920—22 ca președinte în cadrele Societății Studențești o aranjat serate cu program la Năsăud, Dej și Gherla, iar în colaborare cu Societate din Sălaj la Zalău, Jibău, Tășnad, Cehul-Silvaniei, Șimleul-Silvaniei, fiind conducătorul corurilor de acolo. Spre a-și asigura existența, ocupă postul de secretar la Conservatorul, azi Academia de Muzică din Cluj, și împreună cu cursurile dela Drept se înscrie ca student și la Secția Pedagogică și Secția de flaut și încă în 1923 își ia diploma de profesor de muzică. În timpurile de înainte și de după promovarea ca doctor, își desvoltă cu sârguință talentul muzical și pe lângă înflăcărâte marșuri patriotice și naționale, cari pe lângă sentimentul național, desvoltă și conștiința, a

mai compus melodiile cunoscute ale »Imnului Studentesc.«

Pe lângă funcțiunea preocupătoare de secretar a îndeplinit între 1932—37 la filiala din Cluj a »Sindicatului artiștilor in-

strumentali« funcțiunea de secretar, iar din 1937 personalitatea simpatică și binecunoscută despre simțul de justete îndeplinește funcțiunea de Președinte.

Prof. Ana Voileanu Nicoara

Născută la Sibiu, prin talentul moștenit din partea mamei, încă din vârstă de 6 ani s'a consacrat muzicei. Producțiunile sale muzicale, precum și compozițiile, cari în raport cu vârsta erau uimitoare, prevesteau un mare talent. În timpul studiilor secundare e eleva lui *Victor von Heldenburg* și de abia în vârstă de 12 ani, la prima interpretare publică entusiază cu Menuet-ul lui Gederovsky. În cursul anilor dela Academia de muzică din Viena însușește teoriile superioare ale muzicei și luându-și diploma de profesoară la pian în 1911, peste un an dă la Sibiu primul concert. Programul era alcătuit din Chonnore de Bach, Sonata lui Schumann, rapsodia doua a lui Brahms și Fantezia de Chopin, și tehnica de o scară ridicată precum talentul muzical al artistei a avut o frumoasă ocazie să se afirme. Tot în acel an începe cursul ca profesoară particulară. Râvna spre științe o duce în 1913 la Conservatorul Stern din Berlin, dând aci examenul ca o elevă talentată a profesorului *Martin Krause*, iar în 1916 devine profesoară la școala de muzică a lui Fischer Ervin din Oradea. În vremea războiului mondial se refugiază cu părinții în Eger activând ca profesoară în școala de muzică de acolo. La schimbarea imperiului e invitată ca profesoară la Conservatorul Român din Cluj, de unde în 1921 pornește iar în călătorie de studii la Berlin pentru însușirea variațiunilor artistice ale profesorului Leonid Kreutzer. În acest timp posedă deja o artă aprofundată și precizitate

muzicală, așa că concertele date la Berlin și Lipsca se termină cu succese răsunătoare, ziarele germane aducând omagiile cele mai mari artistei interpretatoare. Cu drept cuvânt se poate spune că a adus viață în teoriile estetice superioare și a interpretat cu atâta dragoste muzicală operele, că publicul cunoscător a fost frapat în așa măsură, cum rareori s'a întâmplat la interpretători anteriori.

Nici compozitoarea nu rămâne în urma artistei interpretatoare, distingându-se cu compunerea muzicei la versurile lui O. Goga și Pavelescu, precum și prin criticele scrise cu o intuiție ageră. Criticele apărute în coloanele ziarelor și revistelor »Gazeta Transilvaniei«, »Societatea de mâine«, »Courierul Muzical« și »Patria« dovedesc că e foarte versată în lumea muzicală. A fost redactorea părții muzicale din »Encyclopedia« Minerva și s'a distins și ca traducătoare, traducând din germană opera »Mallons Passion« a lui Bach, iar din franceză opera »Henriade«. Are o operă intitulată »De Luni până Duminecă« (1936) în care cu o metodă directă știe să predea exercițiile de clavicatură. Are un nume cunoscut și la Radio—București unde a interpretat cu o fidelitate originală opere muzicale românești.

Încă în 1928 s'a măritat după publicistul Vladimir Nicoară, redactorul ziarului »Patria« care într'adevăr se poate mândri cu soția artistă, a cărei nume se pronunță cu respect și dincolo de hotarele țării.

Prof. Cornelia Deac

Propagatorilor muzicei li-e destinat de către Soartă un tratament deosebit, deoarece ei aduc seninătate în sufletul oamenilor, din fragedă copilărie până'n amurgul vieții. Dar meritul nu-i numai al artiștilor interpretatori, căci și educătorilor spre viața muzicală li-se cuvine recunoștință pentru activitatea lor pedagogică obositoare.

Fiica profesorului greco-cat., născută la Blaj, în acelaș timp cu studiile liceale, învață pian la Conservatorul din Cluj de sub direcția lui *Lavotta Rezső*, întemeiat în 1819, și ca absolventă la concerturile Academiei de Muzică din Budapeste, în anii 1914—15—16, dă dovadă despre o așa aptitudine muzicală, încât această cunoștință muzicală profundă cucerește auditorul cunoscător în materie.

În 1918, la invitația *directorului Lavotta*, își începe activitatea de profesoară în institutul, unde a cunoscut misticismul muzicei.

În acest institut străvechiu, oferă elevilor esența cunoștințelor sale muzicale, iar după preluarea imperiului, ca româncă născută, devine profesoară la această școală superioară de muzică.

De când concertele publice cu elevii nu mai au loc, n'a mai apărut în fața marelui public. Numai ca o foarte valoroasă pedagoagă de muzică își dobândește merite cu o activitate culturală desvoltată deja de un deceniu și jumătate în viața muzicală a Clujului.

Prin această activitate educatoare de generații a dăruit lumea muzicală cu un mare număr de intelectuali muzicali și încă și în viitorul apropiat, acest talent ambițios, prin bogata sa pregătire muzicală, va educa țării mulți elevi talentați.

A zenei palyán levők, megkülömböztetett elbánásban részesülnek a Sorstól, mivel a zsenge gyermekkortól kezdve, életük alkonyáig napfényt varázsolnak az emberi lelkekbe. De nemcsak az interpretáló művészeké az érdem, mert a zenei életre nevelők is elismerést érdemelnek fárasztó pedagógiájukért.

A Blajon született gr. k. professzorleánya is, középiskolai tanulmányaival egyidejűleg Clujon, az 1819-ben alapított zene-konzervatóriumban, Lavotta Rezső igazgatása alatt tanul zongorát. Majd Budapesten, a Zeneakadémián az 1914—15—16 tanévekben végzett, ahol olyan zenei készséget árul el vizsgahangversenyein, hogy mélyen szántó zenei tudásával meghódította a műértő hallgatóságot. És 1918-ban abban az intézetben kezdi meg tanári hivatását, Lavotta meghívására, ahol megismerkedett a zene misztikumaival.

Itt adja tudásának, zeneismeretének legjavát, ebben az ősi konzervatóriumban, ahonnan 1919-ben történt impérium változásával, mint román születésű, a román zenei főiskola tanárnője lett.

Mióta végetértek a volt nyilvános növendék-hangversenyei, nem szerepelt a nagyközönség előtt. Így csak, mint értékes zenepedagógus szerzett érdemeket kultúrtevékenységével, amelyet immár másfél évtizede fejt ki Cluj város román zenei életében. Generáció nevelő munkája révén számos zenei értelmiséggel ajándékozta meg az internacionális zenei világot és még a közel jövőben is gazdag zenei képzettségénél fogva, ambiciózus tehetsége sok talentumos növendéket nevel az országnak.

Prof. Radu Viorica

Talentul înăscut își croiește drumul și se manifestă cu timpul chiar și în fața opunerei părinților.

Fiica profesorului de liceu, născută la Brad în jud. Hunedoara, încă la vârsta de 5 ani a manifestat un interes deosebit față de muzică, care dovedea o muzicalitate absolută. Jocul la pian a fetei de 5 ani dovedea o clavicatură atât de desvoltată, că putea face onoare și unui pianist mai rutinat. Studiile școlare începute la Brad le continuă la Müllbach și se pregătește să le termine la Lugoj, dar în acel moment cântă la pian cu atâta precizie, încât contrar voinței părinților, întrerupe studiile dela Școala Normală și în 1920 se înscrie la Conservatorul de Muzică din Cluj.

Eleva înscrisă la secția de pian la dna prof. de pian Cornelia Deac obișnuită cu disciplina muzicii în urma educației sale îngrijite, își însușește și teoriile pedagogice în așa măsură, că la concertele de fine de an ale Conservatorului, a interpretat operele cu atâta finețe, că a meritat pe deplin diploma obținută în 1925.

Dar studiile supraîncordate și sârguința neobosită necesitau odihnă și astfel se retrage în liniștea intimă a casei fami-

liare, unde își adună forțele să poată satisface invitația Directorului Dr. Bena la catedra devenită vacantă în urma ieșirii la pensie a *doamnei Dima*. Astfel devine în 1927 profesoară la Conservatorul unde și-a luat diploma și ca profesoară tânără oferă elevilor partea cea mai bună a științei sale. Pentru a însuși cunoștințe muzicale și mai desvoltate, în 1928 călătorește la Paris pentru un voiaj de studii și timp de un an e elevă la *D-na Geraldî*.

Astfel pregătită, se întoarce la Cluj cu o știință aprofundată și reîncepe predarea muzicii la Conservator, dar când în 1931 obține numirea definitivă ca profesoară, munca încordată îi sdruncină nervii și e silită să ceară concediu de boală pentru un an, că apoi reînprospătată să-și reîncepă activitatea la Conservator, unde azi, prin activitatea ei conștiincioasă și excelentă de pedagoagă a meritat recunoștința generală. În repetate rânduri a dorit să se prezinte în fața publicului în cadrul unui concert individual, dar până'n prezent a fost împiedicată în aceasta de starea de sănătate. N'a renunțat însă la acest proiect, căci și azi se pregătește sârguincios, că să-și demonstreze arta muzicală.

Prof. George Ciolac

Este unul dintre talentele cele mai remarcate al artei muzicale din noua generație. Născut la Botoșani în 20 Aprilie 1903, ca descendent al unei vechi familii de boieri. După ce a făcut bacalaureatul în liceul Larium la 1922, trece la Conservatorul dela București și în anul 1925 obține diploma cu magna cum laude. Paralel cu Conservatorul frecventează și facultatea de drept. În anul 1926 deja se găsește la Paris unde cu maestrul rancez Alfred Cortet, aranjează multe concerte. Sub indemnarea maestrului Cortot și a desăvârșit studiile și obține diploma ca eminent dela »Ecole Normale«

din Paris, »licence de concert«. În anul 1928 a fost numit profesor la Conservatorul din Cluj și ocupă postul la 1930. S'a înfățișat publicului pentru prima oară într'un concert propriu la Ateneul Român din Capitală la 20 Martie 1931.

Programul bine întocmit a fost compus din operele cele mai grele ale lui; Bach-Busoni, Scarlatti—Tausig, Glazunow, Chopin, Enescu, Debussy și Albeniz. Un recitat precis din toate punctele care înscrie numele acestui talent excelent între numele virtuosilor Români.

Îndeosebi a dat tot farmecul specific

compozițiilor lui Chopin, atât prin claritatea și precizia deplină a tehnicii, ca și prin sonoritățile pe cari le-a realizat în acel »pianissimo« care da muzicii romanticilor poezia ei caracteristică.

În urma acestui concert urmează un turneu strălucit la concerte în principalele orașe din țară.

După aceste începuturi suntem siguri bazându-ne și pe critica elogioasă din țară și străinătate, că Dl. Ciolac care est în plină ascendență și vigoare a talentului său va face o carieră artistică peste cadrele normale, după cum au anunțat-o încă de pe băncile școlii iluștrii săi profesori Aurelia Cionca și Alfred Cortot.

Prof. Arbore Calunsky Adriana

Vom face cunoștință cu o pereche de artiști, trăind o viață armonică, unde soțul artist e acompaniat în concerturi de o soție, artistă la pian, cu suflet genial.

Educația exemplară, dată de părintele său colonelul Arbore din București a oferit o bază sigură în viață. După bacalaureatul de liceu, devine elevă la Academia de Muzică din București și aci, pe lângă pian, învață și compoziție. Când obține diploma, la 1919, pleacă la Paris în călătorie de studii, simțind că mai are nevoie, de aprofundarea cunoștințelor muzicale.

În »Ecole normal de Musique« obține licență de pedagogie și teorie muzicală și după 1921 se întoarce în țară.

Aci se mărită după tenoristul cu re-

nume Calunsky Octav și soții artiști obțin în scurt timp un frumos renume. La București, Brașov, Sibiu, Constanța, prin concertele lor de un nivel absolut au produs o impresie de așa măsură, încât critica s'a manifestat cu cel mai mare extas despre talentul lor artistic excepțional. Chiar și dincolo de hotarele țării, în Italia la Roma, Milano, Verona, Bolzano, Merano, Palermo. În orașele Bratislava și Brno din Cehoslovacia concertul lor cu un splendid program s'a desfășurat cu mare succes. Acesta s'a repetat și la Cluj în 1929, la care în 1930 devine corepetitoare la Operă, iar dela 1935 e profesoară la Academia de Muzică din Cluj, clasa de pian, fiind mult apreciată.

Prof. Constantin Stihl

Încă din fragedă tinerețe s'a devotat muzicei, fiul de funcționar, născut la Iași în 28 Aug. 1888. Această iubire către muzică l-a predestinat să se înscrie în anul 1902, după clasele de liceu, la școala superioară de muzică din Iași. Aci face cunoștință cu solfegiul și cu teoriile fundamentale ale muzicii. Apoi, pentru desăvârșirea acestor cunoștințe și pentru perfecționarea în muzică, se înscrie la Academia de Muzică din București și aci, pe lângă armonie se specializează și în flaut, luându-și diploma la 1909. În 1921 vine la Cluj, ca suplinitor, unde prin talentul său muzical excepțional și cu o genialitate înăscută activează dela 1922 în Orchestra Operei ca prim flautist, iar începând dela 11 Aprilie

1927, e numit de către Minister profesor titular la Academia de Muzică din Cluj, apoi printr'un Decret-regal din 19 Iunie 1930 definitiv devine profesor titular. La Academia afară de flaut, e și profesorul de dirigenta al secțiunelor de instrumente de suflat.

Pe lângă preocuparea de profesor se ocupă cu mare predilecție cu compoziții muzicale, compunând până în prezent peste 20 de piese muzicale. Căsătorindu-se, soția sa de un suflet artistic și-a cizelat soprana dramatic la Milano, procurând cu aceasta publicului clujean multe seri răpitoare. Viața lor ideală nu e conturbată de nici o disarmonie, căci amândouă suflete artistice stau pe pedestalul succesului.

Prof. Dna. Sárossy Rosalia

A Kolozsvárott született postafőfelügyelő félárva a Marianum növendéke lesz, s már az elemi osztályokban kezd megismerkedni a zongorajátszás alapelméleteivel s mikor már a néhai *Donoșan Valéria*, neves zongora pedagógushoz kerül, már némi gyakorlattal veszi magánleckéit. Mikor 1920-ban letette az érettségit, mivel eltökélt szándéka, hogy diplomát szerez, mint zongoratanár, Budapestre utazik és egy éven át *Hegyi Emánuel* növendéke lesz. De váratlanul jött betegsége visszaparancsolja szülővárosába s mikor felgyógyul, *Hevesi Piroska* zongoraművésznőnél készít alapot arra, hogy megfelelhessen a cluji, akkori román zenekonzervatórium felvételi vizsgájának. A zongoratanári szakon a jónevű *Ana Voileanu* interpretáló művésznő és kiforrott pedagógus tanítja és az 1929-ben elnyert zongoratanári diplomával, mint korrepetitor nyer alkalmazást, annál az intézetnél, ahol folytatja megkezdett

tanulását, hogy az első oklevél mellé a cluji tudomány egyetem filozófiai fakultásán, az általános pedagógiát, mint főtárgyat hallgatva 4 szemeszteren át, 1931-ben, középiskolai zenetanári diplomát szerezhesen.

Az interpretáló készséget mint precíz kísérelő többször volt alkalma kifejleszteni, amit még önképzőkori előadásokon kezdett meg, mint a Marianum gimnáziumi növendéke. Többször nyílt alkalma, neves román magyar énekeseinket koncertjükön kísérelni, úgy Erdélyben, mint Bucureștibben is, hol igen szép játékról tett bizonyosságot.

A tudni vágyásra, az univerzális zenei tudományok megszerzésére, igen sok időt szentelt. Így 1935 óta, énekkurzust látogat, amelyet Lia Pop művész tenárnő vezet, s itt pusztán, hogy elmerülhessen a hangok misztikumaiba, saját szórakoztatására tanul énekelni.

Lumea muzicală a Clujului. Cluj zenei élete.

Bányai Jolán zongoraművésznő

A Șomcuta Mare mezővároskában született vendéglős temperamentumos leánykájánál a művészi hajlammal párosult kez ügyesség, alapos megfigyelő képesség, már az alsó osztályokban megnyilvánult.

Az Erdélyszerte jóhírnévként örvendő *De Gérandó* felső leány iskola növendéke lesz.

Még egészen gyermek-leányka, mikor a leütött zongora hangjegyeit írja kottafüzetébe, olyan biztos zenei érzékkel, hogy nagyműveltségű igazgatónője buzdítására zongorázni tanul. A hat éves felső leányiskola elvégeztével, 1920-ban, a Magyar Zenekonzervatóriumban, *Rezik Károly* ala-

pos zenei oktatása mellett már az első évi évvizsgán elismeri tudását a tanári kar.

És 1924-ben nemcsak diplomát nyer és az első díj nyertese lesz, hanem a magas zenei tudással rendelkező volt növendék, mint rendes tanár nyer kinevezést a konzervatóriumhoz, melyet pedagógiai precizitással töltött be 1924—1929-ig, amit beteg férje ápolása szakított félbe.

1934-ben egy két-zongorás *Bethoven* koncerten aratta első nagyobb sikerét, amit *Liszt—Paganini* számával *Etűd szólójával* ért el. Már ezen a kitűnően sikerült koncerten a sajtó is felfigyelt a

szépen játszó tanár-művésznövendékre s szép jövőt jósol részére. Az 1935 évben lezajlott hangversenyen *Liszt*: Campanella szólóját játszotta lebilincselő erővel, melyben egyéni kiválósága mutatkozott.

Hogy minden tekintetben zenei nagysággá forrhaszon ki, lejátszandó darabjait a legmagasabb tökélyre emelhesse, *Hevesi*

Piroskánál mint diplomás tanár, művész képzőt végzett.

Ahogy koncertjei az elvitázhatatlan siker jegyében zajlottak le, éppen olyan kiváló zenepedagógus is 15 éves kora óta. S keze alól jó néhány növendék került ki, akik hálás szívvel gondolnak nemes, lelkü tanárnőjükre.

apanagyfalusi Gajzágó Nusy

A ritmus, a zeneművészet birodalmának ezerszínre bontott csilingelése már ott lüktetett az utolsó Someş megyei alispán Dejen született leánykájának vérében, mikor közép iskolai tanulmányai után a magyar főváros zeneakadémiájának növendéke lesz. Ez természetes. Érthető. Hiszen a markáns egyéniségű közigazgatás labirintusában otthonosau mozgó alispán, nemcsak rajongója volt a zenének, hanem az örökbecsű »Érik a, érik a, buzakalász« című dallal ő ajándékozta meg a »Sirva vigadókát« mikor *Dr. Kovács Sándor* kiváló zenepedagógus felismeri a leányka zenei tehetségét, amit *Kende Hilda* zongoraművésznő minden ambíciójával magasabb tökélyre emel, *Hubay Jenő* igazgatása alatt teszi le Bpestén 1927-ben az akadémiai vizsgát. Ezzel korántsem ért véget továbbképzése, mert előbb *Donogán Valériától* elméletben mélyíti el veleszületett zenei készségét és *Zsembery Elvira* művészi kiképzésbe részesíti.

Ilyen felkészültséggel kezdi meg zon-

goratanárnői pályáját magánnövendékek kiképzésével, majd mint a római kath. egyházi zeneiskola tanárnője hinti el színskálától gazdag lelkének virágait. Rövidesen felfigyel reá a Román királyi operaház is, hol három éven át, mint korrepetitor adja tehetsége legjavát.

Igen meleg és emlékezetes ünnepelésben volt része az 1936 évben, az unitárius kollégium disztermében megtartott növendék hangversenyen, melyen a résztvevő 25 növendékkal valósággal brillírozott a művészi egyéniséggé kiforrott tanárnő.

De nemcsak nevelni tud a néhai alispán leánya a zenei életre, hanem előadói készsége mellett, amiről 1916-ban szülővárosában, gyermekkorában tett tanubizonyítást, dalszerzői talentuma is felfelé emeli.

Négy finom, hangulatos, szívtől-szívhez szóló magyar dal a csapongó kedélyt, szikrázó életkedvet s emellett csendes szomorúságot, fel-fel törő temperamentumot tár elénk.

N. Szele Irén, zongoraművésznő

Ugy is, mint a zeóművészeti tanfolyam kiváló pedagógusa, úgyis mint kiforrott zongoraművésznő, elismert, hatásos koncertjeivel, mindig a legnagyobb sikereket aratja. Mióta szárnyat bontott nemes művészete, évről-évre megismétlődő, de folyton izmosodó magas nivójú hangversenyei eseményszámba mennek a kolozsvári zenekedvelő közönség előtt.

Kollár testvérek és *Kollár Károly* koncertjein kívül, 1929-ben báró *Kemény*

Géza budapesti hegedűművészt kíserte finom árnyalatú aláfestéssel, majd a kamarazene kurzuson elért, ragyogó eredmény után, 1933 és 1934-ben, *Hermann Katicával* lejátszott két zongorás koncertje olyan mély hatással volt az előkelő közönségre, — mivel az asszonyi lélek finom rezdülései teljesen összhangban voltak kifejező művészetének férfiasan ható erejével, — hogy az elismerés tapsorkánja többször megismeteltette velük az interpretált számokat.

ZONGORA TANÁR

Dr. DÓRYNE KOVÁTS G. M. ROHONCZY MÁRIA
ZONGORA TANÁR

ZONGORA TANÁR

ZONGORA TANÁR

BANYAY JOLÁN

ZONGORA TANÁR

LÁSZLÓCZY NUCI
ZONGORA TANÁR

ZONGORA TANÁR

ST. HERMANN KATIKA
ZONGORA TANÁR

WALD RENÉE

APNAGYFALUSI
GAJZÁGÓ NUSI

D. NAGY SZELE IRÉN

CSIPKES ILONA

S. GLÜCK ILONKA STRITZKY LILI
HEGEDŐMŰVÉSZ HANGVERSENYÉNEKESHAJNAL GYŐZŐ
HANGVERSENYÉNEKESALEXANDRA STIHL
MEZZO SOPRÁNPOLLERMANN ARANKA
TENOR DRAMATIC

CAROL KOLÁR

VIRGIL POP
KONCERT ÉNEKESHAJNAL GYŐZŐ
ORATORIUM ÉNEKES

MARIA LIDIA CIOLAC

OCTAV ARBORE CALNUSKY

ZSIZSMANN REZSŐ

ELENA ANTON
KARNAGYBRETZ JOZSEF
ÉNEK TANÁR

D. NAGY SZELE IRÉN

EICHNER ANDOR

ZSIZSMANN REZSŐ

KARPÁTI EMIL

ELENA POPA-RUCK

BEREI OLGA

SCHMEIHOLTZ MARGIT

BODNÁR KLÁRA

GARL ILY

ING. LAKATOS J.

Dr. IHÁSZ BÉLA

Dr. HOLLÓ ENDRE

MESTITZ JÁNOS

ZENEI NÖVENDEKEK CLUBJON

Lászlóczky Nucz zongoratanárnő

Amikor jöttek a fejlődést hozó leányka évek, *Donogán Valéria* kezdi bevezetni a zongoratanulást rejtelseibe. Fogékony lelke hamarosan kibontakozik s mire elvégzi a kereskedelmi iskolát, már olyan meglepő rutinról tesz tanúbizonyságot, hogy a számbavehető zenei erők jövőt jósolnak a kibontakozó tehetségnek.

Mikor a helybeli Magyar Zenekonzervatóriumban sikeresen levizsgázik, alapos felkészültségénél fogva zongoratanárnői diplomát és állást nyer ugyanott.

Ahogy már növendék korában taníttatni kezdett, s azóta számtalan növendéket nevelt a zenei életre, ép oly tökéletességgel és briliáns technikával állja meg a helyét a koncertjein, melyek mindezideig a legforróbb siker jegyében zajlottak le.

Ahogy főerősség s mondhatni specialista a blattolás terén épen olyan művészi ihlettel interpretálja Liszt, Chopin, Schumann, Dohnányi kompozíciót s Ardeal számos városában Arad, Dej, Gherla, Turda, stb. aratta diadalmas sikereit önálló hangversenyeivel, mint kamarazenés és brilirozó Liszt játékos.

De nemcsak a zongora művészi kezelése képezi kiváló egyéniségének főerőségét, hanem ének hangja is kellemes és drámai modulációkban nyilvánul meg. A nevezetesebb szerepei a *Bűvös vadász*, *Álarcosbál*, *Zsidónő*, *Tosca* stb. opera áriákból kitűnő ízléssel összeválogatott műsorán, melyekkel mindenkor frappirozza a műértő hallgatóságot.

S. Glück Ilonka zongoratanárnő

A Nagybányán született kereskedő leányának is hamarosan visszhangra talál, hófehér lelkében a költészet legszebb remekei: a zene akkordjai. Arra a viszhangra mely már ott vibrált az anyai, nagymama ritmusérzésű lelkében, aki egy olyan művészt adott a világnak, mint *Filipp Izidor*, a párisi művészképző zseniális igazgatója és nagyhírű komponista. A Békéscsabán született *Benedek Karolina* édesanyjában is sok művészi készség volt, aki a nemzeti zenédét végezte, s félszázadon át számos zenei nagyságot nevelt Nagybányán.

Ezen nagyságok egyenes leszármazottja *Glück Ilonka*, aki még alig tudja átfogni a zongora oktávot, mikor édesanyja vezeti be a zenebirodalom rejtelseibe.

Az általános műveltség megszerzésével egyidejűleg *Zsembery Ilona* zongoratanárnőnél halad az átöröklött tehetsége folytán a zene útjain és már a zsenge leányka jótékony célú hangversenyek keretében mutatja be, hogy predesztinálva van a zenei pályára. Hiszen még egészen gyer-

mek, mikor már tanítóskodik az édesanyja tanítványai között, mikor már komolyan veszi a növendékekkel való foglalkozást.

Mielőtt Bpestre menne a Zeneakadémiára, *Zsembery Elvira* készíti elő az első vizsgára. Budapesti tartózkodását is igyekszik jól kihasználni, hogy adott zongoraleckéinek honoráriumát pótolja a saját tanulmányainak költségeit. Az akadémia első osztályának nehéz zenei anyagát *Bartók Béla* előtt tette le s annyi elevenség, temperamentum, lendület és a kibontakozó talentum szárnyalása nyilvánult meg vizsga előadásában, hogy a nagymesternek teljes elismerését vívta ki.

A karrier, mely az erdélyi művészek fészkeiből, Nagybányáról indult ki, már elért első állomásához, mint Doppler Irma tanárnő tanítványa, az akadémia IV osztályos végbizonyítványa átvételéhez, *Weiner Leó* zeneszerzőnél, aki elsőrangú pedagógus is, mélyíti el meglevő tudását, hogy minél kiforrottabban állhasson tanítványainak rendelkezésére.

Mikor 1919-ben, szülővárosában, mint akadémikus a nyilvánosság elé lép, finom interpretáló tehetségéből kap izelítőt az elegáns és műértő közönség. Még nem kiforrott tökéletesség, de már a zenei zseni magával tudja ragadni a hallgatóságot. Azután 1923-ban Kolozsvárra érkezik és a magyar zenekonzervatórium zongora tanárnője lesz. Két éven át töltötte be ezt a pozíciót, amely inkább erkölcsileg emelte az ambiciózus tanárnőt, mint anyagilag. Így áttért, 1925-ben a magántanári pályára, melyen ma már olyan közkedveltségnek örvend, hogy méltán beigazolódott az a tény, hogy nemcsak kiváló, modern pedagógus, hanem kiforrott, komoly és elmélyülni tudó előadóművész.

Az ősi rög vonzóereje, a humusz csábító varázsa, 1924-ben lecsalja Nagybányára és karácsonyi ajándékkul, egy újabb zongorakoncertet ajándékoz a szülővárosá-

ban élő zeneimádó közönségnek.

Majd Kolozsvárott is bemutatja 1927-ben interpretáló művészetét és a hangverseny önálló koncertjeinek műsorát zongora mellett Bach, Beethoven, Schumann, Liszt és Chopin zeneszerzők halhatatlan művei képezik s olyan precizitással adta vissza műsor darabjait, hogy mély átgondolással, bravuros technikával megjátszott számai után a közönség szünni nem akaró tetszésnyilvánítása az elvitázzhatatlan sikert jelentették. Amelyet a helybeli lapok egyhangulag elismertek.

Ma már, csak mint művészi talentummal megáldott pedagógus vesz részt a város zenei életében, mert állandó elfoglaltsága kevés időt enged, hogy viszontláthassa Kolozsvár zeneműértő közönsége a dobogón. De elkövetkezik majd ez az időpont is, mikor kiforrott technikájú játékaival újból megforrasztja a koncert termek levegőjét.

St. Hermann Katica, zongoraművész

Mint kisleány telve bizakodó reményekkel Bécsből indult el vágyainak hódító útjára. Kolozsvárott, néhai Dr. Klumákné Solti Felíz vezeti be a zongoraművészet misztikumába. Majd Hegyi Emánuel tanár vezetése alatt elvégzi a budapesti zenei művészeti főiskolát, 1920-ban lép a nyilvánosság elé. Pillangóként kibontott szárnyával kettéhasítja a közöny vastag függönyét és könnyed játékaival utat tör a kételkedők szívéhez. Zongoraművészetének csorbíthatatlan fegyverével, 16 év óta számtalan diadalmas csatát nyert a zeneértők előtt. Ma, eleven szerve Kolozsvár zenei vérkeringésének s a jövődő varázslatos reménycsillaga, ott ragyog hófehér homlokán. Egymást érik a feledhetetlen esemény-számbamenő koncertjei, valamint a fiatal művész zsenik, Visky János, Végh Sándor Pop Virgil, Zélig Tibor és mások hegedűszóloínak meleg színekkel aláfestett zongorakiséretei. A 12 éves Makula Tibor csel-lőművészt 1925 szept. a Magyar Színházban tartott, egész estét betöltő hangversenyén, annyi odaadással és utolérhetetlen

könnyedséggel kísért, hogy a sajtó meleg hangon emlékezett meg a művészi estélyről. Beérkezett hegedűművészeket, mint Pollermann Aranka, Indig Alfréd, olyan kifinomult rutinnal kísérte, hogy nagy része volt benne, hogy a koncertek a siker jegy-zajlottak le.

1928 júniusában megtartott első, egész estét betöltő önálló hangversenyét Bach, Beethoven, Chopin, Liszt, Debusszi szerzeményeit eleveníti fel azzal a játszi könnyedséggel, melyekre csak a kiforrott műveszek képesek. Két zongorás koncertjét, mely 1933-ban Szele Irén társaságában szintén a siker jegyében zajlott le, 1934-ben újra megtartotta. A lapok mint kuriózumot, mint felejthetetlen művészi élményt említik meg, az izig-vérig művésznek bravuros teljesítményeit. Pedagógiai készsége már növendék korában utat tör s budapesti tanulmányai alatt folytatva, mai napig is tart. 1933-ban, ambiciózus egyéniségét e zeneművészeti tanfolyan igazgató-sága tanárnak hívta meg.

Wald Renée okleveles zongoratanárnő

A zenepedagógusok kevésbé rögzös pályája felé gravitál a Kolozsvárott született közbecsülésben élő kereskedő gyermeké. Azt a tudást, amit kicsi leányka kora óta, jónevű mesterektől szerzett, zenei intelligenciája és veleszületett abszolút hallása révén, növendékei között osztogatta már akkor, mikor még maga is növendék volt. A Tarbut gimnáziumban végzett, hat főgimnázium után, külföldi zenei tanulmányt akar folytatni, de közbejött családi körülmények miatt visszamarad és első mesterétől: *Pongrácz Ádámtól* szerzett zongoratudását kezdi fejleszteni 1932-ben a román zeneakadémián, ahol *Voileanu Ana* tanárnő és neves interpretáló művész tanítványa lesz.

Azt a kiforrottságot, melyet könnyed billentyű kezelése és abszolút muzikalitása árult el, a művész-tanárnő azonnal felismeri és 4 éven át, megkülönböztetett odaadással foglalkozik értelmes növendékével. Így nyert azután 1933-ban mint jelesen végzett, zongoratanárnői diplomát, amit azóta rendszeresen gyümölcsoztet, mint ma-gán tanárnő.

Fejlődő zenei készségéről évről-évre

ad beszámolót, melyet, még mint *Pongrácz Ádám* növendéke mutatott be 1920-ban, a Marianumban lezajlott szereplésekor. De rohamosan fejlődő széles skálájú és tiszta könnyed játékáról az 1934-ben megtartott évközi növendék hangversenyen győződhetett meg a hallgatóság Bach—Bussoni interpretálásakor: Tokata és fuga D. Moll. 1934-ben évvárón Chopin: H. moll Scerzó 1935-ben évközi hangversenyen is szépen adta vissza Cezar Frank: Simfonikus variációit, két zongorán. Mig az 1936 évi záróvizsgán; Liszt: A-Durját biztos és gyakorlott kézzel oldotta meg s meleg általános tetszés nyilvánítás mellett adta elő a nagy mester zongoraversenyét. Ezen már az elismerés tapsvihara is felcsendült s az egész akadémia tanári kara szép jövőt jó-solt a végzett zongora tanárnőnek.

Még csak pályafutásának kezdetén áll, de már is, mint elmélyülni tudó pedagógus, biztos iránybau halad, a közkeresett és kitűnő technikával tanító zongoratanárok karrierje felé. Ezenkívül nagy rutinra tett szert, mint kamara zenész és ezen a téren is szép fejlődés tanusit kiforrott játéka-val.

CRISTAL PALACE

Propr. IULIU MÜLLER GYULA tulajdonos.

Cafe

Restaurant

Bar

Az előkelő cluji közönség szórakozóhelye. — Erdély legszebb bárja. — Világvárosi attrakciók. — Szolid árak. — Asztalrendelés.

CLUJ, STRADA IULIU MANIU No. 4.

TELEFON: 28—99.

Párdyné Bretz Josefín oratorium énekesnő

Napsugaras fényben tova suhant leány éveit a Baróton született bankigazgató gyermeke Braşovban élte le, s középiskoláit végezve a zenei műveltség megszerzésére törekszik. *Hesshaimer Julia* és *Lassel Rezső zeneigazgató* kezdik csiszolni vele született énekhangját, s 3 év után már olyan ezüstös trillával cseng kifinomult szopránja, hogy 1904-ben *Johannes Werner Koffka*, München leghíresebb ének mestere elfogadja növendékének. Már itt nemcsak alapos zeneelméletbe és hangkiképzésbe részesül, hanem bebizonyítja, hogy nem pazarolta érdemtelenre a nagy német mester idejét. A müncheni Lukács templomban mutatkozik be *Heiden* »Teremtés« c. darabjával, ahol tisztán zengő kellemes és ragyogó tónusú szopránja diadalmasan csendült fel az ódon templom falai között. Majd »*Vierjahreszeitung*« rendezésében megtartott ünnepélyes koncerten a modern zeneszerzők alkotásait interpretálja olyan ének művészeti kiforrottsággal, hogy a sajtó a legmelegebb ovációba részesítette.

Mielőtt férjhez menne *Baumann* kereskedőhöz, magas skálájú szopránját *Becht Josef dán* származású orgonista viszi át az egyházi ének misztikus, de fenséges áhítatú s ennél fogva lelket-ázó labirintusába, hogy az ének művészet minden ágazatában otthonosan mozoghasson. Így készül fel teljesen, mikor 1906-ban Münchenben, az állami zeneakadémián sikeresen levizsgázva, tanári oklevelet nyer.

Visszatér szülői házához Braşovba, hol számos oratóriumot interpretált olyan ragyogó sikerrel, hogy csodálatosan töndöklő áriáit sokáig emlékezetbe tartotta az áhítatos tömeg.

Itt viszi diadalra Brüll: »*Aranykereszt*« opera főszerepét, *Lohengrin* Elzáját. Továbbá *Beethoven* 9-ik szimfóniáját, *Piernée* kinderkreitung nagy oratóriumát.

Férjhezmenetele után, 1926-ban Clujra

költözik s megnyitja nagy énekiskoláját. Eddig évente 30—35 növendéket képezett ki 5—6 évi tanulás után, akik közül nem egy szerzett olyan nevet, mint *Kovács Károly* növendéke, aki ma már a budapesti Királyi operaház kiváló művésze. *Mettner Mária* pedig, a prágai operánál aratja sikereit.

Mikor lezajlott Clujon az első bemutakozása *Beethoven* »*Missa Sollemnis*« klasszikus szépségű oratóriuma, hamarosan megtalálta azt az elfedett utat, melyen át ezüstös csengésű szopránja a szívekbe jutott.

Ezen örök emlékezetű 1927 június 2-án megtartott *Beethoveni* centenárius lezajlása óta, az a kivételes megtiszteltetés érte, hogy a helyi lutheránus templom kántori teendőivel az ő lelkes, kiforrott temperamentumu egyéniségét bízták meg. Itt lett bemutatva vezetése mellett »*Krisztus hét szava a keresztfán*« c. oratórium: *Josef Haydn*től.

Nem kisebb sikert ért el *Liszt Ferenc*, feledhetetlen »*Szent Erzsébet*« műve, melynek címszerepét énekelte végig olyan magas művészettel, melyet keveset hallottak e száz éves templomfalak.

Bécsi turnéi mellett sem mehetünk el megemlékezés nélkül, hol katonai zenekisérré egy olyan koncertet adott, hogy a háboru alatt az uralkodó család is megjelent az előadásán és színdús árnyalatú lyrai szopránját kitüntetésbe részesítette.

S ma, mikor már ezren felül van a növendékeinek száma, akik közül számosan beérkeztek, mikor olyan ragyogó és sikerekben gazdag mult áll a hátamögött, nem szűnt meg elmélyíteni kibővíteni széles skálájú hanganyagát. 1936 óta *Antonió Bossó* olasz mestertől vesz énekleckéket, hogy kulturált hangját olyan tökélyre emelhesse, amivel az ország határántúl is diadalt fog aratni.

Zsizsmann Rezső

A Magyar Zenekonzervatórium igazgatója

A hajdani aranybánya völgykatlanban fekvő városka, mely Trianon előtt Magyarországot látta el arannyal, szülte őt is, 1885. április 15-én, Körnöcbányán, a köztisztelőben élő bankpénztárnok apa öröme. Mikor 1903-ban szülővárosában levő főreál iskolában éretté nyilvánította a tanári kar, Budapesten a természettudományi fakultás matematika-fizika szakon lesz hallgató. Itt nyer 1908-ban tanári oklevelet s mint gyakorló tanár, működik egy évig, de lelke vágyát követve, a zeneművészeti főiskolának lesz rendes növendéke a diplomás tanár, hol 1912-ben, mint kész orgonaművész és zeneszerző szerzi meg újabb diplomáját.

A német zenevilág megismerése végett Berlinben tölt egy évet s a *Friedrich Wilhelm* egyetemes zenetudományos akadémia hallgatója lesz. Innen tér 1913 őszén Marosvásárhelyre, hova a városi zeneiskola igazgatósága hívja meg tanárnak. A kirobant világháborúban rövidesen ki követték személyét. 1916-ban, a Kolozsvárott állomásozó 21. honvédgyalogezred keretében a Vöröskereszt javára végig koncertezte Erdélyt. Mikor 1918-ban leszerel, visszatér tanítványai közé, akik ha megcsap-

pant számban is, de repeső szívvel várták, közvetlen szerénységéről közismert tanárokat.

Két éves turnét végez több felső olaszországi városba, s *Földessy Arnold* csellóművésszel bejárja az egész országot egy hathétig tartó közös koncerttel kapcsolatban.

Mikor elfogadja a Cluj-i róm. kath. egyházközség meghívását a karnagyi állás betöltésére, közel 1000 növendéke vett tőle érzékeny búcsút, melyen a székely főváros színe-java megleghangon búcsúztatta 1929-ben, érdemekben gazdag és ragyogó 17 éves multra visszatekintő mesterét.

Az a 10 év, amit ezen ősi város falai között ezidei eltöltött, úgy is mint egyházi karnagy orgonaművész, úgy is mint a magyar zenekonzervatórium zenetörténeti, esztétikai és összhangzattan tanára és 1938 februárjától annak igazgatója, tele vannak fényes eseményekkel, valamint 1930 óta az Iparos Egylet művész dalárdáját is fokozottabb nivóra emelte. Emlékezetesek maradnak orgonaszimfonikai, zenekari és oratórlumi koncertjei, melyek olyan lélekemelő sikerrel fejeződtek be, s magukon viselték az elmélyült művész szuggesztív akarateréjét. és egész országban ismerté tette nevét.

Kárpáti Emil, karnagy

A Szepesség hegykoszoruzta szinompái szülőfalujának Busócnak feledhetetlen emlékei, mint a megbolygatott méhek rajzanak messzeségbe tekintő szemei elé. Azután a legendáshírű késmárki gimnázium patinás falai tárulnak elé, az öröm, gondtalanság, kiállott izgalmak, kicsinyes reszketések közepette elrepült időszakok, ahol alapot nyert kitűzött céljának eléréséhez.

Mert a gimnázium négy osztályának elvégzése után a jövő generációkat nevelő pályára készül az 1883. november 23-án született gyermek, s ez által minden igye-

kezetével azon fáradozik, hogy elérhessen a tökéletes ember színvonalára. A történelmi nevezetességű Eperjes városában végzi a tanítóképzőt s már preparandista korában eljegyzí magát a lelket nemesítő dallal s igyekszik önmagából eleven szépérzéklet s az akarni tudás fenségét kifejleszteni. Így érkezik el az oklevél átvételének idejéhez, s megkezdí 1902-ben a nemzetnevelő nap-szamosoknak idegörlő, de egyszersmindt felbecsülhetetlen tevékenységét.

Mivel a komolyabb s számottevő zenével és a dal akkordjaival, már képzős

korában tisztába volt, így a tanítás fár-
dalmait rendszerint a zene akkordjai mellett
pihente ki.

A zenevilágot a tökéletesedés folytán,
mindig különböző oldalról ismeri meg s
mivel szívvél-lélekkel szolgálta a dalkultuszt
már 1907-ben, a megalakult »Luther Kör«
az ő kiegyensúlyozott kezében látja biztos
helyét a karmesteri pálcának.

Bár az ambiciózus karnagy mindent
elkövetett, mint a régi kolozsvári iparosEgy-

let karmestere, hogy a megjött frontkatonák
lelkébe újra belopja a dal fenséges szép-
ségét. Fáradozásait siker koronázta.

Hamarabb, mint várta. Mert dalárdistáival,
az általa betanított magyar dalnak, hervad-
hatatlan érdemeket szerzett a versenyeken.

A »Törekvés« dalegylet megismerte
a muzikális karnagy precizitását, 1919-ben
felajánlja részére a karnagy pozíciót, me-
lyet közel 20 éve odaadással lát el.

Hajnal Győző, hangversenyénekes

A bístriai kereskedő 1896 július 20-án
született fia is többet remélt a szűkmarku
sorstól, mikor a cluji római katolikus gim-
názium négy alsó osztályát elvégezve a
felsőkereskedelmiben 1913-ban érettségi
bizonyítványt nyert. Már ekkor ott zengtek,
zsongtak fülében azok az ismeretlen meló-
diák, melyeknek megismeréséért küzdött
későbbi évei alatt.

Ének tanulását 1915-ben kezdi, egy
akkor hírneves operaénekes, tanárnőnél,
Palóczyné, Fábiáné Bertánál.

De a Sors másképp határozott, az am-
biciózus ifjú karrierje felől. Még csak 19
éves, s már is mennie kell a kirobbant vi-
lágháboru örvényébe. Az 51. közös gyalog-
ezred 1915-ben magáénak követeli s a prá-
gal tiszti iskolából, mint önkéntes káplárt a
XII. hadtestparancsnokság hadbíróságához
helyezik tárgyalási jegyzőnek. Már úgy
látszott, hogy kegyesnek mutatkozik iránta
a sors, s nem kívánja véráldozatát, mikor
1917-ben az újabb önkéntesi iskolából, mint
szakaszvezetőt a bukovinai frontra viszik.
Kirlibabánál átesik a tűzkeresztségen s a
budapesti kórházból, mint hadapródörmes-
ter kerül a lábbadozó osztaghoz, ahol le-
szerel.

Amit *Palóczynétől* tanult a Magyar
Konzervatóriumban *Lavotta* igazgatása alatt,
azt Prágában neves ének professzoroknál
igyekezett kibővíteni elmélyíteni. Bár 1918-
ban belép apja üzletébe, lelkében él a re-
mény, hogy néhai *Bordeaux Gézától* vett

énekleckék után elérkezhetik a siker állo-
másáig.

Ahhoz, hogy az állandó siker jegyé-
ben folytathassa koncertjeit, abszolút pihe-
nésre és naponkénti gyakorlatra lett volna
szüksége, amit azonban az üzletben való
elfoglaltság, csak részben engedhetett meg.
Már ezen túl nagy lekötöttsége dacára ott
tart, hogy arrivál, mert Erdély nagyobb
városaiban megtartott hangversenyeken si-
keresen közreműködik. Kellemes és tiszta
csengésű hangjával belopja magát a műér-
tők lelkébe. A kritika is szépén nyilatkozik
meg, mikor a cluji piarista rend 200 éves
évfordulójának matinéjén diadalt arat. De
tanulása elé mind több és több akadály
zudul. Még egy nagy erőfeszítés árán el-
jut Bécsbe egy híres énekmeister iskolájába,
melynek csillogó hatása meg is érzik az
1927 szeptemberében megtartott önálló kon-
certjén, ahol *Schubert, Schumann, Mo-
zart, Rubinstein, Kreutzer, Loewe, Gior-
dani* és *Grieg* mesteri alkotásait interpre-
tálta olyan bensőséges hévvel, hogy az
előkelő közönség lelkes óvációja meghozta
azt a nagy elégtételt, amit ezen hangver-
senyért el kellett szenvednie.

Már úgy látszott, hogy ambiciózus
előretörése nem marad sikertelen, mert
1929 októberében újabb ünnepeltetésben
van része, hol fenti műsorszámait kibővíti
s hatalmas számait érces tisztaságu, kifino-
mult hangján viszi diadalra és forró ünnep-
lést rögtönzött a műértő közönség.

Dr. Holló Endre kamarazenész

Nem annak indult el, amivé lett, de azért nem csüggedt, az 1895 október 15-én, Kolozsvárott született kereskedő gyermeke.

Tele vággyal, ambícióval vágott neki az 1913-ban érettségizett ifjú a helybeli tudomány egyetem jogi fakultásának, mikor kitört a világháború.

Előbb Clujra vonul be 1915 május 15-én az 51. közös gyalogezredhez, Prága mellett Warsovicen az önkéntes iskolából 73. gyalogezreddel 1916-ban az orosz frontra kerül az 51-es gyalogezredben az ujdonsült kadettaspiránt. Már 1917-be zászlós s az olasz hadszíntérrel is megismerkedik, mikor visszavezénylik az orosz pokolba. 1918-ban hadnagy lesz s sokszor zokogtatja meg a négyhurú száraz fát, amit még 1906-ban tanult meg *Özv. Ruzitskánétól* kezelni.

Mikor végre 1918-ban leszerelhetett, a Debreceni egyetemen tovább folytatja jogi

tanulmányait és 1919 augusztusában jogi doktorrá avatják. Hogy nem iolytatta az ügyvédi pályát, annak a körülmények lettek okai, mert apját, akinek jömenetelű rövidáru üzlete volt, felváltott az üzlet vezetésétől, s 1922 óta, mint sajátját vezeti.

Lelki életének egyensúlyát, a zene tartja fenn. Mint akadémiát végzett kamara zenész, már hatodik gimnázista korában több muzsikussal barátjával, az unitárius gimnáziumban zenekört alapít, melyben mint szólista is vett részt.

Kolozsvárott bekapcsolódik a Lakatos quartettbe, melynek mint brácsása számos forró sikert aratott jótékonycélú hangversenyeken. Mikor pedig 1937-ben megalakult a *Goldmark* vonós négyes, belép a társaságba s ezen új kvartettben is már több ízben szerzett elismerést kiforrott művészetének.

Eichner Andor kamarazenész

Azt a karakter vonást, mely bázist biztosított a Huedin-on 1895 március 10-én született férfinak, a köztiszteletet élvező fakeskedő apától örökölte. Semmivel sem akart hátrább maradni a törekvő szülőktől, ennél fogva mikor Braşovban befejezi gimnáziumi tanulmányait, Clujra jön és az itteni felsőkereskedelmiben 1912-ben érettségit tesz. S már is bekapcsolódik a dolgozó fiatalok közé, mert előbb Oradean, *Laröche & Darvas* erdőkitermelési vállalatnál; 1913 novembertől csaknem egy évig *S. & W. Hoffmann* galaí tengerhajózási vállalatnál és 1915 májusáig pedig Horvátországban, az Ogulini országhatárépítésénél hasznosítja képességét és sajátítja el az ezerarcu kereskedelem változatait.

Mivel erre az időre beérkezett a huszévesek közé, neki is mennie kellett a háboruba. A Tgmuresen állomásozó 23-as vadászokhoz vonul be s a Sibiu-i tisztiiskolát elvégezve, mint fővadász kerül ki 1915 ok-

toberében az orosz frontra. Majd 1916 júliusában átviszik az ifjú zászlóst az olasz frontra, honnan egy gépfegyver kurzusra jelentkezik a Fiume melletti Fuzsinébe és 1916 december havában az olaszok ellen küzd míg csak 1918 novemberében le nem teszi a II. és III. oszt. vitézségi érem, Károly csapat kereszt és a kardokkal diszitett bronz és ezüst Signum Laudis kitüntetésekkel dekorált hadnagyi uniformist.

Mig a rend helyre állt az impérium változás következtében, Budapesten vállal 1918/20-ig állást s mikor 1920-ban, Clujra érkezik a *Sodronyipar r. t.* s utána az *S. Nacht cég* tisztviselője lesz.

Kellő rutinra tesz szert, önállósítva magát kereskedelmi vállalatot létesít, melyet, a folyton erősödő krízis dacára, 1925 januárjáig a legnagyobb korrektséggel és abszolút jellemes kereskedőként vezetett. Ekkor kap egy ajánlatot a Cluji Vasöntőde és gépgyár részéről, melyet elfogadva, ma a beszerzési osztály vezetője.

Mivel a zene iránti lelkesedés és szeretet, már ott vibrált a hat éves gyermek lelkében, az áldozatkész apa megvásárolja első hegedűjét és *Fekete János* tanítani kezdi. Első mesterét követi Braşovban *Krause* karmester, majd *Ulrich*től veszi cselló leckéorait s így alakul ki az első trió a családi körből, melynek bátyja és huga lettek tagjai. A fiatal kamarazenész csellista első nyilvános szereplése 1911-ben zajlott le Braşovban: *Machold I.*, *Eichner*, *Ulrich* és *Machold II.* társaságában. Már ekkor érzékeltette, hogy ha még nem is hivatalos hegedűs, de már ígéret a jövőre, amit budapesti tartózkodása alatt be is váltott az *Eichner Ernő*, *Schultz*, *Heller* és *Eichner Andor* quartetben.

Amikor aztán az új impériumba bele kapcsolódott s Clujra tette át megélhetésének színterét, a *Lakatos quartett* tagja lesz s annak különféle változataiban szerzett jó néhány forró és emlékezetes estét, a kitűnően összeválogatott vonós négyesben.

De ahogy megalakult a *Goldmark* féle zeneegyesület, bármennyire is harmonizált a *Lakatos*-féle quartettel, legnagyobb sajnálatára onnan kilépett s azóta a *Goldmark* vonósnégyes társaságban: *Fejér-Friedmann Dr.* *Holló*—*Eichner*, szerez érvényt annak a kiforrott zenei tudásnak, melyet három évtizedes gyakorlattal szerzett a kamarazenét kedvelő műértő közönség szórakoztatására.

Bodnár Klára

A magán mérnök, Szatmáron született leánykáját már ovodás korában beadja a fegyelmezett nevelést és gyöngéd szeretettel ápoló, *Vincés Irgalmas nővérek* zárdájába, ahol már negyedik elemista korában kezdi elsajátítani *Szőnyi Margit* zenekonzervatóriumi tanárnő vezetése mellett a zongora elmélet és gyakorlat alapismereteit. Mikor mint előkészítő kerül második tanárnőjének keze alá és *Dr. Csengery Istvánné* mellett fejezi be a harmadik előkészítőjét.

Ahogy 1934-ben elérkezik az érettségihez, célkitűzése a kolozsvári tudomány egyetem, természettudományi fakultására indítja. De nem retten vissza az idegenbe való utazástól, hiszen a kolozsvári „*Marianum*” intézetében szintén meleg szeretetre s gondos ellátásra talál az élettel bátran szembeszálló egyénisége, hogy a fizika-kémia tanári diplomát megszerezhesse.

Mikor 1934-től Kolozsvár lett tanulmányainak színtere, *Gajzágó Nusznak*, a kiválóan képzett zenepedagógusnak lesz növendéke, hogy a természettudományi diplomája mellé, a zenetanári oklevelet is megszerezhesse.

A nyilvánosság is hamarosan megismerte interpretáló zenei készségét hiszen Szatmárott minden évben közreműködött a növendék vizsgákon, majd mint harmad éves mutatta be gyermek darabok lejátsszásával az a tudást, amit részben alapos ki képzésével hozott felszínre.

Az unitárius kollégiumban 1936 nyarán megtartott növendék hangversenyen: *Beethoven*, *Mozart* szonátákat, *Liszt* és három *Chopin* szerzeményt mutatott be olyan könnyed és biztos kézzel, hogy szép és választékos játékból ítélve, az abszolút tehetség tükröződött vissza és elvitathatatlan sikert aratott rutinizott zenei készségével.

Már nincs messze az idő, mikor mint diplomás, természettudomány szakos tanárnő odakerülhet vissza, a szülővárosában működő zenekonzervatóriumba, ahol az első zenei alapot nyerte, mint annak rendes zongoratanárnője. És nemcsak mint középiskolai tanárnő fog haladni az érvényesülés kissé rögzös utain, hanem mint az erdélyi zenei élet egyik kiválósága, rutinizott kézzel neveli a zenei pályára induló jövő generációt is.

Gaál Ily

A zenei talentumát külföldön szerzett anyától örökölte. Kolozsváron született mielőtt betöltötte volna a 10 évét, anyjától kapta az első zongora leckét. Majd *Gajzágó Nusy* tanárnő növendéke lesz s könnyed ritmikával, öröklött zenei talentumával gyorsan halad a zongora tanulásban. Bár, mint a református leánygimnázium növendéke, igen nagy tananyaggal kell megbirkóznia, de ennek dacára mint 2-ik éves gyakorlós, az unitárius kollégiumban szerepel először nyilvánosság előtt s abszolút jó hallása, kialakulóan levő zenei érzéke már érezhető

volt. Majd 1936—37—38-iki záróvizsgán lép újra a közönség elé első szereplésének színhelyén, ahol *Beethoven: Hat variációját* és *Moskovszky: Pantomim c. darabjával* brillírozott a szép számú zeneértő látogató előtt. Ugyanezt megismétli a ref. főgimnáziumban rendezett vigestélyen, hol már teljesen kialakult a hallgatóságnak az a véleménye, hogy zongoratanulását bevégezve, határozott ígérete lesz a jövő generációt zenei életre nevelők gárdájában. És kedves egyéniségével is gyarapodik Cluj zenei élete.

Özv. Léderer Albertné

Azok az erények melynek állandó szemlélője volt *Was-serstein Eszter* a Désen született terménynagykereskedő leánya, a benne lüktető szívnemesség és lelkifinomságoknak olyan szuperlativusát adták, hogy az emberszeretet, mindent felülmúló vallása lett életének vezérfo-nala. Hogy ezt a filantrop érzést lel-kemélyéből fokoza-tosan fejleszthesse, szüksége volt a komoly elvont tudományok megismerésére. Szülő-városában elvégzett polgári iskolai után a kolozsvári kereskedelmiben 1895-ben tett érettségije, csupán alapja volt annak a tudománynak, amit a közbecsülést élvező, lelki életet élő, áldozatkész szülők nyújtot-tak tanulmánygyó leánykájuknak. Kiválóan képzett nevelők mellett behatol az idegen országok nyelvkincseibe, a német, angol, francia studiumok után a héber nyelv szép-

néhai, Léderer Albert

Csak az tudja megérteni a szeretet szavát, akinek már szenge ifjusá-tól a férfi kor ve-rőfényéig ott cseng lelkében, a szülők támogatása mellett a minden arra szo-rulóknak felsegélye-zése. A jótékony-ságnak e megze-nésítetlen szózata. Akinél az áldozat-készség örök him-nusza fel felszendül a tanuló gyermek korban, mikor a gyermek ember kicsiny jövedelméből minden hónapban le tudta róni éveken át a szülők iránti szeretet adóját. Önmagától megvont filléreket összegyűjtögetve, támogatója tudott lenni a szegénységgel küzdő nagycsaládú, áldott emlékü szüleinek. Mert a szegénység nem szégyen, nem is bűn, csak kellemetlen vendég minden háznál

Amilyen áldozatkészség van az ittma-radt feleségben, éppen olyan erénnyel ren-delkezett az 1876 november 11-én, Elesden

ségeit is megismeri, hogy rövidesen eredetiben is élvezhette ezen nemzetek íróinak remekeit. Mikor már a zongorát is gyakorlott kézzel kezeli, saját szórakoztatására, az iparművészet titkaiba igyekszik bepillantani, hol fogékony lelke hamarosan elsajátítja *Szekulesz Ede* művésznél a szemtelket gyönyörködtető esztétikai alkotások műveleteit.

A céltalan szórakozásoknak sohse volt barátja. A léha fiatalság semmit sem jelentő bókjait sem élvezte, hanem már serdülő leánykorában is a tökéletesség megközelítésére törekszik, ezeknek közelebről való megismerésének kutatásaiban röppen el a fehér leányálom rózsaszín fellege. Így érkezik el az 1900 év határállomásához, hol már várja a férfi, *Léderer Albert* jól-szituált kolozsvári bőrkereskedő személyében, kinek felesége lesz. Ahogy a férfi sorsa a nő, ép úgy a nőé a férfi, ha minden szépet, tökéletest megközelítőt akar lelkében felhalmozni, hogy azokat adott esetekben pazar kezekkel szórhassa az esetetek, támaszra, segítő kézre szorulókközött.

A lelki harmoniában élő ifjú pár, egymást segítve, életük nagy részét az üzlet cserszagú áruai között töltötték. Még akkor is, mikor szorgalmas munkájuk gyümölcse hirdette a munka és takarékoság himnuszát, a szó legnemesebb értelemben vett feleség az üzlet pénztárában tölti napjait gyűjtik a fillért-fillére, hogy minél nagyobb áldozatot hozhasson embertársaiért.

Nem volt a multban, s nincs a jelenben a városon olyan játékos, kulturális vagy szociális megmozdulás, melyben faj felekezet és nemzetiségi megkülönböztetés nélkül ne járna elől követendő példával. Dér-ezüst glóriával bevont fejű, csupaszív-asszony az egyesületek gyűlésein olyan meggyőző erővel tudja ecsetelni magasröptű világnézeteit, hogy azok mindig meghallgatásra találtak. A diákmenza asztalai mellől igen sok diák foglalta forró hálafohászba nevét, akiket a megértő és meg-nem szűnő jószívűségével segített át tanul-

született földbirtokos legkisebb gyermeke, mert az előtte lévő 13 testvérén is túl tett az adakozásban. Mikor Kolozsváron elvégzi a polgári iskoláit, 1890-ben Nagyváradon, bőrkereskedő tanuló lesz. S már ekkor is, erejéhez mérten igyekszik megóvni a szegénységtől szüleit, hogy nagyszámú testvéreinek is jusson egy-egy jobb falat. Ez a 17 éves gyermekember felszabadulása után Debrecenben töltött segédeskedése alatt kettőzött buzgalommal támogatja szüleit, szűkös jövedelmét úgy osztja be, hogy fizetésének egy részét, felsegélyezésükre fordítja. Majd 1896-ban Clujra látogat el, hol azonnal alkalmazást nyer a bőrkereskedő szakma reprezentánsánál: *Bergner Mór* cégnél. Kitűnő szakismereteit, üzleti rátermettségét mint utazó, majd üzletvezető hasznosítja nyolc éven át és puritán egyszerűségben élve ezen idő alatt sem tagadott meg semmit attól a két alkonyba hajló pártól, aki ha nem is láthatta el utravalóul földi javakkal, de adott ennél egy nagyobb eltékozolhatatlan kincset: a szív nemességét. Már mint nős ember lesz 1904-ben önálló hol viruló neje vállvetve dolgozik a fáradhatatlan férjjel, a Mihai Viteazul téren megnyitott kicsiny bőrüzletben. Most már kettőjük lelkéből árad az az önzetlen, áldozatkész tetterő, mely osztatlanul olvad fel, a felsegélyezésre szorulókkohójában. Mert jól tudták mindketten, ha az adományt élvezők arcára glórias fényt lehel a boldogság, ők kétszerte boldogabbak s megelégedettebbek, mert adni tudnak. És ezt a felemelő érzést, csak azok élvezik, akik jó-ságos lelkük szerint élnek. Mert az ily nemes szív, mint a boldogult, azért küzdött utolsó percéig, hogy a nélkülözők elé terített asztalt, a didergők testére ruházatot, a hajléktalanok részére otthon vásároljon. Ugy érezte, hogy műve akkor lesz teljes, ha fáradhatatlan munkásságával betömheti a gyomor ásitó torkát, ha a gond ekéjétől barázdált arcokra derűt varázsolhat könyveket elállító kezével.

És legfőbb erénye közé tartozott, hogy ezeket a ritka, eseményszámba menő cse-

mányain. A napközi otthon, a népkonyha, az aggmenház és mindazok az intézmények ahol a nincstelenség szomorú könnyeit letörölhette jóságos keze, csak áldani tudják ambiciózus patronázsukat.

S mikor a folytonos munkában eltöltött életük egére, három évtizedes tevékenység mellett felhő ereszkedett, bizott annak szétoszlásában. De a könyörtelen sors sohasem oszt igazsággal. Házsságuk harmincadik esztendejében, jóságos férjét 1935 január 11-én elszólította mellőle a Mindenható. A fenkölten gondolkodó özvegyet a fájdalom, olyan hevesen rohanta meg, hogy gondolkozni is képtelen volt. De az ős hitbe vetett bizodalma, ha sokára is, de balzsamot hintett a felszakított szívére, s óvatos kezekkel vezeti tovább az élet utain. S hogy a boldogult férjnek emléke fennmaradjon az áldozatkészség soha le nem dönthető oltárán, a Zsidókórház létalapjához 60,000 leies adománnyal járult úgy a saját, mint elhunyt férje nevében.

S ma élete delén, ha visszapillant az emlékek folyton felujuló mesgyéjén, ha saját bérpalotájának minden kényelemmel berendezett lakosztályából küld egy-egy fohászt az Egek Urához, az elvesztett férj megnyugváért, azt a művészeti tudást, amit kedvtelésből, szórakozásból szerzett meg *Szekulesz Ede* iparművéstől az általa rendezett tanfolyamon, hogy könnyebben felejtse, munkában keres vigasztalást. Sajátkezület készített lehetetlen finomságú velencei csipkék értékével vetekedő kézimunkái díszítik egész otthonát, ezekhez a művészi ihletéssel kidolgozott kézimunkáihoz menekül ez a csupaszív asszony, akinek áldozatkészségét csak áldani tudják a hozzáfordulók. Mert nyugodt lélekkel elmondhatja, hogy nincs a városon olyan számottevő emberbaráti intézmény, amelynek ez a dérezüstre csipkézett fejű általános közbecsülést élvező urinő ne lenne lelkes és odaadó támogatója.

lekedeteit, nemcsak kivételes alkalmakkor kultiválta, hanem egész életét ezekben élte ki. Ezek az altruisztikus ténykedések egymásbafonódó láncszemei adtak szint, fényt, erőforrást, tartalmat rövid életének.

Mert amíg azok a halandók, akiknek tettei hol hét, sőt nyolc évtizedeken át magukon viselték az öncél, az önboldogulás, az önérdék bélyegeit, ahol az egoizmus rugói mozgatták fukar kezeiket, addig a nemes egyszerűségben élő kereskedő, aki sohasem nézte a reászoruló nemzetiségét, fáját, vagy vallását, csak adott, mert lelke diktálta. Ő kétszer annyi időt érdemelt volna a könyörtelen sorstól, mint azok a nagyhangú morzsahullatók, akiknél a balkéz cselekedetét mindig tudta a jobb is.

Mert nála, mikor már saját erején pozíciót verekedett ki az élettől, hogy a kereskedői társadalomban kitűnő bonitású üzletén kívül bérpalotát nevezhetett sajátjának, mindig az önzetlenség volt a legelső tényező. Ezt a hőroszi alakot a becsületes-ség piedesztálján az önszorgalom, az áldozatkészség, a soha nem szűnő hitvesi szeretet és a nemeslelkűség glóriás mellékalakjai olyan eszményivé tették, hogy Istenben vetett hite, hitközségéhez és annak valamennyi alakulatához való hű ragaszkodása, örökre emlékezetessé teszik az 1935 január 10-én elhunytát úgy a város társadalma, mint a visszamaradott hozzátartozói előtt. Mert amit tett az arra szorulóknak érdekében azt sohasem kérdésből tette, hanem kifinomodott lelki élete kényszerítette az önzetlen, nemes cselekedetekre. Ezeknek végnélküli láncolata képezte az egyszerű puritán életet élő kereskedő életét, kezdve a zsenge gyermekkortól, mikor az önmagától megvont filléreket, csak azért gyűjtögette, hogy részben is törleszthessen abból a nagy tartozásból, amivel minden gyermek örökös adóssa szüleinek. A láncolatnak vége szakadt de emléke örökké fennmarad.

Kun Jenő, női divatszalon tulajdonos

Régi kolozsvári benszülött, köztisztviselőnek örvendő gyermeke, 1897 december 26-án született. A kárpitos mester apa, miután elvégeztette fiával az alsó középiskolát, *Krausz Samu* nőiszabóhoz adja tanulósnak. Még nincs 16 éves, mikor 1913-ban felszabadul s néhány jobb nevű szalonban dolgozik, mikor az 51. gyalogezredhez be kell vonulnia katonának. Így az 56-ik hadihídszokhoz nyert beosztást és ezzel megy 1916-ban az orosz, 1917-ben az olasz front pergőtüzébe, honnan káplári ranggal 1918-ban leszerel. De ezzel korántsem ért véget katonáskodása, mert az impérium változásával 1919-ben a román hadseregben is eleget kell tennie katonai kötelezettségének. Mikor újra polgári ruhát ölthet, előbb *Ricziné* szalonjában

lesz szabász majd 1921-ben társa. Ez a társas viszony 1925-ig tartott, amikor nőül veszi *Rozenblatt Fridát* és önálló szalont nyit. A régi, hírneves női szalonok elveit szem előtt tartva, halad a modern kor áramlataival, s ma már olyan kiváló hírnévnek örvend, hogy Cluj előkelősége előszeretettel keresi fel a divat és elegancia mesterét.

A társadalmi életben is kivívja az őt megillető helyet. Hitközségének képviselőtestületében, az Iparos Egylet választmányában örömmel veszik komoly, megfontolt személyét. Az Ipartestület választmányában is érvényt szerzett a szakosztály ülésein tapasztalatainak. Mig a Polgári Önszegélyző Egylet alelnökét tisztelti áldozatkész, intelligens egyéniségében.

Szántó András bányamester

A székelhumusz léleknevelő ereje mellett az akarni tudás felemelő érzését is örökölte az 1897 február 16-án, a Háromszékmegye, Kézdiszentlélek faluban szüle-

tett erdőőr fia. Még alig töltötte be a 10 évet, alig ismeri meg a tudás alapelméleteit, mikor 1908 májusában, Petrozsénben lakó postamester nagybátyja magával viszi, hogy a saját pályájára nevelje.

Azt észlelte nagybátyja házában is, ahol mint kisegítő kis postás már hasznosítani tudta magát, amellet, hogy szülőfalujában megkezdett középiskolai magántanulmányait Petrozsénben a IV. osztály elvégzésével befejezéshez juttatja. Így nevelődött serdülő ifjává s lett öntudatos akarni tudó, aki már 1914-ben a saját erején is megtudott állni az élet forgatagában.

Mert élete hajója, a 18-ik évében járó ifjunak egy új fordulatot vett, s a postamesterség esemény nélküli pályája helyett a sokkal többet ígérő bányászatot választotta. Pécssett, 1914-ben beiratkozik a bányaiskolába s mikor ezen életrenevelő, kenyérkereseti lehetőséget biztosító főiskolát elvégzi, 1918-ban, mint aknász Keresztényfalvára kerül gyakornoknak. Itt hasznosítja magát az üzem megszűnéséig 1923-ig, mi-

kor a Zsilvölgyi Vulcán szénbányában nyer alkalmazást.

Mielőtt az előző bányát megszüntették volna, még 1920-ban, bár csak 23 évben járt, de úgy érzi, hogy az osztott gond félgond míg a megosztott öröm teljes öröm s éppen ezen oknál fogva Csikmegye, Ditróból feleségül veszi *Szőcs András*, nyugalmazott járási csendőrpáraancsnok *Ilona* leányát, aki két leánnyal örvendeztette meg urát.

Hat esztendőt töltött el a Vulcani bányában, mikor 1929 április havában, az egeresi szénbányához kerül mint főaknász. A folytonos önművelés, a bányászat kimeríthetetlen tudásának folytonos tanulmányozása négy év után egy olyan vezető pozícióba emelték, amit saját erején, kiemelkedő tudása révén joggal kiérdemelt. Már mint főaknász is számos ember felett rendelkezett, azoknak irányítását, munkájuk beosztását végezte, de 1933 óta, mint kinevezett bányamester 5 bánya vezetésével bízták meg, melyben nyolcszáz ember van állandóan a keze alatt.

Az emberi szorgalom, az olthatatlan tudásszomj meghozta eredményét s ma már a két főaknászon kívül, több aknász s néhány száz bányász tartozik hatáskörébe akiknek napi munkáját a fiatal bányamester alapos felkészültségű tudása készíti elő. A bányamérnökök által készített terveket, a bányamester a földbelsejének alapos ismereteinek alapján hajtják végre, mert az egész üzem kitermelésre alkalmas feltárolásán kívül az összes munkások irányítása is hatáskörébe tartozik.

De mikor a felváltva dolgozó bányások kalapácsának zaja elül, a csillék okozta zajok is elcsendesednek, a bányamester is pihenteti a szénkutatásokat és a bányászok társadalmi életébe kapcsolódik bele. Még 1931-ben megszervezi és beindítja a bányák tekéző sport alakulatát, amellyel a megalakítás után, meg ugyanazon évben teljesen veretlenül, országos bajnokságot nyert.

Igy került bele az Országos Teke Szövetség vezetőségébe, valamint a Bányász Kultur egyesület, mely ma már 700 tagu nélkülözhetetlen intézménnyé forrott ki, zenegondnoki tisztségét viseli a szimpatikus modoru bányamester és az egyesület kebelében működő football csapat gazdáját tiszteli népszerű személyében. Ezen társadalmi vezetőségi szerepeken kívül az egeresi bányák Sport egyesülete, kerületi elnökévé választotta, hogy ez által is tanújelét adja ragaszkodásának.

Két leánykájának olyan nevelést ad, amelyet csak a jónevű *Marianum leánynevelő* intézet nyújthat s önmaga pedig úgy a legszűkebb körben, mint a bányászok nagy társadalmában megtalálta a közvetlen tiszteletet, szeretetet, amiben a társadalom részesíti a komoly és hasznos munkát végző szimpatikus egyéniségét.

Két leánykájának olyan nevelést ad, amelyet csak a jónevű *Marianum leánynevelő* intézet nyújthat s önmaga pedig úgy a legszűkebb körben, mint a bányászok nagy társadalmában megtalálta a közvetlen tiszteletet, szeretetet, amiben a társadalom részesíti a komoly és hasznos munkát végző szimpatikus egyéniségét.

Dr. Liviu Telia, szivspecialista

Cel mai delicat organ al organizmuomenesc, este inma. Dață aceasta importanță pendulă, se defectează, în zadar sunt sănătoase celelalte organe, nu numai că aceste boli de inimă cauzează suferințelor dureri insuportabile, dar în cazul când știința medicului specialist nu intervine la timp, moartea bolnavului este adeseori fulgerătoare.

Vindecarea suferințelor de diferite boli de inimă și-a ales de țintă a vieții Dr-ul Telia, născut la 25 Iulie 1899 în comuna

Az emberiség szervezetének legfőbb szerkezete a szív. Ha ez megbetegszik, felmondja a szolgálatot, akkor hiába ép a többi szerv, nemcsak elviselhetetlen fájdalmat okoz, hanem egy elkésett segélynyújtás esetén halált is.

Ennek a finom művű szerkezetnek speciális gyógykezelését tűzte ki az 1899 július 25-én Turda-megye Unirea községben született ezredes fia is, aki katonai törzstiszt apjától a legjobb nevelést nyerte. Így kerül be Clujra, a patinás falu piaris-

Unirea din județul Turda. Tatăl său fiind coloner din frageda copilărie a primit o creștere aleasă. După ce în anul 1917, trece cu succes examenul de bacalaureat la liceul Piarist din Cluj, se duce la Budapesta și se înscrie la facultatea de medicini de acolo. După unire revine la Cluj, continuând studiile la Universitatea boala, unde în anul 1922, este promovat Doctor în medicină.

Pleacă apoi în mai multe călătorii de studii în străinătate și la Berlin și München practizează pe lângă cei mai cunoscuți specialiști de boli de inimă. Reîntorcându-se în țară în anul 1924, își face serviciul militar în grad de medic locotenent. După satisfacerea serviciului militar este numit asistent la secția de boli interne de clinicile universitare din Cluj.

După o temeinică practică clinicară de 6 ani, în 1930 deschide cabinet medical la Cluj și în scurt timp devine unul dintre cei mai căutați specialiști de boli de inimă, la care vin și mulți bolnavi din provincie, căutând vindecare.

Cazurile interesante din punct de vedere medical, intervenite în decursul celor 15 ani de practică, le face cunoscute celor interesați, în cadrul 15 articole publicate în coloanele diferitelor reviste medicale cunoscute.

Cursurile sale interesante sunt apreciate nu numai în Asociația medicilor din Cluj, ci și la Paris unde a devenit cunoscut numele său, prin articolele sale de specialitate.

Weisz Béla, szeszgyáros

Kitartó ambíció, törhetetlen energia jellemzik az 1890 október 24-én Zerindul-Mare-n született földbirtokos gyermekét. Azok az anyagi áldozatok, melyek úgy a nagyváradai alsógimnáziumi, mint a Kolozsváron elvégzett felsőkereskedelmiben tett érettségét követő, kereskedelmi akadémiai tanulmányok megköveteltek, nem veszték kárba. Mert az 1916-ban elnyert

ták gimnáziumába, ahol az 1917-ben sikeresen letett érettségi után a budapesti tudományegyetem orvosi fakultásán igyekszik behatolni az embergyógyítás rejteimibe. De a megváltozott államforma következtében a cluji egyetemen folytatja tanulmányait, hol 1922-ben az orvostudományok doktorává avatják.

Több ízben látogat el a berlini és müncheni egyetemekre, honnan visszatérve 1924-ben eleget tesz katonai kötelezettségének, mint tartalékos orvosfőhadnagy tér vissza a cluji belgyógyászati klinikára, hol hamarosan tanársegéd lesz.

Alapos és elmélyített tudását, amit eddig a klinikán kezelt betegek gyógykezelésére fordított, 1980 óta megnyitott rendelőjében folytatja s ma már fiatal koradacára olyan látogatottságnak örvend az elismert szívspecialista rendelője, hogy azt messze vidékről is bizalommal keresik fel a gyógyulást kereső betegek.

Közel másfél évtizedes praxisa alatt észlelt eseteit, tapasztalatait, szívtherapiail észleleteit eddig több mint 25 cikkben fektette le az orvosi szaklapok hasábjain. Logikus és könnyen érthető előadásait a cluji orvosegyesületen kívül Párisban is ismerik, ahová a kiforrott orvos-író cikkeivel mutatkozott be.

Jelenben a görögkath. kuratoriumnak tagjai között találjuk kellemes egyéniségét és a belgyógyászati klinikán lefolyó sportrendeléseknek vezető orvosi munkaköre köti le páciénturájától megmaradt idejét.

Érettségi bizonyítványt az 1919-ben szerzett diplomával egészítette ki, hogy a szélső sorsfordulatok ne érjék felkészületlenül. A háboruban mint egyéves önkéntes bevonult Nagyváradra, de családfenntartó volta miatt kéthónapi szolgálat után felmentést élvezett. Így tehet eleget tanulmányainak s már 1920-ban átveszi a kitűnő bonitásnak örvendő Wertheimer-

féle szeszgyár vezetését s azt a hozzátartozó birtokkal együtt mindezideig a legnagyobb szakismerettel vezeti. Hogy milyen képzettséggel végezte a reá bízott teendőket, azt igazolja az a határtalan bizalom, hogy vejjé fogadta a nemrégiben elhnyt, puritán jelleméről híres szeszgyáros.

Másodmagával kidolgozta a szeszszin-

dikátus alapgondolatát, melyet 1927-ben létrehoznak s azóta hangadó szerepet tölt be annak igazgatóságában. Számos altruisztikus intézményen kívül úgy a tőzsde, mint a kereskedelmi és iparkamara igazgatósági tagjai közé választotta be, megnyerő modoru egyéniségét.

Zoltány Ferenc a „Hargita” Szöv. ügyv. igazgatója

Az ősi székelytöld vasakaratot termő erejével indult el Háromszékmegye, Bikkfalva község, humuszából 1879 július 10-én s egy félszázad eltelte után, az anyagiak mellé olyan erkölcsi tőkét kovácsolt, melyet egy élet viszontagságán át sem pazarolhat el. S ez az utraváló, minden kincssel felér.

Mikor a Kolozsvári Gazdasági Akadémián 1901-ben oklevelet nyert, még nem látta maga előtt teljesen tisztán azt a megvalósítandót, ami a mezőtelegdi gazda tiszt lelki szemei előtt lebegett. De már közelebb jutott a célhoz, mikor 1906-ban a málnási fürdő vezetője lett, mert kezdett kibontakozni az a segítő és segíteni akaró ösztön, amit aztán 1913-ig, mint a Siculai részvénytársaság igazgatója gyakorolt embertársai között.

Célhoz érését nagyban elősegítette az a husz esztendő s praxis, amit, mint kárbeclő főfelügyelő töltött el a világhírű Adria biiztosító társaság szolgálatában. Itt már ki tudta mutatni veleszületett szívjóság dikáltta igazságérzetét, amellyel igen sok jégvert és tűzkárosult ügyfélen segített.

De valóságban, a harminckét esztendei országút taposás után az egykori diplomás akadémikus 1933-ban ért el ahhoz állomáshoz, mely folyton lelki szemei előtt lebegett. Hogy az embertársi [szeretet szülte megértést állithassa egy olyan altruista társaság elé, hogy az gondolkozás nélkül siessen felebarátjának segítségére.

Igy született meg a Hargita Önszegélyző létesítésének alapgondolata, melynek ügyvezető igazgatói tisztét önzetlen,

nemes lelke teljes odaadással tölti be mind ezideig úgy a vezetőség, mint a tagok legnagyobb meglegedésére.

Azért, dacára annak, hogy jelentékeny pénzáldozattal járult a Hargita megteremtéséhez, számos magyar jótékony és kulturmissziót teljesítő intézetnek lelkes támogatója. A Magyar Uri Kaszinó, a Társadalom épp oly szeretettel látja tagjai között kellemes modorú, tevékeny személyét, mint a Magyar Közművelődési Egyesület, melynek számvizsgáló bizottsági tagja. A Székely Társaság szervezőbizottságának elnöki tisztét látja el. A Méhész Egyesületnek igazgatósági tagja, valamint a Kárpát Egyesület és az „Erdélyi Szemle” felügyelő bizottságában kulturtevékenysége talált tág teret. S ahogy a veleszületett szívjósága folytán a segítséget kérő kezét sohasem tudja elutasítani, éppen olyan hű ahhoz a zászlóhoz is, amit az Országos Magyar Párt bontott ki a magyar érdekek megvédésére, ahol szintén a választmányban adta tanujelét fáradhatatlan munkásságának.

Ha a közeledő hatodik évtized távlatából nézzük ezt a sokszor tövisen, járhatlan ösvényeken megtett utat, amit embertársainak boldogításáért éppen akkor járt végig, mikor a szükség rázta a nincstelenek kunyhójának rozszant ajtaját, csak azt élvezheti munkás életének megérdemelt gyümölcseként, hogy az ösvények ma már járottakká lettek és soha nem hervadó hálavirágok szegélyezik.